

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Irena Trebušak

Mentorica: red. prof. dr. Mirjana Ule

**PLURALIZACIJA ŽIVLJENJSKIH IZBIR V NAVEZOVANJU
STIKOV S POTENCIALNIMI PARTNERJI**

Diplomsko delo

Ljubljana, 2006

KAZALO

UVOD	4
1 RAZLAGA TEMELJNIH POJMOV	6
2 OD TRADICIONALNIH DO VIRTUALNIH INTIMNIH RAZMERIC	10
3 TEORIJE PRIVLAČNOSTI	13
3.1 Sociobiološka teorija privlačnosti	13
3.2 Fazna teorija privlačnosti (stage model)	13
3.3 Teorija socialne menjave	14
3.4 Teorija kognitivnega ravnotežja	15
4 STRUKTURNI IN OSEBNI DEJAVNIKI IZBIRE PARTNERJA V PLURALNI DRUŽBI	15
4.1 Strukturni dejavniki izbire partnerja v pluralni družbi	15
4.1.1 Vpliv socializacije na izbiro partnerja	15
4.1.2 Vpliv stopnje izobrazbe na izbiro partnerja	16
4.2 Osebni dejavniki izbire partnerja v pluralni družbi	17
5 MODELI KREIRANJA PARTNERSKE ZVEZE	19
5.1 Model filtriranja	19
5.2 Model stimulacije – vrednote – vloge (SVR model)	22
6 IDENTITETA	22
6.1 Multifrenija	25
7 »ON-LINE« IDENTITETA	27
7.1 Realna vs. virtualna identiteta	28
7.2 Vzdevek kot virtualna identiteta	29
8 INTERNETNE ZMENKARIJE	31
8.1 Čar kibernetkega prostora	31

8.2	Značilnosti »online« interakcije _____	32
8.3	Računalniško določanje partnerja _____	35
8.4	Uspešnost partnerskih zvez _____	36
8.5	Model kreiranja partnerske zveze ob mediaciji računalniško posredovane komunikacije _____	37
8.6	Razširjenost internetnih zmenkarj _____	38
9	EMPIRIČNI DEL _____	40
9.1	Prva fokusna skupina: posamezniki, ki navezujejo stik s potencialnimi partnerji preko interneta _____	40
9.2	Druga fokusna skupina: posamezniki, ki navezujejo stik s potencialnimi partnerji po tradicionalni face-to-face poti _____	44
9.3	Empirične ugotovitve _____	48
10	SKLEP _____	49
	PRILOGA _____	57

UVOD

Pripadati nekemu, v smislu prijateljstva ali ljubezni, je ena izmed temeljnih potreb človeka, ki njegovemu življenju daje smisel. Biti ljubljen in željen je vrednota, ki presega finančno in materialno stabilnost na lestvici vrednot posameznika. Da bi posameznik zadovoljil tej fundamentalni potrebi, ustvarja socialno mrežo ljudi, ki mu nudijo zadovoljitev določenih socialnih potreb. Socialno mrežo si posameznik ustvarja v vsakodnevnem delovanju v različnih družbenih skupinah, v katerih deluje – družina, sorodniki, vrstniki, sošolci, sodelavci, člani istih interesnih skupnosti, ... Vendar pa se veliko posameznikov, kljub množici vzpostavljenih odnosov, v določenem trenutku znajde pred problemom: kako in kje spoznati primernega intimnega partnerja. Hiter tempo življenja in veliko število vsakodnevnih obveznosti posameznika, ki si želi spoznati primernega partnerja, prisilijo, da svoj prosti čas posveča za vzdrževanje že obstoječih socialnih odnosov. Tako mu zmanjka časa za navezovanje novih stikov s potencialnimi intimnimi partnerji. Za te in podobne težave že dlje časa ponujajo rešitve različni »servisi« v obliki ženitnih posredovalnic, ki so se v zadnjem času, v duhu informacijske družbe, razmahnile v obliki internetnih portalov za posredovanje stikov.

Veliko je bilo že napisanega o partnerskih zvezah, značilnostih teh intimnih razmerij, skratka o procesu trajanja partnerskega razmerja. Bistveno manj pa je teoretskih in empiričnih prispevkov o fazi nastanka oziroma kreiranja intimnega partnerskega razmerja. Hiter pregled nastanka medosebnih odnosov med intimnimi partnerji lahko strnemo v štiri faze. Začne se z »ničelno ravnjo«, kjer med partnerji še ni vzpostavljenega stika, nadaljuje se z »enostranskim spoznavanjem«, ko eden ali oba posameznika dobivata informacije o drugem, ta kontakt lahko preide v »površen stik«, ko eden od možnih partnerjev začne s površnim kontaktiranjem, vse to pa potencialno vodi v »vzajemni stik«, ko se vzpostavi vzajemna interakcija med partnerjema (Musek, 1995: 110-111).

V diplomski nalogi se bom osredotočila prav na proces, ki spremlja nastanek partnerske zveze v sodobni pluralni in individualizirani družbi. Torej na proces med »ničelno ravnjo« in »površnim stikom«. V to temo spada vprašanje, kako izberemo primernega partnerja v množici potencialnih možnosti, ki nas obdajajo. V diskusijo bom vključila sodobne »servise«, ki preko informacijske tehnologije omogočajo selekcijo potencialnih partnerjev. Skozi nalogo pa bom poskušala preveriti osrednje hipoteze:

1. Bistveni koraki selekcije potencialnih partnerjev se v računalniško posredovanih odnosih ne razlikujejo od realnih odnosov v fizičnem kontaktu.
2. V kontekstu navezovanja stikov s potencialnimi partnerji preko računalniško posredovane komunikacije posamezniki oblikujejo »online« identiteto, ki se značilno razlikuje od njihove »offline« identitete.
3. Partnerske zveze, vzpostavljene preko interneta, so v nadaljevanju odnosa v face-to-face interakciji uspešnejše od partnerkih zvez, vzpostavljenih brez posredovanja informacijske tehnologije.

V prvem delu bom opredelila ključne pojme in izraze, o katerih bom pisala v diplomskem delu. Menim, da je pomembno poznavanje in razumevanje posameznih temeljnih pojmov za celovito razumevanje problematike procesa navezovanja intimnih stikov. V drugem delu bom pogledala v zgodovino spoznavanja intimnih partnerjev in navezovanja stikov. Osredotočila se bom na posamezne sloje od 18. stoletja do danes ter predstavila ključne komponente, ki so privedle do nastanka partnerske zveze v takratnem obdobju. Tretji del bo namenjen pregledu posameznih teorij privlačnosti. Opisala bom ključne štiri teoretske poglede na privlačnost in vzpostavljanje intimnih partnerskih odnosov: sociobiološko teorijo, fazno teorijo, teorijo socialne menjave ter teorijo kognitivnega ravnotežja. V nadaljevanju bom predstavila strukturne in osebne dejavnike, ki vplivajo na izbiro partnerja v sodobni pluralni družbi. Med ključne strukturne dejavnike spadata vpliv socializacije in vpliv stopnje izobrazbe na izbiro partnerja. Osebni dejavniki so precej bolj kompleksni, soodvisni in medsebojno prežemajoči. Ternholm in Jensen sta jih razdelila na fizično privlačnost, podobnost, recipročno naklonjenost, komplementarno zadovoljevanje potreb ter pričakovane stroške in nagrade. V petem poglavju bom predstavila dva modela kreiranja partnerske zveze. To sta Janda in Klenke–Hamel-ov model filtriranja ter Murstein-ov model, ki sem ga prevedla kot model stimulacije – vrednote – vloge. Model filtriranja predpostavlja, da posameznik išče potencialnega partnerja preko zaporedja določenih filtrov. Model stimulacije – vrednote – vloge, kot pove že ime samo, opiše nastanek partnerske zveze kot zaporedje treh ključnih faz: fazo stimulacije, fazo skupnih vrednot in fazo deljenja vlog. V šestem poglavju se bom osredotočila na identiteto. Najprej bom opisala splošni pogled na identitetno formo in nato v povezavi z modernim družbenim življenjem ter informacijsko tehnologijo predstavila konstrukcijo in značilnosti virtualne »online« identitete. Predzadnji del bom namenila temi internetnih interakcij v obliki navezovanja intimnih stikov in zmenkarij. Navedla bom bistvene karakteristike tovrstne komunikacije in navezovanja stikov.

Celotno teoretsko razpravo bom v zadnjem delu zaokrožila z empirično študijo v obliki dveh izvedenih fokusnih skupin. Preko študije bom med seboj primerjala stališča, izkušnje in življenjske stile dveh različnih skupin – skupino posameznikov, ki navezujejo stike preko interneta in skupino posameznikov, ki ne navezujejo stikov preko interneta. Diplomsko delo bom zaključila s sklepom.

1 RAZLAGA TEMELJNIH POJMOV

Zadovoljevanje potrebe po druženju oz. afilicija je eden temeljnih dejavnikov ohranjanja človekovega psihološkega ravnotežja. Težnja po druženju z drugimi hkrati prihaja iz naše notranjosti (instinkta) in iz okolice, v kateri delujemo. Druženje in vzpostavljanje intimnih odnosov je bistveno za preprečevanje osamljenosti¹. Vsak posameznik v svojem življenju vzpostavi veliko število različnih odnosov. Prvo izkušnjo odnosa posameznik pridobi v primarni socializaciji s starši in ožjimi sorodniki. Z odraščanjem pa postajajo vedno pomembnejši odnosi s prijatelji, sodelavci in partnerjem.

Izraz »razmerje« se je v splošnem besednjaku začel uporabljati šele v zadnjem stoletju, ko se je začel poudarjati emocionalni dejavnik v partnerski zvezi. Pomemben dejavnik pri oblikovanju intimnih razmerij pa je predvsem »romantični pogled na sebstvo, ki pripisuje temu globoke duševne lastnosti, kot so poduhovljenost, kreativnost, moraličnost« (Ule, 2000: 14). Pomen »razmerja« se nanaša na »tesno in trajno čustveno vez z drugim človekom« (Giddens, 2000: 45). Intimni odnosi zavzemajo širok spekter interakcij, katerih skupni imenovalac je občutek zadovoljstva in sreče akterjev, intenzivna naklonjenost, interpersonalna odvisnost obnašanja in relativno dolgo trajanje. Največkrat za intimno razmerje navajamo ljubezenski odnos in spolno ljubezen. Na ti dve dimenziji intimnega odnosa oz. na fazo kreiranja tovrstnega odnosa bom tudi fokusirala celotno razpravljanje v tej nalogi, zato se mi zdi primerno na tem mestu predstaviti razvoj intimnih odnosov. Ule se pri tem opira na Levingerjev model razvoja intimnih odnosov, ki ga sestavlja pet faz. Temeljne tri faze so privlačnost, gradnja in nadaljevanje. Glede na potek tretje faze pa v nekaterih primerih sledita

¹ O osamljenosti lahko govorimo, kadar gre za pomanjkanje globljih, intimnih odnosov. Psihološki občutek izoliranosti, ki se takrat pojavi, ni enak fizični izolaciji posameznika, ko gre za odsotnost fizičnega kontakta. Osamljenost je subjektivna izkušnja in se je ne da objektivno meriti ali določiti (Ule, 2000).

še fazi slabšanja in razpada (Ule, 2004). Pri privlačnosti gre primarno za privlačnost interakcije med osebama in ne toliko za privlačnost same osebe.

»Občutek, da nam je neka oseba privlačna, je zgolj čustveni vidik obsežnega kompleksa, ki ga sestavljajo kognitivne, čustvene, vrednotne in motivacijske komponente, ki izvirajo iz medsebojnega odnosa s to osebo. S tem je privlačnost zelo podobna stališčem, le da je pri stališčih običajno v ospredju kognitivna komponenta, pri medosebni privlačnosti pa čustvena komponenta. Lahko torej rečemo, da je privlačnost čustveno poudarjeno pozitivno stališče ene osebe do druge.« (Ule, 2004: 229)

Intimno razmerje lahko ostane zgolj pri simpatičnosti med dvema ali več akterjema /- ji, lahko pa se transformira v višjo stopnjo intenzivnosti interakcije – v (romantično) ljubezen. Ljubezen je po sociološki definiciji »realitvno trajna vez, v kateri je manjše število posameznikov medsebojno vdanih in emocionalno zvezanih drug do drugega, težijo k najpomembnejšemu cilju, ki je kolektivno ugodje in se čutijo zavezane drug drugemu zagotoviti podporo in drug za drugega skrbeti« (Cancian v Newmann, 1999: 165). Ljubezenski odnos se bistveno razlikuje od drugih intimnih odnosov (odnos med prijatelji, odnos med otroki in starši, ...) glede intenzivnosti intimnosti, ekskluzivnosti odnosa in potrebe po fizični bližini (Ule, 2004).

Ljudje torej težimo h globljemu, intimnemu razmerju z drugimi. Toda postavlja se nam vprašanje, kako izbiramo intimne prijatelje v množici ljudi, ki nas obkroža. Kaj vpliva na naše zaznavanje, da nam je nekdo simpatičen, da si želimo njegove družbe in v nasprotnem primeru, da nam je nekdo popolnoma antipatičen, da si intimnega razmerja z njim ne želimo? Raziskave so pokazale, da si posameznik želi družbe oziroma interakcije s tistimi posamezniki, ki imajo njemu podobne vrednote, prepričanja, stališča, osebne karakteristike, imajo občutek za zadovoljevanje njegovih potreb, so fizično privlačni, prijetni, zabavni, znajo vračati naklonjenost, jih zaznavajo kot samozavestne in spoštovane ter se nahajajo v njegovi geografski bližini² (Deaux, Kay, 1988; Ule, 2004).

Zlasti v moderni družbi, ko sta na vidiku individualizacija in pluralizacija življenjskih izbir, se pogosto znajdemo v situaciji, ko v množici ljudi, ki nas obkroža, ne moremo najti prave

² V duhu današnje informacijske dobe bi lahko dejavniku demografske bližine dodali še pojem virtualne bližine.

osebe, s katero bi bili pripravljene imeti intimno razmerje. Rešitve te problematike ne moremo več toliko iskati v zunanjih strukturnih dejavnikih družbe, kot je bilo v praksi v preteklosti, kajti zunanje socialne vplive pri seznanjanju s potencialnimi partnerji so nadomestile posameznikove individualne težnje in preference. Nevprašljiva gotovost v tradiciji se je ob nastanku moderne pluralne družbe razblinila. Pojav neskončne možnosti življenjskih izbir v posameznikovem življenju je privedla do izginjanja standardiziranih življenjskih odločitev in kolektivnih smernic. Pomembni sociološki teoretiki, kot sta Beck in Habermas, sta za ta pojav uporabila pojem *individualizacija*, ki se je v zadnjem času že močno utrdil v družboslovnih prispevkih (Ule, 2000).

»S pojmom individualizacije mislimo na celoto družbenih procesov in izkušenj, za katere je značilno po eni strani raztapljanje vnaprej predpisanih in standardiziranih življenjskih oblik, kot so razredna pripadnost, spolne vloge, jedrna družina, itd., po drugi strani pa razpad urejenih normalnih biografij, življenjskih vodil in okvirov življenjskih orientacij.« (Ule, Kuhar, 2003: 22)

Pri razlagi strukture individualizacije Beck in Giddens opredelita tri dimenzije. Individualizacija ima tako komponente osvobajanja, odčaranja in reintegracije. Do individualizacije namreč privede *osvoboditev* od tradicionalnih kolektivnih življenjskih potekov; *odčaranje* od tradicionalnih velikih ideoloških zgodb in *reintegracija* socialnih odnosov, ki privede do poudarka osebnih interesov posameznika (Ule, 2000: 53, 54). Trodimenzionalno pojmovanje individualizacije nadalje Beck nadgradi še z glavnimi družbenostrukturalnimi procesi, ki jih zajema individualizacija. V drugi polovici 20. stoletja je prišlo do velikega povečanja materialnih in potrošniških možnosti, kar je povzročilo izhod iz socialno določenih okvirov in porast individualnih dejavnikov pri izbiri življenjskih stilov. Drugi proces se je vršil v smeri povečanih možnosti za družbeno in prostorsko mobilnost ljudi, kar je privedlo do razpada tradicionalnih identitet in porasta pluralizma identitet. Oba omenjena dejavnika sta skupaj z vse večjim izobraževanjem mladih povzročila še tretji proces, ki se izraža v težnji po odmiku od tradicionalnih življenjskih poti in izbir v samorefleksijo in samointerpretacijo življenjskih izbir in dosežkov (Ule, 2000: 59-60).

V individualizirani družbi je značilno to, da družbena struktura s slojno, razredno in statusno pripadnostjo izgublja vpliv na sestavljanje posameznikove biografije. Vendar to ne pomeni, da je posameznik v postmoderini »virtualni družbi« (Ule, 2000) popolnoma prepuščen

samemu sebi. »Po Becku so individualizirani posamezniki vsestransko odvisni od trga dela, od izobraževalnih institucij, potrošnje, socialnopravnih uredb in oskrbovanj, od prometnih načrtov, mode, od zdravstvenih, psiholoških, pedagoških nasvetov, itd« (Beck v Ule in Kuhar, 2003: 23). Vsak posameznik pa se v skladu z individualnimi željami in preferencami odloči, katere ponujene možnosti bo izkoristil in katere ne, za kakšno izobrazbo se bo odločil, kakšen poklic bo izbral, obliko družine, kakšna bo njegova spolna usmerjenost, zunanji izgled, identiteta, ... Svoboda odločanja biografskih izbir prinaša tudi negativne dejavnike predvsem v smislu tveganih odločitev. Nekaterih posledic izbir namreč ne moremo vnaprej predvideti, kar prinaša v posameznikovo življenje negotovost. Zato se opiramo na izobrazbo, znanje, razne priročnike, kajti glavni cilj je minimalizirati neuspehe in povečati učinkovitost naših dejanj (Ule, Kuhar, 2003).

Prav tako pri težnji po učinkovitosti v odnosih ne zaostaja identiteta posameznika, ki vse bolj postaja predmet individualne izbire. Na to tezo se bom vrnila še pozneje, na tem mestu pa bom opredelila nekatere temeljne vidike, ki zadevajo definicijo identitete. Identiteta ni zgolj struktura, kot jo velikokrat enačimo s sebstvom in vprašanjem *kdo sem*. Identiteta je več kot zgolj statika, več kot odgovor na vprašanje *kdo sem*, je dinamičen proces, ki pa je tesno prepleten s sebstvom in individualnostjo posameznika. Identiteta sestoji iz dveh parametrov – objektivnega in subjektivnega. Objektivno identiteto lahko »opazujemo« in merimo po določenih zunanjih (objektivnih) dejavnikih, kot so fizična značilnost, biografska značilnost, osebnostne lastnosti, stališča³. Subjektivna identiteta pa je psihična raven objektivne identitete. Bistvo identitete je, da se nanaša na zaznavanje oz. zavedanje ekvivalentnosti stanja kljub spremembi ostalih entitet med dvema različnima časovnima točkama in v različnih socialnih situacijah. Identiteta je celoživljenjski razvojni projekt samoumeščanja posameznika v družbo, ki je sestavljena iz entitete biološke danosti in entitete družbenega vpliva. Identiteta torej nastane v dialektiki med posameznikom in družbo. Prehod iz tradicionalne družbene strukture v moderno individualizirano strukturo družbe je vplival tudi na oblikovanje in sestavo identitete posameznika. Da bi se lahko individuum prilagodil in ustregel pluralizmu okolij, modnim trendom in različnim zahtevam, ki izhajajo iz njih, je začel dojemati sebe v več sebstvih in multiplih identitetah (Ule, 2000).

³ Pri stališčih sicer govorimo o notranjem, psihološkem stanju posameznika, ker jih ne moremo neposredno opazovati. Vendar pa so stališča dostopna tudi testiranju zunanjega akterja, ker se lahko izražajo v artikuliranih odgovorih na zastavljena vprašanja, v načinu vedenja in delovanja (Ule, 2000).

Sodobna informacijsko komunikacijska tehnologija omogoča in vzpodbuja kreiranje multiplih identitet. Iz tega vidika naj pojasnim pojme, kot so »virtualna realnost«, »virtualna skupnost« in »virtualna identiteta«. Virtualne skupnosti nastanejo pri komunikaciji dveh ali več oseb preko interneta. Pojem *skupnost*, gledano iz virtualne perspektive, je v sociološkem jeziku opredeljen kot »(1) skupina ljudi, (2) ki sodelujejo v družbeni interakciji in (3) jih povezujejo nekatere skupne vezi med njimi in ostalimi člani skupine ter (4) delijo vsak za nekaj časa skupni prostor« (Hamman v Trček, 2003: 24). Proces pošiljanja sporočil preko računalniškega omrežja z neposredno uporabo računalnika imenujemo računalniško posredovana komunikacija (ang. CMC - computer-mediated communication). Bistveno za pojem virtualne realnosti je, da je to osnovna narava interneta. Gre za proces komunikacije med posamezniki na geografsko ločenih lokacijah. Uporabniki interneta si ustvarijo virtualno identiteto. Računalnik svojim uporabnikom namreč omogoča, da s tem, ko vstopijo v virtualno realnost, lahko presežejo realno identiteto in ustvarijo virtualno identiteto (Praprotnik, 2003: 6).

2 OD TRADICIONALNIH DO VIRTUALNIH INTIMNIH RAZMERIC

Da bi lahko razumeli pomen današnjega personalnega izbiranja partnerjev v moderni družbi, moramo najprej razumeti zgodovino in strategije izbiranja partnerjev v preteklosti.

Pozicija posameznika in njegova identiteta je bila v tradicionalnih družbah trdno itegrirana v družbeno skupnost. Nevprašljivost danih vlog in pozicij posameznika v takratnih družbenih okoliščinah so privedle do nastanka trdnih in nevprašljivih identitetnih vzorcev. Pripisani družbeni položaji ter tesna prepletenost družine in sosedske skupnosti so predstavljali vseprisotni neformalni družbeni nadzor (Beck in Beck – Gernsheim, 1996: 825-828).

Izbira partnerja je bila popolnoma v rokah staršev in sorodnikov, pri čemer osebne želje moškega ali ženske, ki je iskal/-a partnerja/partnerico niso bile upoštevane. Velikega pomena pri iskanju bodočega partnerja je imela »delovna zmožnost (telesna moč, zdravje), telesna privlačnost in dota, na katero je bilo mogoče računati iz gospodinjstva staršev« (Sieder, 1998: 55). Za sloj prebivalstva podeželskih delavcev na domu ter rokodelskih družin je bilo iz vidika sklepanja partnerskih zvez tako kot pri takratnem kmečkem sloju značilno, da so partnerski odnos med moškim in žensko diktirale delovne obveznosti. Delavske sposobnosti, predvsem ročna spretnost pri tkalcih in orodje, ki so ga imeli v lasti, so vplivale na možnosti

izbire partnerja. Izbira partnerja je bila sicer bolj individualna kot pri kmečkem sloju, vendar je imela družbena struktura še vedno velik vpliv na »razumno« izbiro partnerja, ki je moral ustrezati gospodarski primernosti. »Personalizacija izbire partnerja / ... / je zbudila nezaupanje in nejevoljo cerkvene in posvetne gosposke, saj je iz tradicionalnega zornega kota pogosto vodila v gospodarsko »nespametne« poroke« (Sieder, 1998: 79). Med mladino industrijskih delavcev je veljalo družbeno pravilo iskanja partnerjev v okviru svoje stanovanjske četrti, s čimer so uravnavali nadzor nad navezovanjem stikov.

V tem času je bila Cerkev s svojimi zapovedmi močno prisotna v vsakdanjem življenju ljudi. Partnersko razmerje se je moralo nadgraditi z zakonsko zvezo, katere primarni cilj je bil rojevanje otrok. Premožnejši sloj je tako množico otrok sprejemal kot božjo naklonjenost in osnovo za srečno družinsko življenje. Večje število otrok pri nižjih družbenih slojih pa je pomenilo pot v še večjo revščino in pomanjkanje (Žvanut, 1994). Zaradi teh dveh dejavnikov (premoženje ali pomanjkanje) je bila izbira partnerjev podvržena racionalnemu delovanju. Pri sklepanju partnerske zveze bi lahko čustva usodno vplivala na eksistenco rodu, zato so bila v začetni fazi partnerstva tako postranskega pomena⁴. V situacijah, kjer je bilo v ospredju preživetje rodu, so imeli odločilno vlogo pri izbiri partnerja straši in sorodniki obeh posameznikov. V takih primerih se je faza dvorjenja in osvajanja izpustila, saj so se o vseh pomembnih stvareh okrog spoznavanja (ekonomskih) značilnosti bodočih partnerjev dogovorili družini (Sieder, 1998; Beck in Beck Gernsheim, 1996).

Šele s pojavom mest in meščanskega sloja začne popuščati povezava med izbiro partnerja in gospodarskim razumom. Na prvo mesto začnejo postavljati osebne lastnosti osebe in pomembnost ljubezni med posameznikoma v partnerski zvezi. Meščanska družina je pomembna zlasti iz vidika individualizacije posameznika glede izbire partnerja, ker je postavila temelje današnji personalni izbiri partnerjev. Vendar to ne pomeni, da se je takratna meščanska družba, kar zadeva izbiro partnerja, osvobodila družbenih predpisov. Navezovanje stikov bi lahko opisali kot proces filtriranja. V okviru primarne in sekundarne socializacije so si posamezniki »neopaženo« določili kategorijo primernih partnerjev. Znotraj te skupine so nato izbirali partnerja glede na spolno, psihično in estetsko privlačnost. Te preference so se obdržale do današnjega časa.

⁴ Kasneje v zakonskem življenju je bilo emocionalno doživljanje zakonske zveze zaželjeno. Le tako je bila lahko partnerska zveza uspešna.

Študija razvoja vzorcev iskanja partnerja v času industrializacije v Evropi nam skozi kvalitativne in kvantitativne podatke prikaže nekatere zelo zanimive preobrate glede na pretekla obdobja. Ključna sprememba zadeva čustva, ki v tem obdobju postanejo neizogiben dejavnik kreiranja partnerske zveze. Na tem mestu se nam zastavlja vprašanje, zakaj je v nekem trenutku postala ljubezen temelj nastanka partnerske zveze in kateri dejavniki so vplivali na tako radikalno spremembo. Skozi obdobje industrializacije se je zaradi strukturnih dejavnikov in vedno širše udeležbe posameznikov pri tržni menjavi spremenila tudi mentaliteta ljudi. Ekonomski dejavnik (lasten zaslužek, s katerim so lahko sami upravljali) je mladim omogočal neodvisno življenje od staršev. S tem se je zmanjšala tudi kontrola staršev nad vedenjem, delovanjem in identiteto svojih potomcev. Mladostniki in mladi odrasli so dobili priložnost, da svobodno odločajo o svojem življenju in kreirajo lastno identiteto. Njihove življenjske izbire niso bile več del kolektivnega odločanja družine in sorodstva. Zlasti je bilo to očitno pri izbiri partnerja (<http://proquest.umi.com>).

Iskanje partnerjev je bilo v razvoju personalne izbire, zlasti v urbanem okolju, zaznamovano z alternativnimi možnostmi izbire. Individualizacija, ki je najprej prišla do izraza v mestnem okolju, predvsem zaradi pomanjkanja neformalnih sosedskih vezi in kontrole, je sprožila t. i. pluralizacijo navezovanja stikov med posamezniki. »Tradicionalno« navezovanje stikov v živo s pogovorom ob fizični prisotnosti obeh vpletenih oseb je nadgradilo spoznavanje in navezovanje stikov preko različnih medijev. Najprej so se pojavili časopisni oglasi, ki so se na začetku imenovali »ženitni oglasi«, danes pa prevladuje artikulacija posredovanje stikov med osebami. V 70-tih letih prejšnjega stoletja so se pojavili televizijski šovi na temo zmenkarije. V začetku 90-tih let, skladno z razvojem računalniške tehnologije, so postale popularne virtualne posredovalnice zmenkov. V medijskem posredovanju stikov in spoznavanju potencialnih partnerjev na tak način zaznamo vse večjo željo iskalcev partnerjev po uresničitvi njihovih individualnih želja in potreb glede lastnosti partnerjev.

3 TEORIJE PRIVLAČNOSTI

Občutek privlačnosti in naklonjenosti je v današnji razviti zahodni družbi eden temeljnih dejavnikov pri vzpostavitvi intimnega razmerja. Pri iskanju partnerja se torej orientiramo po zaznanih znakih privlačnosti, ki jih percipiramo pri določeni osebi. Na tem področju so se razvili različni teoretski pogledi, ki vsak z lastnimi poudarki pojasnjujejo osnovna načela izbire partnerja in privlačnosti med posamezniki. Zavedati se moramo, da izbira partnerja ni nek družbeno ali kulturno univerzalni proces in da je vsaka izbira partnerja in vsako intimno razmerje vzpostavljeno na svojevrsten, originalen način.

3.1 Sociobiološka teorija privlačnosti

Človek je biosocialno bitje, kar pomeni, da moramo pri njegovem umeščanju v stvarnost upoštevati tako socialne kot tudi biološke komponente. Biološke osnove lahko v nekaterih primerih pomembno vplivajo na njegovo družbeno delovanje. V primeru iskanja partnerja in vzpostavljanja intimnega razmerja pri človeku sociobiologi iščejo vzporednice v živalskem svetu. Primarni razlog vzpostavljanja partnerske zveze pri človeški vrsti je, po njihovem prepričanju reprodukcija. Zagotavljanje obstoja vrste zahteva določene strategije iskanja partnerja. Ženske pri iskanju partnerja dajejo poudarek na pripravljenost za skrb do nje in njenega potomca – preferirajo značajske lastnosti in ekonomske zmožnosti. Moškim pa je glavni cilj uspešno oploditi partnerico. Zato dajejo poudarek predvsem na biološke značilnosti ženske, kot so fizični izgled, zdravje in mladost (Deaux, Wrightsman, 1988; Dwyer, 2000: 56-57).

3.2 Fazna teorija privlačnosti (stage model)

Glavni predmet obravnave faznih teorij privlačnosti so stadiji, preko katerih se vrši selekcija partnerjev in se vzpostavlja intimni partnerski odnos. Teoretiki govorijo o treh ravneh; vzpostavitev stika, občutek intimnosti in samoodkritja ter medsebojna odvisnost in zadovoljevanje potreb. Pri vzpostavitvi prve interakcije gre za primarno spoznavanje, kjer posameznik o sebi pove, po njegovem mnenju, njegove najpomembnejše stvari, lastnosti, karakteristike. Pogosto gre za informacije o njegovih hobijih, delu, izobrazbi, najljubših

stvarih, biografskih informacijah, ... V tej fazi je največ možnosti za manipulacijo o sebi in ustvarjanje idealne identitete, saj lahko oseba o sebi pove le tiste stvari, ki so privlačne in pozitivne, negativne stvari pa zamolči. Tudi zaradi tega je značilno, da v prvi fazi spoznavanja posamezniki zaznavajo partnerja kot idealnega. Želijo si njegove bližine in družbe. Tako odnos prehaja v drug stadij po fazni teoriji privlačnosti. Odnos postaja bolj zaupen in intimen, ker si izmenjata stvari, ki zadevajo njuni osebnosti, preteklost, razmišljanja in občutja. Temeljno pravilo za uspešno nadaljevanje razmerja na tej stopnji je recipročnost. Večja kot je stopnja medsebojnega intimnega razkritja med participantoma intimnega razmerja, večja je stopnja zadovoljstva v razmerju. V nasprotnem primeru lahko pride do odtujevanja in disolucije intimne zveze. Posameznika, ki si postaneta naklonjena in začneta dojemati njun odnos kot intimno partnersko zvezo, prestopita v fazo medsebojne odvisnosti in recipročnega izpolnjevanja. V tej fazi je bistvenega pomena medsebojno zadovoljevanje fizičnih in psihičnih potreb, poglobljen intimni odnos in občutek izpolnjenosti (Newman, 1999).

3.3 Teorija socialne menjave

Teorija socialne menjave predstavlja ekonomski model človekovega vedenja: minimalni stroški za maksimalne dobičke. Izhaja iz teorije okrepitve, katere temeljna teza je, da sprejemamo ljudi, ki nam ponujajo neko nagrado in zavračamo ljudi, ki nas kaznujejo, kajti nagrada stimulira pozitivne afekte in kazen sproža negativna afekte. Omenjeno velja tako za dojetanje objektov kot tudi subjektov. To pomeni, da nas privlačijo osebe, ki jih percipiramo kot neke vrste nagrado, se pravi, da v nas vzbujajo pozitivne občutke in ugodja; zavračamo pa osebe, ki jih ne dojemamo kot nekaj pozitivnega. Teorija menjave pojasni razvoj intimnega razmerja na podlagi socialne menjave. Ne gre toliko za preferiranje ekonomskih koristi, ampak predvsem za evalviranje posameznikovih kvalitativnih lastnosti v smislu karakteristike, privlačnosti in atraktivnosti. Pri tem ne gre za kolektivni proces dojetanja »nagrad«, kajti vsak subjekt zaznava koristi na podlagi individualnih preferenc. Partnersko razmerje je uspešno le, če je v odnosu zagotovljeno maksimiziranje dobička in minimiziranje stroškov pri obeh partnerjih (Ule, 2004). Partnerja oblikujeta dolgotrajno partnersko zvezo, ki lahko vključuje tudi poroko, v situaciji, ko ugotovita, da je njun odnos pozitiven in da skupaj tvorita več koristi, kot bi jih lahko vsak zase (Becker v Newman, 1999: 191). Stabilnost razmerja se torej vzpostavi, ko je korist obeh vpletenih proporcionalna investicijam. Med investicije v partnerski zvezi prištevamo vloženi čas, denar, zanimanje, naklonjenost, osebne karakteristike. Če je menjava

investicij zadovoljiva za oba partnerja, je proces menjave uspešen. To pa je osnova za vzpostavitev in vzdrževanje privlačnosti med partnerjema (Ule, 2004).

3.4 Teorija kognitivnega ravnotežja

Potencialnim partnerjem, ki nam v odnosih pomagajo vzdrževati konsistentne in uravnotežene kognitivne strukture, smo po teoriji kognitivnega ravnotežja bolj naklonjeni. Uravnoteženost kognitivnih struktur lahko zaznamo v vsakodnevnih interakcijah, kot je na primer konsistenten pogled na svet, podobno obnašanje, skladni interesi in prepričanja (Ule, 2004: 231). Raziskave so namreč pokazale, da so poleg omenjenih notranjih kognitivnih dejavnikov zelo pomembni tudi zunanji, družbeno strukturni dejavniki. To se kaže v težnji po homogamiji. Pri izbiri partnerja posamezniki izražajo interes po zblizevanju z nekom, ki izhaja iz podobnega okolja, ima isto raven izobrazbe in statusa. Tako notranji kot zunanji dejavniki so partnerjem v pomoč pri vzpostavljanju kognitivnega ravnotežja (Newman, 1999).

4 STRUKTURNI IN OSEBNI DEJAVNIKI IZBIRE PARTNERJA V PLURALNI DRUŽBI

Individualizacija in pluralizacija življenjskih izbir sta povzročila korenito spremembo na področju družbenega življenja. Posamezniku je dana možnost, da o vseh svojih življenjskih projektih odloča sam. Prav tako naj bi bilo tudi na področju partnerskega življenja, izbire partnerja in oblikovanja identitete. Vendar pa ne moremo govoriti o popolnoma svobodnih in neodvisnih odločitvah in dejanjih posameznika. Delovanje in odločanje v katerikoli situaciji je že v naprej determinirano z zunanjimi strukturnimi in notranjimi osebnimi dejavniki posameznika. Tako ti dejavniki vplivajo tudi na percepcijo in izbiro primerne partnerja.

4.1 Strukturni dejavniki izbire partnerja v pluralni družbi

4.1.1 Vpliv socializacije na izbiro partnerja

Najzgodnejši in hkrati najmočnejši vpliv družbe na posameznika se vrši skozi primarno in sekundarno socializacijo. Skozi primarno socializacijo nezavedno sprejemamo določene

obrazce in vzorce, ki imajo v kasnejšem življenju pomemben vpliv na naše odločitve glede izbire partnerja (Blossfel, Timm, 2003; Hinde, 1997). Podobo idealnega partnerja si posamezniki izoblikujejo skozi primarno socializacijo na osnovi lastnosti, vrednot in dogodkov, povezanih z ljudmi, ki so odigrali pomembno vlogo v posameznikovem otroštvu. Ta podoba je zmes vpliva, ki so ga imeli na osebo starši, stari starši ter vzgojitelji. Le-ti so posamezniku nudili ugodje in ga reševali iz nelagodnih ali celo bolečih situacij, ki so se akterju najbolj vtisnile v spomin. Tako v potencialnem partnerju iščejo nekoga, ki jih bo varoval nelagodnih situacij in jim dajal oporo v vsakdanjem življenju ter jim nudil ugodje na način, kot so to storili pomembni drugi v njegovem zgodnjem otroštvu (Godina, 2001-2002).

4.1.2 Vpliv stopnje izobrazbe na izbiro partnerja

Pred odločitvijo za partnerja je še ena pomembna stopnja. Najprej je potrebno sploh zaznati krog potencialnih partnerjev. Ta skupina morebitnih izbrancev se najbolj pogosto oblikuje na neki geografski bližini posameznika. Zopet na to vpliva okolje – prostor, kultura, v kateri smo udeleženi v socializaciji in izobraževalnem sistemu. Prve resne partnerske zveze se praviloma konstituirajo na prehodu iz mladosti v odraslost. Ključni signifikant te tranzicije je zaključevanje izobraževanja in nastop službe. Na tem mestu in v tem času družbena struktura odločilno vpliva na selekcijo skupine potencialnih partnerjev. Posamezniki s srednješolsko izobrazbo zaključijo šolanje mlajši kot tisti z univerzitetno izobrazbo. To posledično pomeni, da se v tem primeru oblikujeta dve skupini posameznikov, ki preživljata svoj prosti in delovni oz. izobraževalni čas vsaka na drugačen način. Spoznavanje in druženje je tako v temelju selekcionirano na skupino, ki ji posameznik pripada glede na izobrazbo. Družbena skupina, ki izobraževanje zaključi prej, prej začne sprejemati vloge in naloge odraslih in je prej pripravljena na resno partnerstvo in družinsko življenje, kot skupina posameznikov, ki izobraževanje nadaljuje. Kajti ravno tako pomemben življenjski projekt, kot je proces izobraževanja, jim največkrat odvrača interes od razmišljanja o zadevi kot je resno partnerstvo in družinsko življenje (Blossfel, Timm, 2003).

Z višjo izobrazbo posameznikov narašča tudi kriterij za izbor partnerja. Raziskave so pokazale, da je homogamija višje in visoko izobraženih ljudi pri kriteriju izobrazbe bolj prisotna kot homogamija posameznikov z osnovnošolsko in srednješolsko izobrazbo. Hkrati

pa je bolj značilno, da posameznik išče partnerja z višjo izobrazbo in višjim statusom kot obratno. V večji meri velja to za ženske kot za moške (Blossfel, Timm, 2003).

Vzrok za takšen trend lahko iščemo tudi v preteklosti. Ženske v preteklosti večinoma niso bile udeležene v izobraževalnem sistemu, ki je prinašal tudi višji družbeni status. Izobrazbe pravzaprav niti niso potrebovale, saj je bilo njihovo mesto doma, skrbele so za gospodinjstvo. Moški tako niso iskali niti niso težili k temu, da bi bila ženska enako oz. višje izobražena kot oni. Kajti dobra partnerica naj bi skrbela za gospodinjstvo in vzgajala otroke. Ženske so v nasprotju z moškimi težile k iskanju partnerja z višjo izobrazbo in višjim statusom. Le tako so si lahko zagotovile brezskrbno preživetje zase in za svoje potomce. V moderni dobi, z emancipacijo žensk, se je zgodil preobrat. Vedno več žensk je udeleženih v izobraževalnem sistemu in nekatere dosegajo tudi višjo izobrazbo od moških. V skladu s tradicionalnimi kriteriji in njihovo identiteto ženski izbor potencialnih partnerjev nima nižje izobrazbe od žensk, ampak najmanj izobrazbo na isti ravni (Blossfel, Timm, 2003).

4.2 Osebni dejavniki izbire partnerja v pluralni družbi

Raziskave medosebne privlačnosti so pokazale, da je privlačnost med ljudmi tudi rezultat številnih osebnih dejavnikov: dojemanja fizične privlačnosti (lepote), podobnosti med posameznikoma, recipročne naklonjenosti, komplementarnega zadovoljevanja potreb ter pričakovanih stroškov in nagrad (Trenholm in Jensen, 2004: 297-299).

1. FIZIČNA PRIVLAČNOST

Na začetku spoznavanja potencialnih partnerjev ima v večini primerov glavno filtracijsko vlogo fizična privlačnost. Uspešnejši so posamezniki, ki s svojo podobnostjo kulturno identificiranim prototipom ženske in moške lepote vzbujajo fizično privlačnost. Toda raziskave so pokazale tudi na drugo stran fizične privlačnosti – interakcija med potencialnimi partnerji temelji na percepciji relativne ekvivalentnosti obeh posameznikov v terminu fizične privlačnosti. Veliko posameznikov predvideva, da nimajo možnosti, da bi privlačili nekoga, ki je fizično privlačnejši od njih samih.

2. PODOBNOST

Z nadaljevanjem interakcije statični elementi, kot je fizična privlačnost, postanejo obrobne pomena. Odločujočo vlogo pri tem, ali se bo interakcija nadaljevala ali ne, prevzamejo druge

komponente, med drugim tudi podobnost. V prvi fazi gre predvsem za podobnost v interesih, nazorih, pričakovanjih, osebnostih, kogniciji in vrednotah.

3. RECIPROČNA NAKLONJENOST

Močna determinanta medosebne privlačnosti je tudi dejstvo, da smo nekomu všeč. Če so ti občutki obojestranski, se lahko interakcija uspešno nadaljuje. Naravno je, da imamo radi tiste, ki imajo radi tudi nas.

4. KOMPLEMENTARNO ZADOVOLJEVANJE POTREB

Po Schutzu (v Trenholm in Jensen, 2004: 298) ima vsak posameznik tri temeljne osebne potrebe: potrebo po pripadanju, nadzoru in naklonjenosti. Potreba po pripadanju se izraža v dveh oblikah: (1) vključevanje drugih v naše aktivnosti in (2) vključevanje nas v aktivnosti drugih. Potreba po nadzoru se lahko izraža (1) v želji po nadzoru (pregledu nad dejanji) drugih in (2) v pregledu drugih nad našimi dejanji. Potreba po naklonjenosti ima prav tako recipročno obliko: (1) potreba po tem, da smo mi naklonjeni drugemu in (2) potreba po naklonjenosti drugih do nas. Kolikor bolj si potencialna partnerja komplementarno zadovoljujeta te potrebe, toliko več je možnosti, da se privlačita.

5. PRIČAKOVANI STROŠKI IN NAGRADE

Teorija socialne menjave, ki sem jo predstavila v prejšnjem poglavju, nam je že pojasnila, kako na privlačnost med dvema osebama vpliva rezultat med pričakovanimi stroški in nagradami. Privlačnost v interakciji je torej močnejša, kolikor bolj stabilno je razmerje med nagradami in investicijami obeh vpletenih.

Zavedati se moramo, da je v dejanskih interakcijah na privlačnost med potencialnima partnerjema nemogoče evidentirati vse dejavnike, ki vplivajo na njuno medsebojno privlačnost. Vsako specifično interakcijo sestavljajo unikatni zunanji in notranji dražljaji, ki privedejo do zaznave interpersonalne atraktivnosti.

5 MODELI KREIRANJA PARTNERSKE ZVEZE

5.1 Model filtriranja

»Birds of a feather flock together«⁵.

Ljubezensko partnerstvo se razvija skozi različne stadije, ki so med seboj povezani. Uspešna vzpostavitev prve faze daje osnovo za nastanek druge faze, itd. Thibaut in Kelley navajata štiri ključne faze razvoja partnerstva (Thibaut in Kelley v Rus, 1999: 209-216):

- Izbiranje
- Pogajanja (bargaining)
- Navezanost (commitement)
- Institucionalizacija

V fazi *izbora* potencialna partnerja vzpostavljata medsebojni socialni stik. V tej fazi lahko zaradi težnje po učinkovitosti interakcije pride do prirejanja identitete, ko se partnerji predstavljajo v pozitivnem aspektu. V drugi fazi, v fazi *pogajanja*, partnerja oblikujeta globljo medsebojno emocionalno vez. Pomemben faktor čustvenega odpiranja drug drugemu je obstoj medsebojnega zaupanja. Večje kot je zaupanje, večja je tudi stopnja intimnosti, s tem narašča zadovoljstvo, kar privede do močnejše medsebojne *navezanosti* partnerja.

Nas zanima predvsem prva faza, ki se imenuje *izbiranje oz. vzorčenje*. Za kreiranje partnerske zveze je ključnega pomena izbira pravega partnerja v množici možnosti, ki nas obkrožajo. Izbiranje je povezano z evaluiranjem prednosti in slabosti, povezanih s potencialnim odnosom. Janda in Klenke – Hamel (v Feldman, 2001) sta sestavila model filtriranja partnerjev (Glej slika 1). Predpostavljata, da posamezniki iščejo »pravega« partnerja skozi zaporedje filtrov. V začetni situaciji je izbira potencialnih partnerjev številčna in nepregledna. Filter geografske bližine zreducira izbiro partnerjev na tiste, ki so znotraj določene geografske bližine. Festinger in drugi (v Dwyer, 2000: 30) so v raziskavi na populaciji študentov preko metode opazovanja ugotavljali korelacijo med fizično bližino in kreiranjem partnerske zveze v naselju s sedmimi stanovanjskimi bloki. Rezultati so pokazali, da so se prijateljstva med posamezniki najpogosteje pričela sklepati na lokaciji istega stanovanjskega bloka in istega nadstropja. Ugotovili so, da ne gre samo za dejavnik fizične bližine, ampak predvsem za vpliv

⁵ Angleški pregovor

frekvence medsebojnih stikov na vzpostavitev intimnejšega kontakta med študenti. Kot sta ugotovila Nehamow in Lawton (v Dwyer, 2000: 31), pa ta model ne velja samo za populacijo mladih, ampak ga lahko posplošimo tudi na starejšo populacijo. Njuna raziskava je pokazala, da je bilo 88% intimnejših stikov med odraslimi formiranih v kompleksu iste zgradbe.

V naslednji fazi grede osebe skozi filter podobnosti in komplementarnosti. Posamezniki, ki se ujemajo v »družbenih spremenljivkah« (Kerckhoff in Davis v Dwyer, 2000: 62), kot so leta, religija, etnična skupina, vedenje in izražajo podobno identiteto, imajo zaradi skupnih dejavnikov več interesa v medsebojnem spoznavanju in vzpostavljanju intimnejših stikov (Janda in Klenke - Hamel v Feldman, 2001). Skladnost v vedenju in vrednotah je relativno pomemben faktor kreiranja partnerske zveze. Vendar pa pomembnost omenjenega faktorja variira med posamezniki - bolj kot je posamezniku pomembna medsebojna skladnost identitete s partnerjem, tem večji vpliv ima identitetna podobnost na njegovo izbiro partnerja. Različni avtorji (Buss, Gold in drugi v Dwyer, 2000: 34) ugotavljajo, da v začetni fazi spoznavanja partnerja, ali drugače povedano v fazi romantične ljubezni, akterji lahko spregledajo vedenje partnerja, ki se ne sklada z njihovo identiteto. Ta fenomen Gold in ostali pojasnijo z besedno zvezo »ljubezen je slepa« (Gold in ostali v Dwyer, 2000: 34). V modernem svetu, kjer se prepletajo različne kulturne skupine, je skoraj nemogoče, da ne bi obstajale tudi partnerske zveze, kjer se identiteta partnerjev razlikuje (različna kulturna, etnična, religiozna, rasna pripadnost, ...) (Dwyer, 2000: 34). Vendar splošno pravilo, ki je generirano na osnovi vodene evidence uspešnih partnerskih zvez, pravi, da so najbolj uspešne partnerske zveze sklenjene prav med posamezniki, katerih identiteta je skladna (Cattel in Nesselrode v Dwyer, 2000: 35). Toda faktor podobnosti identitet med partnerjema ne kaže nujno tudi na privlačnost med njima. Kot ugotavlja Rosenbaum (v Dwyer, 2000: 36), ni nujno, da so nam všeč ljudje, katerih vedenje se ujema z našim, vendar je res, da nas odbijajo tisti, katerih vedenje se močno razlikuje od našega.

Sledi filter medosebne privlačnosti, ki spusti korak naprej osebe, ki se medsebojno privlačijo tako fizično kot psihično (Janda in Klenke – Hamel v Feldman, 2001). Psihična privlačnost se izraža predvsem na podlagi podobnosti in faktorjev, ki sem jih opisala že v zgornji alineji. Fizična privlačnost pa ima kljub številnim ostalim pozitivnim karakteristikam posameznika še vedno primarno vlogo v zaznavanju posameznika s strani ostalih kot privlačnega, zaželjenega in uspešnega (Dwyer, 2000: 37-38).

Ključni filter, ki odloči, kateri dve osebi sta si najbolj skladni in združljivi, ter imata največ možnosti za uspešno vzajemno delovanje v partnerski zvezi, avtorja imenujeta filter kompatibilnosti⁶ (Janda in Klenke - Hamel v Feldman, 2001). Kompatibilnost je širok pojem; vključuje, poleg že omenjenih dejavnikov, še vrsto drugih elementov, ki so pomembni za obe osebi v partnerski zvezi, da se v njej počutita izpolnjeni in srečni. Bistveni sklopi dejavnikov so poimenovani kot recipročno delovanje, komplementarnost in kompetenca. Pri vzpostavljanju globljega medosebnega stika ima recipročno delovanje pomemben vpliv na posameznikovo samospoštovanje, občutek zaželjenosti ter nenazadnje na odprtost in intimno razkritje partnerju. Ali drugače povedano - radi imamo ljudi, ki imajo radi nas. Komplementarnost je pomembna iz vidika dopolnjevanja sposobnosti, znanja in izkušenj partnerjev ter ne vključuje osebnosti in identitete posameznikov. Vsak posameznik oceni kakšen partner bi bil zanj primeren oziroma kompetenten. Najbolj kompetentni so posamezniki, ki se obnašajo ter delujejo razumno in v skladu s prevladujočimi normami v družbi (Dwyer, 2000: 39-43).

Slika 1: Model filtriranja partnerjev

Vir: Janda in Klenke – Hamel v Feldman, 2001

⁶ Kompatibilen: združljiv, harmonično se ujema, skladen (Slovar tujk, 1997)

5.2 Model stimulacije – vrednote – vloge (SVR model⁷)

Murstein (Murstein v Dwyer, 2000: 63) je predstavil SVR model kot alternativo faznemu modelu kreiranja partnerske zveze. Izbiranje intimnega partnerja po SVR modelu vključuje tri ključne faze: fazo stimulacije, fazo skupnih vrednot in fazo deljenja vlog. Uspešnost oziroma neuspešnost prehoda posamezne faze vpliva na kvaliteto in nadaljevanje intimnega partnerskega odnosa.

1. Na stopnji *stimulacije* posameznik ocenjuje fizične attribute potencialnega partnerja. V kolikor sta si oba posameznika med seboj fizično privlačna, lahko vzpostavita nadaljnjo interakcijo. Običajna družbena praksa je, da se med seboj privlačijo ljudje podobnih nazorov, starosti, izgleda in etičnosti.
2. Na stopnji vrednot (-enja) posamezniki ocenjujejo medsebojne kompatibilne vrednote in vedenje. Zlasti so pomembne podobnosti v odnosu do družinskega življenja, religije, kariere ter vloge moškega in ženske v družbi. Ta stopnja interakcije (potencialnih) partnerjev, za razliko od stopnje stimulacije, temelji na verbalni interakciji, psihični privlačnosti in zmožnosti navezovanja stikov.
3. Posameznika, ki sta uspešno prešla skozi prvi dve fazi, lahko v naslednji stopnji svoj odnos nadgradita z enakopravnim deljenjem vlog. Konsenz pri delitvi vlog partnerskemu odnosu daje dodatne potenciale za harmoničen in uspešen intimni partnerski odnos.

6 IDENTITETA

Korenite družbene preobrazbe, ki so se začele pojavljati v šestdesetih letih dvajsetega stoletja med posameznikom in družbo, so privedle do uveljavljenosti koncepta identitete⁸. Naraščanje avtonomije in individualizacije sta tako privedla do situacije, ko je identiteta postala nepogrešljiva pri pojasnjevanju družbene dinamike (Ule, 2000:82).

⁷ Stimulus – value – role model

⁸ Pojem identitete je v moderni družbi vedno postal moderen v času velikih družbenih sprememb in družbenih kriz. Tako zasledimo govor o identiteti že v 17. stoletju pri Johnu Locku ter kasneje pri Freudu, Meadu in Vigotskemu (Ule, 2000: 87).

Identiteta kot vseživljenjski projekt (Giddens, 1991: 114) je konstrukcija sebe in element subjektivne realnosti, ki je v dialektičnem razmerju s spreminjajočo se družbo. Ker se spreminja družba, se spreminja tudi identiteta.

Ključni indikator posameznikove identitete izhaja iz koncepta individualnosti. Le-ta je povezana s pojmom osebnosti in označuje specifične posameznikove, od drugih ločene lastnosti. Osebnost je organizirana struktura relativno stalnih lastnosti, ki se v interakciji z družbenim okoljem dinamično razvijajo iz vrojenih dispozicij posameznika (Južnič, 1993: 133-114).

Pojma identitete ne smemo enačiti s konceptom sebstva in individualnosti. Identiteta lahko zgolj nakaže skupne kvalitete strukture, ni pa struktura sama. Pri formuliranju koncepta identitete je bistveno zavedanje, da gre za dinamični proces in ne statično strukturo ter da je nujno potrebna prisotnost interdisciplinarnosti. Tako teoretiki identiteto definirajo kot sestavo ključnih psihičnih kvalitet, ki definirajo posameznika. Hkrati pa razlikujejo med objektivno in subjektivno identiteto. Objektivno identiteto opredeljujejo na zunaj zaznane ter fizične karakteristike posameznika. Sem spadajo tudi psihični elementi, kot so stališča in osebnostne lastnosti, ki jih lahko z merjenjem opredelimo kot objektivne. Subjektivna identiteta je notranja psihična raven identitete in se je ne da izmeriti (Ule, 2000: 83-85). Južnič za poimenovanje teh dveh vrst identitete uporabi drugačno poimenovanje. Avtoidentifikacija je tista identiteta, ki jo posameznik pripiše samemu sebi in ki je njemu lastna. Identifikacija pa je posamezniku določena s strani družbe. Taka identiteta je družbeno dodeljena in priznana in je lahko celo vsiljena skozi položaj, ugled, pravice in dolžnosti, ki so družbeno opredeljene (Južnič, 1993: 12). Za posameznike je zaradi socialne naravnosti pomembna tako osebna identiteta (avtoidentifikacija) kot družbena identiteta (identifikacija)⁹. Kot pravi Erikson »Posameznik je človek, se pravi je tak kot vsi drugi, tak kot nekateri drugi in tak kot noben drug človek« (Ule, 200: 58). Zaradi svoje družbene vpletenosti je posameznik hkrati unikaten individuum in primerljiv z drugimi (tak kot vsi drugi).

Bistvo in skupna točka vseh definicij identitete je, da posameznik kljub družbenemu in osebnostnemu razvoju in skozi različne socialne situacije v času ostane isti ter ohranja ključne personalne kvalitete. Je minimalna socialna institucija, v kateri je subjekt definiran kot

⁹ V določenih kriznih identitennih obdobjih je identifikacija celo bolj pomembna od samoidentifikacije.

komplementarni socialni akter. Identiteta je socialni označevalec posameznika, ki omogoča njegovo prepoznavanje skozi časovno obdobje identično. Psihološkega fenomena ohranjanja istosti ne moremo objektivno meriti in določiti, zato gre pri identiteti za relativni koncept in individualno evalvacijo posameznikove identitete. Identiteta omogoča posamezniku, da spozna sebe in da ga spoznajo drugi kot stabilno osebo z določenimi psihičnimi značilnostmi (Ule, 2000).

Identiteta jaza je tako kot tudi identiteta sebstva vsebina samozavedanja posameznika v terminih lastne biografije. Ustvarja in ohranja se preko rutinskih dejavnosti posameznika in je zaključek percepcije prostora, časa in samega sebe. Identiteta sebstva se tako nanaša na notranje asociacije in primerjave, kjer določene kvalitete ostajajo v času identitične kljub spremembam v stanju, času ali drugih kvalitetah (Ule, 2000: 321-322). Tako kot imamo pojmovanje o svetu okrog nas, ga imamo tudi o sebi. To pojmovanje nam pomaga pri pojasnjevanju našega ravnanja in delovanja. Socializacija nam prinese številne pomembne informacije o drugih in družbi, te pa nam pomagajo ustvarjati naše lastne identitetne podobe - kakšni smo, kako naj ravnamo, mislimo in delujemo ter kakšni naj bomo (Musek, 1995: 45).

Interakcionistične teorije pojasnjujejo oblikovanje identitete v družbeni interakciji s significantnimi drugimi. Nastanek identitete vključuje tako percepcijo sebe kot tudi percepcijo drugih oseb ter medsebojno prežemanje posameznika in družbene strukture. Bistveno vlogo pri tem odigrata jezik in sporazumevanje. Ko posameznik v odnosih deluje intrapersonalno skladno, lahko govorimo o stabilni identiteti. Negotove situacije, kot so izguba službe ali iskanje partnerja, vodijo v krizo identitete (Ule, 2000: 155-159).

Skozi razvojne stopnje posameznikovega življenja se, kot pravi Erikson (Ule, 2000: 127), identiteta oblikuje po epigenetskem principu. To pomeni, »da vsaka nova stopnja v življenjskem poteku doda nekaj specifičnega k vsem naslednjim fazam in se nanaša na vse prejšnje.«

Oblikovanje identitete se vrši kontinuirano preko identitetnih kriznih padcev in razrešitev kriz v posameznih življenjskih obdobjih. Identitetno krizo lahko definiramo kot prelom v razvoju identitete osebe, ki je še posebej opazna v prehodu iz obdobja mladosti v odraslost. Identitetne krize nastanejo zaradi notranjih in zunanjih konfliktov pri vstopanju v nova življenjska obdobja in sprejemanju novih vlog in obveznosti. Posameznik v identitetni krizi

preraste prejšnje faze osebnega in socialnega razvoja ter ponotranji socialne vloge in družbena pričakovanja, ki so značilna za naslednjo fazo osebnega in socialnega razvoja. Prehod v odraslost zaznamuje kriza nasprotja med intimnostjo in izolacijo. Prehod v odraslost je tako zaznamovan z negotovostjo pri prevzemanju novih odgovornosti, vlog, novih oblik življenja in oblikovanja intimne skupnosti. V tej krizi je pomembno, da posameznik oblikuje odnos in razvoj sposobnosti za intimne interakcije s partnerji (Ule, 2000: 129-131, 322).

Pri reševanje krize identitete se tako posamezniki zaradi strahu pred »nepripadanjem« in neuspešnostjo poslužijo medijsko konstruiranih oblik ideologizacije identitete. Identitete, ki jih oblikujejo mediji, so posredovane kot »preverjeno« uspešne in zaželjene. Posamezniki v individualizirani družbi, ki so v krizi identitete zaradi zmede ali neuspešnosti pri konstruiranju uspešne partnerske zveze, tako lahko prevzamejo »uspešno« formo identitete, da bi svojo krizo identitete uspešno premagali. »Osebna konstrukcija, samo-refleksivnost, fleksibilnost in odprtost postanejo temeljne določnice biografskega življenja v individualizirani družbi« (Šadl, 1997: 167).

6.1 Multifrenija

Na družbeno življenje je v zadnjem stoletju odločilno vplival tehnološki razvoj. Razmah cestnega, železniškega in letalskega transportnega omrežja, avtomobilska industrija, izumi informacijsko-komunikacijske tehnologije, ... so družbi omogočili učinkovitejše, hitrejše, intenzivnejše delovanje in vplivanje na ljudi ter delovanje med posamezniki. Razvoj je omogočil naraščanje in intenziviranje socialnih odnosov ter preseganje relativno stabilnih interakcij na osnovi »face-to-face« relacij. Še pred stoletjem je bilo značilno za partnerske zveze, da so bile vzpostavljene znotraj določene geografske bližine, ki je bila na dosegu »pešpoti«. Z današnjo tehnologijo virtualnih komunikacij in hitrih transportnih sredstev je osebi, ki išče partnerja, dana možnost spoznavanja potencialnih partnerjev geografsko neomejeno. Število možnih družbenih interakcij se je multipliciralo, kajti vsak trenutek smo lahko že z enim samim telefonskim klicem vključeni v novo interakcijo (Gergen, 1991).

Množičnost in diferenciranost naraščajočih medosebnih odnosov lahko na neki točki postane tako ekstremno, da pride do socialnega in identitetnega prezasičenja (Gergen, 1991: 61). Množični mediji nas neprestano okupirajo s številnimi različnimi informacijami o identitetnih

stilih in medosebnih odnosih. Ponuja se nam vrsta identitet, kot so nacionalne, lokalne, kulturne, spolne, marginalne, identitete potrošnikov, mladih, starejših, označene, identitete jaza, privzete identitete, itd. Posameznik se mora zgolj odločiti za eno oz. za skupek ponujenih identitet, ki pa mu niso usojene in vnaprej dane (Ule, 2000: 313-315).

Skupek parcialnih identitetnih fragmentacij Gergen poimenuje »multifrenija« (Gergen, 1991: 73). Gre za to, da so sodobne tehnologije zasičenja močno okupirale posameznikov prostor in močno povečale njegove možnosti za samoizražanje. Stabilno identiteto in odnose, ki so bili značilni za prejšnja obdobja, so zamenjali fraktalni odnosi in multiple identitete. Življenjski potek in identiteta posameznika sta tako postala stvar individualne izbire in kreacije. Vzorce identitetnih fragmentov pa jemljemo iz identitetnih zgodb, ki nam jih ponuja okolica (Gergen, 1991).

Moderna doba narekuje identitete, ki so postale nestabilne in transformirane, postale so negotov in razdrobljen rezultat osebnih odločitev in načrtov. »Izguba ontološke varnosti« (Giddens, 1991), ali kot pravi Ule (2000) »pojavnost ontološke brezdomnosti« kaže na to, da je koncept identitete podvržen redefiniciji in postaja samo-sposobnost, samo-refleksije ali samozavedanje (Melucci, 1996: 36). Melucci hkrati meni, da izraz identiteta ne zadostuje več naraščajoči fragmentaciji in samoprezentaciji. Primernejši izraz za definiranje samega sebe je identizacija (Melucci, 1996: 47).

Identiteta posameznika tako v današnjem času izgublja individualno bistvo in je neprestano podvržena preoblikovanju. Parcialne identitete se oblikujejo glede na socialno situacijo, v kateri se posameznik znajde. Tako nam specifične situacije, kot je vprašanje: »Ali bi se poročila z menoj?«, ne povzročajo težav, kako reagirati, saj nam mediji ponujajo paleto možnih reakcij. Naša naloga je samo, da se identificiramo z nam najljubšo različico že preizkušene identitete.

7 »ON-LINE« IDENTITETA

»All they see are your words«¹⁰

Internet je postal laboratorij za eksperimentiranje s konstrukcijami ter rekonstrukcijami naših identitet. V prvi vrsti nam ponuja alienacijo od fizičnega in socialno determiniranega sveta, s čimer naše delovanje postane avtonomnejše. Virtualna realnost nam z neskončnostjo glede možnosti kreiranja lastnih identitet obljublja nekakšno novo rojstvo s karakteristikami subjekta kot smo si jih zamislili sami (Praprotnik, 2003: 64). Anonimnost posameznikov ter njihova domišljija tako omogočajo uporabnikom, da ustvarijo svojo virtualno identiteto oz. »avatar¹¹« (Jordan, 2000: 59) po lastnih željah. Avatar je oblika stabilne identitete, ki jo ustvari posameznik v virtualnem prostoru in jo karakterizirajo stil pisanja, vzdevek, samoprezentacija in druge značilnosti. Posamezni uporabnik računalniško posredovane komunikacije lahko oblikuje več različnih avatarjev, ki jih omogoča fluidnost virtualne identitete.

V virtualni realnosti je posamezniku omogočeno, da odmisli svoje telo in druge njegove determinante, ter ustvari lastno konstrukcijo identitete. Komunikacija kot primarna aktivnost članov virtualne skupnosti preseže enačbo eno telo = ena identiteta (Praprotnik, 2003). Kot primer tega lahko navedemo izjave nekaterih uporabnic računalniško posredovane komunikacije, ki se v virtualnem svetu počutijo »osvobodjene« svoje telesnosti, saj v realnem svetu zaradi svoje vizualne »nesimpatičnosti« ne morejo vzpostaviti tako intenzivne komunikacije z moškimi (Schofield Clark, 1998).

Konstrukcija virtualne identitete je ob predpostavki, da je besedilo natipkano vsebinsko koherentno, vedno uspešna, saj posamezniki v svojo predstavitev vključujejo le tiste elemente individualnosti, ki jim ustrezajo. Identiteta, natipkana na zaslonu računalnika, pa ostaja zaradi odsotnosti drugih kontekstualnih dejavnikov stvar večjega ali manjšega zaupanja zapisanim sogovornikovim besedam (Praprotnik, 2003: 74).

Poljubno menjavanje identitete v virtualnem prostoru pa ni naključno, temveč izvira iz predhodnih, že obstoječih identitetnih kontekstov iz realnega življenja (Jones, 2000;

¹⁰ (Praprotnik, 2003: 73)

¹¹ Avatara (sanskrt »sem prispeli«) v hinduizmu pomeni utelešenje boga Višnuja, ki se pojavi vedno takrat, ko je ljudem najtežje (Leksikon Cankarjeve založbe, 1998).

Praprotnik, 2003). Na to jasno kaže raziskava ohranjanja predvirtualne komunikacijske prakse. Raziskovalci so ugotovili, da posamezniki (tako moški kot ženske) naučene in ponotranjene komunikacijske vzorce prenašajo v virtualno komunikacijo (Praprotnik, 2003: 19). Izbira identitete je tako vselej že omejena iz dveh vidikov. Prvi je zgoraj omenjeni, drugi se nanaša na sogovornikovo pričakovanje koherentnosti identitete posameznika. Uporabnik računalniško posredovane komunikacije torej pričakuje, da je identiteta sogovornikov konsistentna in na določen način »realna«. Kajti nihče ne bi resno jemal uporabnika, ki bi se predstavljal za mitskega predstavnika srednjeveške dobe (Praprotnik, 2003: 60). Kreiranje virtualne identitete ne smemo enačiti s popolno svobodo, »kajti resničnosti življenja na zvezi ne moremo ločiti od življenja zunaj nje« (Markham v Oblak, 2000: 1063). Virtualne identitete tako ostajajo zgolj ekstenzije ideološko posredovanega realnega okolja (Praprotnik, 2003: 19).

7.1 Realna vs. virtualna identiteta

V virtualni realnosti prevladuje komunikacija na podlagi pisanih sporočil, tako da se uporabniki v tej interakciji med seboj ne vidijo. Virtualni vtis o sogovorniku, namesto fizične podobe, oblačil, besed, govora in drugih značilnosti interakcije v realnem svetu reprezentirajo vzdevek, samoprezentacija, stil pisanja (Jordan, 2000: 79). K spreminjanju obstoječe realne identitete in k oblikovanju virtualne identitete pripeljejo okoliščine, ki omogočajo anonimnost, neprepoznavnost nekaterih zunanjih karakteristik posameznika (spol, telesna konstrukcija) in možnost kreiranja specifičnih osebnostnih (ime, starost) in karakternih lastnosti (sramežljivost, nekomunikativnost) (Oblak, 2000: 1062). V računalniško posredovani komunikaciji je obnašanje drugačno kot v realnem svetu, kjer so vidne ključne karakteristike in fizične lastnosti osebe. S konstrukcijo virtualne identitete lahko posameznik na eni strani postane to, kar si želi biti, oziroma postane takšen, kot želi, da bi ga videli drugi; na drugi strani pa se izrazi skozi identiteto, za kakršno v realnem življenju zaradi etično socialnih predpostavk ne najde poguma (Praprotnik, 2003: 78).

»V virtualnih igrah in v stikih s soigralci in igralkami smo lahko "pristnejši" ali bolj "avtentični" kot v realnem življenju. Prav zato, ker se zavedamo, da je kibernetični prostor "samo igra", lahko v njem odigramo tisto, česar si ne bi drznili priznati v "realnih" medosebnih stikih« (Žižek v Praprotnik, 2003: 80).

Virtualna realnost uporabnikom daje motivacijo za eksperimentiranje z različnimi identitetami, ki jih v realnem svetu zavirajo socialne okoliščine. Zaradi narave interakcije preko interneta komunikacija prevzame prednostno vlogo pred fizičnim videzom. Omenjeno dejstvo še posebej pozitivno vpliva na ekstenzijo iskanja partnerjev preko interneta. Raziskave, ki jih je opravila Lynn Schofield Clark (1998), so pokazale, da se pri navezovanju intimnih stikov zlasti ženske poslužujejo fizičnih podob, ki so bližje medijsko konstruiranim idealnim podobam.

Posameznik z manipulacijo svoje realne identitete v virtualnem svetu zavaja svoje sogovornike. Hkrati pa sogovornik z lastno interpretacijo in percepcijo opisane podobe, ob odsotnosti fizičnih in lingvističnih karakteristik, zavajajo sami sebe. Razlike med virtualno in realno identiteto posameznika so zato lahko zelo velike. V kontekstu virtualne realnosti je vtis o posamezniku rezultat samoopisa, diskurza in vzdevka¹². Hkrati so raziskave pokazale, da si posamezniki predstavljajo identiteto in podobo sogovornikov tudi na podlagi oseb, ki jih poznajo iz realnega življenja in se v določeni stvari skladajo z opisom sogovornika (ime, poklic, ...). Zanimiv fenomen, ki so ga pokazale empirične študije, je konstrukcija idealiziranih in idealnotipskih sogovornikov. Idealna predstava posameznika največkrat obstaja le do prvega srečanja v realnosti (Praprotnik, 2003: 90-101). Virtualni prostor nam omogoča konstrukcijo idealnega partnerja prav zaradi odsotnosti celotne podobe tega potencialnega partnerja. Odsotnost realnih elementov omogoča posameznikom lastno fantazijsko kreacijo in zamišljanje fizične ter mentalne podobe sogovornika v računalniško posredovani komunikaciji (Praprotnik, 2003: 49).

7.2 Vzdevek kot virtualna identiteta

Vzdevek igra glavno vlogo pri prezentaciji identitete v računalniško posredovani komunikaciji. Ob prijavi v klepetalnico (IRC)¹³ ali na portal virtualnih zmenkov si vsak uporabnik izbere vzdevek. Vzdevek prezentira identiteto uporabnika, zato je značilno, da vsebuje kakšno informacijo o posameznikovi realni identiteti ali želji po določeni identiteti¹⁴.

¹² Vzdevek (ang. Nickname) bom podrobneje pojasnila v naslednjem podpoglavju. Besedni izvor »vzdevek« izhaja iz besedne zveze »podaljšano ime« (ang. Eke-name). Vzdevek oz. podaljšano ime je lahko dobila oseba poleg svojega osebnega (krstnega) imena (Morgan, O'Neill and Harre' v Bechar-Israeli, 1999).

¹³ Internet Relay Chat

¹⁴ Vzdevek ni vedno izvzet iz konteksta posameznikove identitete, saj ga nekateri določijo čisto naključno.

Tako kot v realnem življenju ime osebe povezujemo z določeno osebnostjo, v virtualnem svetu vzdevek vzbuja kompleksno identiteto (Bechar – Israeli, 1999).

Preko mednarodne raziskave, ki jo je opravila Haya Bechar–Israeli (1999) na podlagi metode opazovanja z udeležbo, je avtorica sestavila tipologijo vzdevkov v internetnih klepetalnicah in forumih. V analizi je obravnavala 260 vzdevkov, od katerih jih je bilo 55 odstotkov enobesednih in 45 odstotkov sestavljenih iz dveh besed.

Tabela 1: Tipi "virtualnih" vzdevkov ¹⁵

Kategorija	N	Odstotek
Uporaba lastnega imena kot vzdevka	18	7.8%
Vzdevki, ki se nanašajo na osebnost	103+1	45.0%
Vzdevki, ki se nanašajo na tehnologijo oz. na medij	33+6	16.9%
Vzdevki, ki se nanašajo na rastlinski, živalski svet in na objekte	36	15.6%
Vzdevki, ki se poigravajo z besedami in pomeni	20+6	11.3%
Vzdevki, ki se nanašajo na like iz literature, filma, pravlјice in znanih osebnosti	13+1	6.1%
Vzdevki, ki se nanašajo na seks ali provokacijo	8+1	3.9%
Skupaj	231+15	106.6%

Vir: Bechar – Israeli, 1999

Rezultati raziskave so nam pokazali, da posamezniki pri izbiri virtualnih vzdevkov najpogosteje (v 45% primerov) uporabijo poimenovanja, ki se nanašajo na osebnost (*gentelman, priden, pošten*)¹⁶. Na drugem mestu je frekvenca določanja vzdevkov, ki se nanašajo na tehnologijo (16.9%) – (*panasonic, PC*). Nekoliko manj pogosta je uporaba vzdevkov, ki se nanašajo na rastlinski in živalski svet ter na objekte (*delfin, vrtnica, tulipan*). Sledijo vzdevki, ki se poigravajo z besedami in pomeni (*Dr_Love, TiNcHy_IcE, TuTuRuTu*). Vzdevki, ki so identični lastnim imenom, so s 7.8%, šele na petem mestu. (*Tomaz, Blaz, Maja*) Z najmanjšo frekenco pojavljanja so zastopani vzdevki, ki se nanašajo na like iz literature, filma, pravlјice in znanih osebnosti (*palceksmuk, don kihot, Clinton*) ter vzdevki, ki se nanašajo na seks in provokacijo (*uporabi me, G-point, sexanje*).

¹⁵ Vzdevki, ki spadajo v več kot eno kategorijo, so označeni kot a + število vzdevkov, ki spadajo v katero od drugih kategorij, zaradi multiplega kodiranja skupni odstotek presega 100%.

¹⁶ Primere tipologije vzdevkov sem poiskala na slovenskih internetnih portalih, ki so namenjeni posredovanju stikov.

Vzdevki so v računalniški komunikaciji postali del posameznikove osebnosti in njegovega ugleda. Preko vzdevkov se posamezniki v virtualni skupnosti prepoznajo in med seboj kontaktirajo. Čeprav je vzdevke mogoče poljubno spreminjati, je za uporabnike računalniško posredovane komunikacije značilno, da z redkimi izjemami konstantno uporabljajo isti vzdevek in s tem ohranjajo konsistentnost virtualne identitete.

8 INTERNETNE ZMENKARIJE

Naraščanje računalniško posredovanega komuniciranja je pripeljalo do tega, da so običajne družbene interakcije in prakse svoj spekter delovanja razširile v novo sfero družbenega delovanja.

Virtualni računalniški prostor vključuje tako psihološko kot tudi socialno področje. Zaradi njegove neotipljivosti in abstraktnosti dimenzij virtualnega prostora ne moremo meriti s fizičnimi parametri, ampak zgolj s psihološko prostornostjo. Bistvo interpersonalne interakcije, vzpostavljene preko virtualnega računalniškega prostora, je vzpostavljanje psihološke komponente odnosa v odsotnosti fizične komponente. Tako vzpostavljeno virtualno interakcijo pa lahko kljub številnim imaginarnim aspektom po drugi strani definiramo tudi kot realno interakcijo. Kibernetski prostor je namreč del realnosti, saj ga tvorijo odnosi posameznikov iz realnega sveta. Interaktivna narava kibernetskega prostora je v kontekstu socialne realnosti dodala novo dimenzijo odnosov - psihološko realnost. To je prostor, kjer imajo posamezniki v odsotnosti fizične bližine možnost, v interakciji z drugimi, kreirati intimnejše odnose, kot bi jih lahko ob fizičnem kontaktu (Ben Ze'ev, 2004: 1-4).

8.1 Čar kibernetskega prostora

Računalniško posredovana komunikacija kot mediator pri spoznavanju in navezovanju stikov potencialnih partnerjev ima za posameznika, ki išče partnerja, čar v svojih karakteristikah: imaginaciji, interaktivnosti, uporabnosti in anonimnosti.

Imaginacija, kot možnost, da presežemo omejitve naše fizične telesnosti, je tista, ki kibernetskemu prostoru daje posebno privlačnost. Posameznik se zaradi možnosti imaginacije

lahko v kibernetnem prostoru predstavi v drugačni podobi kot v realnem življenju. Osvobojen fizičnih omejitev, se posameznik, ki išče partnerja preko interneta, pogosto predstavi v lepši in privlačnejši luči kot se dojema v realnosti. Imaginarna narava kibernetnega prostora nam omogoča, da lažje idealiziramo druge. Idealiziranje pa je pomemben element romantične ljubezni. Za vzdrževanje romantične ljubezni je ključnega pomena recipročnost. Interaktivnost¹⁷ v kibernetnem prostoru omogoča recipročno delovanje. Svoja vzajemna čustva in občutja posameznik drugemu dokazano lažje razkriva preko komunikacije v virtualnem računalniškem prostoru kot v realni situaciji. Uporabnost v pomenu relativno lahke dosegljivosti informacijske tehnologije in hitrosti ter učinkovitosti vzpostavljanja računalniško posredovanih interakcij kjerkoli in kadarkoli daje v razvitem svetu kibernetnemu prostoru dodaten čar. V realni situaciji porabi posameznik neprimerno več truda in časa, da naveže stik s potencialnim partnerjem, kot ga porabi za »klik« do portala, kjer v vsakem trenutku z isto težnjo čaka veliko število ljudi, da navežejo stik s »pravo« osebo. Anonimnost v kibernetnem prostoru uporabniku daje pogoje za drugačno delovanje kot v realnih okoliščinah. Neformalni nadzor, ki deluje na obnašanje in delovanje v skladu z družbeno sprejetimi normami in vrednotami v face-to-face družbeni interakciji, v računalniški interakciji ne obstaja. To pa posamezniku omogoča, da deluje bolj svobodno v izražanju svojih želja in hotenj (Ben Ze'ev, 2004: 18 -20).

8.2 Značilnosti »online« interakcije

Računalniško posredovana komunikacija posamezniku omogoča značilnosti virtualne interakcije, ki se v realnem fizičnem svetu ne morejo zgoditi. Dihotomno naravo virtualne interakcije je Ben Ze'ev (2004: 26-57) ponazoril skozi primer intimnega romantičnega odnosa.

- Oddaljenost – dosegljivost

Sodobna informacijska tehnologija posamezniku omogoča ubikvitarnost – odsotnost in hkrati dosegljivost lokacijsko kjerkoli in časovno kadarkoli. Spoznavanje potencialnih partnerjev še nikoli ni bilo prostorsko tako globalno zastavljeno. V kibernetnem prostoru postane fizična komponenta irelevantna. Partnerja lahko med interakcijo ločuje velika razdalja, vendar sta kljub temu zmožna vzpostaviti psihično bližino in imaginarno skupno okolje.

¹⁷ Interaktivnost je tisto, kar ločuje kibernetni prostor od drugih imaginativnih realnosti.

- Osiromašena komunikacija – bogata komunikacija

Odsotnost informacij v virtualni komunikaciji, ki spremljajo verbalno face-to-face interakcijo, so nekateri raziskovalci označili za manj informacijsko bogato in manj osebno kot interakcijo ob fizični navzočnosti. Vendar nam podrobnejši pogled nakaže številne pozitivne aspekte tovrstne interakcije, zlasti ko gre za spoznavanje karakteristik partnerja. Odsotnost fizičnega konteksta partnerju omogoča, da se v celoti posveti razkrivanju psihične komponente in se ne obremenjuje s fizično pojavnostjo (ibidem). Bistvene prednosti računalniško posredovane komunikacije, ki poteka preko tipkanih besed, lahko strnemo v štiri kategorije. Interakcija med posamezniki je lahko sinhrona (chat, messenger) ali asinhrona (mail). Privlačnost asinhrone komunikacije je predvsem v tem, da posamezniku ni potrebno v trenutku artikulirati odgovora, ampak lahko o zadevi razmisli ter poda premišljen output, ki ni rezultat trenutnega afekta, tako kot pri sinhronem pogovoru. Tovrstni način interakcije je zanimiv zlasti za posameznike, ki so z neko osebo prvič v interakciji in niso večji obvladovanja emocionalnih situacij v face-to-face interakciji. Druga prednost virtualne interakcije je, da le-ta posamezniku omogoča drugačno mentalno izražanje kot osebni pogovor v realni situaciji. Nekateri ljudje se lažje, bolj ekspresivno, organizirano in kreativno izražajo skozi pisno (tipkano) izražanje. Računalniško posredovana komunikacija omogoča posamezniku, da je fokusiran na svoje misli in občutja ter da ga pri izražanju telesnost in pojavnost ne ovirata. Nadalje nam pisna sinhrona ali asinhrona interakcija omogoča, da si celotno tipkano komunikacijo shranimo. Tako ima posameznik vpogled v celotno komunikacijo s partnerjem in vse njene detajle ter pomembne momente njunega računalniško posredovanega odnosa. In nenazadnje lahko odnos na podlagi tipkane komunikacije označimo za virtualni efekt brez zadržkov. To z drugimi besedami pomeni, da posameznika, ki se ne vidita in ne slišita, med seboj preko tipkanega izražanja komunicirata bolj odprto in si povedata stvari, ki si jih v začetni face-to-face interakciji ne bi mogla povedati. Samoizražanje, samoodprtost in intimnost sta na bistveno višjem nivoju kot v osebni komunikaciji. Prav zaradi tega nekateri že govorijo o fenomenu online pravega jaza (<http://www.rider.edu/~suler/psycyber/showdown.html>).

- Anonimnost – samorazkritje

V vsakdanji situaciji bi o anonimnosti lahko govorili v kontekstu prikrievanja nečesa. Ko pa gre za okoliščine virtualnega odnosa, anonimnost enačimo z večjo samoodprtostjo in intimnostjo. Številne študije so pokazale, da je posameznikovo samorazkritje hitrejše in globlje v virtualni komunikaciji kot v realni osebni interakciji. To je posledica nekaterih

dejavnikov, ki jih bom navedla v nadaljevanju. Večja anonimnost zmanjša posameznikovo ranljivost, hkrati pa virtualne okoliščine zmanjšujejo možnosti, da bi nas oseba prizadela. Če posamezniku potencialni partner ni všeč ali z njim ne najde skupne točke, se lahko njuna komunikacija preprosto prekine in naveže stik z drugim brez kakršnihkoli družbenih posledic. Dopisovanje z neznancem je podobno pisanju dnevnika. V obeh primerih posameznik prosto izraža svoje misli, le da je dopisovanje interaktivne narave in vključuje diskusijo. Anonimnost virtualne komunikacije v online interakciji izniči zunanje karakteristike posameznika (neprivlačna zunanost, sramežljivost in nesocialnost), ki v realnem osebnem odnosu pogosto predstavljajo zaviralni dejavnik vzpostavitve osebnega odnosa. Hkrati povečuje večje samoizražanje nasproti realnemu osebnemu odnosu prav zaradi pomanjkanja socialnih dejavnikov, ki bi posamezniku dajali informacije o družbenih in osebnih okoliščinah potencialnega partnerja. Za intimno zvezo je nujno potrebno medsebojno poznavanje, v virtualnem odnosu pa lahko posameznik do osebnih in socialnih informacij potencialnega partnerja pride le preko vzajemnega samoizražanja (Ben Ze'ev, 2004: 26-57).

- Odkritost – iluzija

Omenila sem večjo odkritost in samoodprtost online odnosa, vendar moram na tem mestu omenjeno tezo dopolniti in jo predstaviti še iz drugega zornega kota. Gre torej za večjo odprtost samoizražanja, ki pa ni vedno predstavljeno po objektivni resnici. Uporabniki pogosto izkoriščajo pogoje računalniško posredovane komunikacije za idealiziranje lastne samopodobe. Značilno je, da posamezniki zlasti prirejajo svojo fizično podobo, medtem ko o osebnih karakteristikah govorijo resnico. Vendar ne gre toliko za prikrivanje v smislu laži kot za uresničevanje sanj o lastni samopodobi (ibidem). Najpomembnejšo vlogo pri razširjanju zaželjenih in družbeno odobranih samopodob posameznika imajo v svojih vzvodih prav mediji (Kuhar, 2004: 96).

- Nadaljevanje – prenehanje

Virtualni intimni odnos lahko opredelimo kot »odnos prekinitiv«. Bistvo te opredelitve se nahaja v naravi virtualne komunikacije. V virtualni interakciji lahko posameznik komunikacijo prekine v trenutku, ko se on za to odloči. Za to dejanje bi bilo v realnem osebnem odnosu potrebno posebno pojasnilo ali opravičilo. Po drugi strani pa je virtualni odnos bolj trajen oziroma nepretrgan od realne situacije. Računalniško posredovana komunikacija omogoča vzpostavitev odnosa ne glede na zunanje okoliščine (slabo vreme, »ne vem kaj naj oblečem«, bolezen, ...) obeh uporabnikov, ki ga vzpostavita ob vsakršnem času.

Lahko torej rečemo, da je online intimna interakcija prekinjena v fizičnem in temporalnem smislu in neprekinjena v emocionalnem smislu (Ben Ze'ev, 2004: 26-57).

- Pomanjkanje fizične vloge – povečana mentalna vloga

Za spoznavanje potencialnega partnerja posameznik rabi zgolj mentalno investiranje v gradnjo odnosa, kar pa je v današnji pluralni družbi pozitivnega pomena zlasti iz časovnega in ekonomskega vidika. Iskanje pravega partnerja na medmrežju zahteva bistveno manj truda, časa in sredstev kot face-to-face spoznavanje. Pogovor preko računalniškega omrežja zahteva namreč manj investicij kot večerja ali kino, kajti v današnji družbi je iz časovnega in ekonomskega vidika zelo potratno iskati partnerja brez selekcije (Ben Ze'ev, 2004: 26-57).

8.3 Računalniško določanje partnerja

Nadgrajevanje in izpopolnjevanje internetnih portalov za posredovanje stikov je potekalo v skladu z znanstvenimi dognanji na podlagi psihometričnih podatkov in metodami kreiranja medosebnih partnerskih odnosov¹⁸. Številne klinične in empirične metode (preko katerih poskušajo, v poplavi internetih strani za zmenkarije, posamezniki tudi tržiti svojo storitev, mnogi celo kot plačljivo storitev) so pripomogle k oblikovanju učinkovite tehnologije za posredovanje stikov. Učinkovitost se oglašuje zlasti na podlagi znanstvenega modela povezovanja najbolj primernih oseb za kreiranje uspešne partnerske zveze. Socialne, psihične, socioekonomske podatke in podatke o inteligenci, ki jih posamezniki vpišejo v osebno predstavitev, računalnik po metodi multiple linearne regresije in korelacijske analize obdela in določi osebe, ki imajo na podlagi komplementarnih osebnih podatkov največ možnosti za oblikovanje uspešnega odnosa¹⁹ (Houran in drugi, 2004).

¹⁸ Avtor članka navaja in proučuje primer eHarmony (<http://www.eharmony.com>). Glede na to, da so si različni portali za posredovanje stikov v temeljni strukturi podobni, lahko ugotovitve posplošim.

¹⁹ Stališča teoretikov in strokovnjakov na področju medosebnih odnosov se v tej trditvi močno razlikujejo. Oblikovala sta se dva pola. Na eni strani so tisti, ki trdijo, da je bolj uspešna partnerska zveza dveh posameznikov podobnih karakteristik in lastnosti. Druga stran pa trdi ravno obratno – da je bolj uspešna partnerska zveza posameznikov z različnimi in dopolnjujočimi karakternimi lastnostmi (Houran in drugi, 2004: 511-512)

8.4 Uspešnost partnerskih zvez

Carter in Snow (v Houran in drugi, 2004: 512-513) sta opravila raziskavo o uspešnosti partnerskega odnosa poročenih parov, ki so se spoznali na portalih za zmenke. Primerjala sta jo z neodvisnim vzorcem poročenih parov, ki so se spoznali in navezali stik v »offline« interakciji. Metodo merjenja uspešnosti in obojestranskega zadovoljstva v posamezni partnerski zvezi sta Carter in Snow oblikovala na podlagi lestvice diadne regulacije (DAS)²⁰. Ta lestvica je pogosto uporabljena pri proučevanju in merjenju kvalitete medosebnega odnosa. Sestavljena je tako, da meri štiri spremenljivke:

- medosebno kohezijo (skupne interesne dejavnosti)
- konsenz (skupna stališča)
- naklonjenost (medosebna naklonjenost)
- zadovoljstvo (medsebojno zadovoljstvo)

Vse štiri spremenljivke so višje pri respondentih, ki so se spoznali preko interneta, kot pri respondentih iz kontrolne skupine. Po njunem mnenju informacijska tehnologija in na podlagi študij oblikovane spletne strani za posredovanje odnosov omogočajo optimalne pogoje za kreiranje uspešne partnerske zveze.

Procentualna uspešnost razmerij med posamezniki, ki so se spoznali preko interneta, nam prav tako kaže na pozitivne rezultate. Raziskava je bila izvedena na podlagi longitudinalne študije med uporabniki internetnih storitev posredovanja partnerjev. Rezultati v spodnji tabeli nam tako prikažejo, da se kar 75% razmerij, vzpostavljenih preko interneta, uspešno nadaljuje v face-to-face interakciji.

Tabela 2: Uspešnost razmerij, vzpostavljenih preko interneta, po preteku dveh let

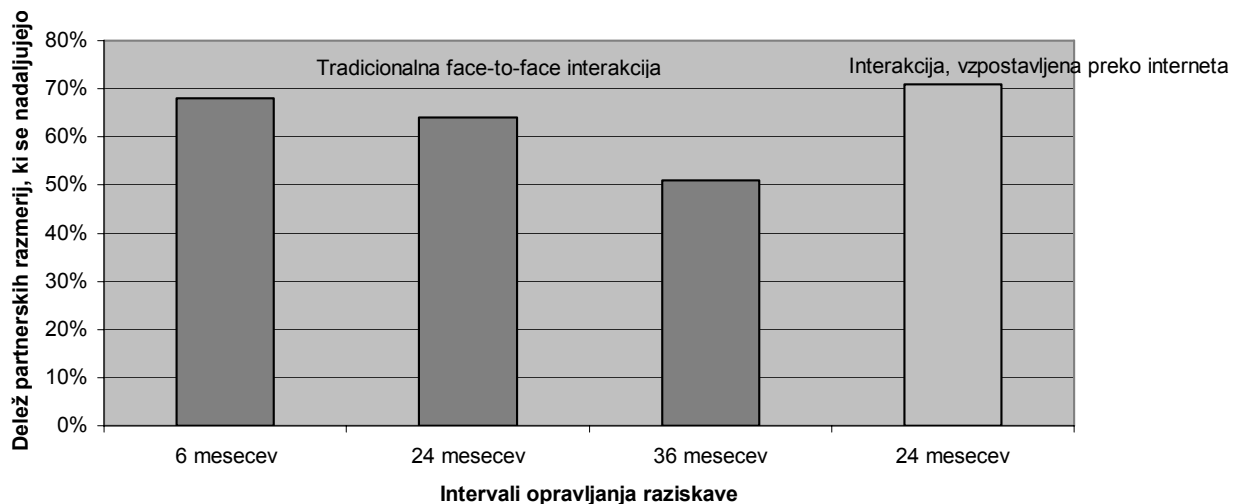
<i>Vrsta razmerja</i>	<i>Razmerje se je končalo</i>	<i>Odnos je postal manj trden</i>	<i>Odnos je postal bolj trden</i>	<i>Razmerja, ki se nadaljujejo</i>
Intimno partnerstvo	29%	19%	52%	71%
Prijateljstvo	21%	21%	58%	79%
Poznanstvo	33%	0%	67%	67%
Vsi odnosi	25%	18%	54%	75%

Vir: McKenna in drugi, 2002: 21

²⁰ Dyadic Adjustment Scale

Kaj pomenijo zgornje statistike v primerjavi s tradicionalno vzpostavljenimi odnosi, nam pokaže spodnji graf. Po dveh letih je še vedno kontaktiralo 64% partnerjev, ki so se spoznali po tradicionalni poti. Po istem obdobju pa je še vedno ostajalo v odnosu kar 71% parov, ki so se spoznali preko interneta.

Graf 1: Primerjava uspešnosti partnerskih zvez

Vir: McKenna, 2002: 22

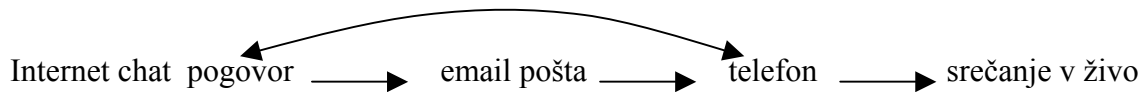
8.5 Model kreiranja partnerske zveze ob mediaciji računalniško posredovane komunikacije

Prevladujoči model nastanka partnerske zveze, ob posredovanju računalniške komunikacije, se prične s spoznavanjem *ob pogovoru v živo v internetnih klepetalnicah*. V virtualnem prostoru tako najprej pride do izraza posameznikova osebnost, njegovi pogledi na svet, misli, ideje in želje. V tem trenutku zunanji izgled ne igra tako pomembne vloge kot pri večini tradicionalnih načinov spoznavanja. Zato se vrši selekcija tistih, s katerimi posameznik vzpostavi kontakt na podlagi opisanih profilov osebnih značilnosti.

Uspešno vzpostavljena interakcija se nadaljuje z izmenjavo elektronskih naslovov in asinhrono komunikacijo, kjer se lahko z odprtimi in zaupnimi besedami uporabnika še močneje zbližata. Začetna odprtost internetnega pogovora z neznancem je med drugim tudi posledica tega, da posamezniki ne občutijo pritiska, kot bi se pogovarjali s svojim bodočim partnerjem. Situacija je tako sproščena in spontana, kar vpliva na prav tako komunikacijo.

Sledi krajša faza pogovora preko telefona, ki pa ni nujna. Končno pa sledi tudi srečanje v živo in želja po tem, da se virtualna interakcija nadaljuje v družbeni realnosti. V tem trenutku vstopi v ospredje fizična pojavnost. (Sveningsson, 2002; McKenna in drugi, 2002).

Slika 2: Sekvence kontaktiranja potencialnih partnerjev, ko so se spoznali preko interneta

Vir: McKenna, 2002: 19

Ko se virtualna simpatija prestavi oz. nadaljuje v realni face-to-face interakciji, se tako vzpostavljeni partnerski odnos v ničemer več ne razlikuje od odnosa, ki se je v tem okolju začel. Posebnosti in glavne značilnosti interakcije, vzpostavljene preko interneta, se torej pokažejo na samem začetku (Sveningsson, 2002: 75).

8.6 Razširjenost internetnih zmenkarij

Globalne internetne statistike nam kažejo strmo naraščanje števila uporabnikov interneta. Leta 2004 je svetovni splet združeval več kot 800 milijonov svetovne populacije (<http://www.greach.com/globstats/>). V Sloveniji imamo 350 000 dnevni uporabnikov interneta (<http://www.ris.org>). Za nepoznavalce internetnega posredovanja stikov je presenetljivo, koliko ljudi išče partnerja preko svetovnega spleta. Podatki dejanskih iskalcev partnerjev preko interneta se med seboj precej razlikujejo. Po podatkih CNN (<http://www.cnn.com>) je bilo leta 2002 v Združenih državah Amerike 15 milijonov uporabnikov internetnih portalov za posredovanje stikov – to je 18% vseh samskih prebivalcev te države. Podatki, ki so jih pridobili s pomočjo Media Metrix raziskave, pa kažejo na to, da je bilo leta 2002 v Ameriki 35 milijonov, leta 2003 pa že 45 milijonov uporabnikov internetnega posredovanja stikov (Smith, 2005: 22). Število iskalcev partnerjev preko interneta v Sloveniji prav tako iz leta v leto narašča. Raziskava uporabe interneta v Sloveniji je pokazala, da je med najbolj obiskanimi Slovenskimi spletnimi stranmi tudi internetna stran za posredovanje stikov – ona-on.com (<http://www.ris.org>). Testno merjenje obiskanosti spletnih strani od 12. aprila do 16. maja 2005 je pokazalo, da je bila v tem času spletna stran ona-on.com na 18. mestu po številu uporabnikov. Obiskalo jo je 52 742 ljudi, to je 2,7% slovenske populacije, stare od 10 do 75 let (glej Priloga C).

Na celotnem svetovnem spletu lahko najdemo preko 800 različnih internetnih strani za posredovanje stikov (<http://www.umc.org>). Izjemna pestrost tovrstnih internetnih strani lahko zadovolji še tako zahteven okus posameznika. Tako lahko na svetovnem spletu zasledimo strani, ki posredujejo stike z ljubitelji živali (<http://www.animalpeople.com>), milijonarji (<http://www.millionairematch.com>), zapornicami (<http://www.jailbabes.com>), zaporniki (<http://www.jailmal.com>), upokojeanci (<http://seniorfriendfinder.com>), vojaki (<http://militaryphotopersonals.com>), ... V Sloveniji se tovrstne internetne strani še ne specializirajo na posamezne segmente populacije, ampak gre za splošno obliko posredovanja stikov. Najbolj znane in obiskane so <http://www.kupido.com>, <http://www.poljub.com>, <http://www.ona-on.com>.

Hitro naraščajoča sodobna industrija posredovanja stikov postaja eden najbolj dobičkonosnih poslov v zadnjem času. Večina svetovnih portalov za zmenke nima prostega dostopa, ampak je za storitve posredovane komunikacije s potencialnimi partnerji potrebno plačati članarino. Večina ponudnikov tovrstnih servisov članarino opravičuje s tem, da se s plačljivostjo storitev izognejo neresnim namenom njihovih uporabnikov.

Cene članarin najbolj obiskanih portalov za zmenke se gibljejo med 24.95\$ in 49.95\$ na mesec (Smith, 2005). Letno nanese med 23 000 sit in 50 000²¹ sit na enega člana. Glede na to, da je število članov na posameznem portalu več milijonov, ni nobenega dvoma, da je to ena najbolj dobičkonosnih storitev v današnjem času.

Slovenski ponudniki internetnega posredovanja stikov se glede primerljivosti storitev večinoma ne morejo primerjati s svetovnimi ponudniki. V svojih storitvah izstopa le vodilni internetni portal za zmenke [ona-on.com](http://www.ona-on.com), ki gre v koraku s svetovno konkurenco tako glede same dovršenosti storitev in obiskanosti, kot tudi glede plačljivosti storitev. Na omenjenem portalu je logiranih preko 30 000 iskancev potencialnih partnerjev. Po 5-tih letih delovanja pa so v letu 2005 uvedli članarino, ki znaša 2 500 sit na mesec. Argumenti za uvedbo članarine so, tako kot drugje po svetu, pritegniti samo resne uporabnike, poleg tega pa jo opravičujejo tudi z večjo ponudbo brezplačnih organiziranih dogodkov.

²¹ Izračuni so okvirni. Po srednji tečajnici Banke Slovenije je bil dne 20. 9. 2005 en dolar vreden 197,3747 sit (<http://www.nlb.si/cgi-bin/nlbweb.exe>).

9 EMPIRIČNI DEL

Za dopolnitev teoretičnega dela naloge in za pridobitev pomembnih empiričnih podatkov sem izvedla kvalitativno raziskavo v obliki fokusne skupine. Tako bom lahko celotno zadevo internetnih zmenkarij predstavila še iz drugega zornega kota. Pri empiričnem delu me je predvsem zanimal profil, življenjski stil, preteklost in načrti za prihodnost tistih, ki se odločajo za navezovanje stikov preko interneta, v primerjavi s tistimi, ki preferira face-to-face navezovanje stikov. V ta namen sem izvedla dve fokusni skupini. Prvo skupino so sestavljali ljudje, ki že imajo izkušnje z navezovanjem stikov s potencialnimi partnerji preko interneta in v drugi skupini so tisti, ki nimajo nobenih izkušenj z informacijskim posredovanjem pri navezovanju stikov s potencialnimi partnerji.

V nadaljevanju bom najprej posamezno predstavila vsako raziskovalno skupino in rezultate, nato bom naredila primerjavo empiričnih rezultatov obeh raziskovalnih skupin.

9.1 Prva fokusna skupina: posamezniki, ki navezujejo stik s potencialnimi partnerji preko interneta

Fokusno skupino s posamezniki, ki vzpostavljajo stike s potencialnimi partnerji tudi preko interneta, sem izvedla v mesecu oktobru 2005 v Ljubljani. Skupina je štela pet udeležencev – štiri fante in dve dekleti. Udeleženci so bili stari od 22 do 37 let. Našla sem jih preko interneta, z objavo članka na strani www.ona-on.net oziroma z neposrednim kontaktom preko strani www.ona-on.com. Prvič smo se videli pri izvedbi fokusne skupine. Tudi udeleženci se prej med seboj večinoma niso poznali. Pogovor je, v izjemno pozitivnem ozračju, trajal dve uri in pol. V uvodu razprave sem udeležencem pojasnila metodo in namen raziskave, nato smo pričeli z debato.

Pet udeležencev še študira ali študira ob delu, eden pa dela v svojem podjetju.

»Delam na svojem, mam svoj računovodski servis. Sem Ljubljančan, zlo zaposlen. V pisarni se nahajam zjutraj od sedmih pa zvečer do devetih, desetih. Tko da je internet moj edini stik s svetom.«

Prihajajo iz različnih krajev: dva iz Ljubljane, po eden iz Grosuplja in Višnje Gore ter dva iz Nove Gorice. V času pogovora so bili štirje samski, eden poročen, eden v ločitvenem postopku:

»Čez en teden bom tud uradno samski, ker se takrat konča ločitveni postopek z mojo nekdanjo ženo.«

Vsakodnevni življenjski stili udeležencev se bistveno ne razlikujejo med seboj. Bolj ali manj so vsi zelo zaposleni z delom in študijem, primanjkuje jim prostega časa.

»Ja, moje vsakdanje življenje zgleda tko, da ... ne vem ... ob pol sedmih vstanem, grem v službo, delam v službi do večera, zvečer mam trening, mam svojo košarkaško ekipo in vsak vikend igramo.«

»Jst pa sm skoz na šiht, sej pravm, od jutra do večera. ... prostga časa tko rekoč nimam.«

»Ja, se mi zdi, da sem zelo zaposlena oseba, predvsem zaradi šole ... seminarske in učit se je treba, brat literaturo.«

Večinoma so vsi poudarili, da so zelo družabni in pozitivno naravnani ljudje.

»Sem zelo pozitiven človek.«

»... rad spoznavam zmeri koga novga. Rad se tudi srečam z ljudmi, ki jih poznam, pa se že dolgo nismo srečali. Družaben sem ...«

Ena udeleženka pa je izpostavila njeno sramežljivost.

»Jst pa sm ... sramežljiva in nezaupljiva do ljudi, ki jih ne poznam dobro, zato mam včasih težave z navezovanjem stikov.«

Vsi udeleženci že imajo izkušnjo vsaj ene resne partnerske zveze, dva pa (sta bila) celo poročena.

»Zdej tko je, mel sem eno resno punco, ki sem hodu z njo skor pet let. Spoznala sva se v srednji šoli, bla sva sošolca.«

»Ja, jst sem do zdej mel tri resne zveze, ena se je tudi nadaljevala s poroko in z dvema otrokoma in se bo tudi v kratkem končala uradno z ločitvijo.«

»Zdej deset let skupaj s partnerko živiva, ampak od kar sem začel delat na svojem ... od takrat to sploh ni več zakonska skupnost, ampak samo ekonomska skupnost.«

»... dve razmerji sem mel. Eno je trajalo eno leto in eno tri leta. In spoznali smo se z eno preko prijatlov in drugo na enem potovanju ... smo bli skupaj in pol se je nadaljevalo. Zdaj sem samski leto in pol.«

»Doslej sem mela eno resno partnersko zvezo plus neki krajših – od treh mesecev do pol leta.«

Glede odločilnih dejavnikov – kakšna mora biti oseba, da lahko postane njihov partner / partnerica, so se vsi udeleženci strinjali. Predvsem so izpostavljali pomen skupnih točk. Fizične privlačnosti niso postavljali na prvo mesto, ampak so ga omenjali kot eden izmed dejavnikov, ki pa vsekakor ni bistven.

»... moja idealna ženska k bi jo mel oziroma, če jo bom mel, mora bit nekaj na isti valovni dolžini.« ... »Rad pač pogledam poteze obraza pri ženski, pa zadnjica. To je kar se tiče vizualno.«

»In enostavno iščem osebo, ki bo moja sorodna duša, s katero mi bo tud tko v družbi z njo uredu, velik smeha, k bo zabavna, da se bo velik dogajal, da bomo velik okrog hodil, da bomo mel skupne interese, mogoče skupne hobije, da bova drug družga podpirala pri ambicijah in ciljih ...« ... »... me vizualno niti ne zanima tok zlo ... seveda mora bit mal kemije, pa obojestranska simpatičnost ...«

»Mene pa pritegne, da je simpatičen, inteligen, odprta oseba, ki se ne ustavi pri izgledu, ampak mu je bol pomembno, kaj povem ... moja notranjost. Neka skupna zanimanja in interesi morajo obstajat. Kljub temu, da ne maram sodit po videzu, mi je pomembno, da me nekdo, poleg karizmatičnosti, privlači tud fizično ... Čeprav sem mnenja, da do nekoga, ki mi je zlo všeč kot oseba, lahko kaj kmalu čutim tud fizično privlačnost.«

»Pomembno mi je, da goji podobna zanimanja ... na nek način se to kaže iz kakšnega družinskega ozadja izhaja ... športna aktivnost, kulturne prireditve ... Tud zunanji izgled je pomemben, saj je to prva stvar, ki te pritegne ... ne mislim v smislu popolnosti potez, ampak nekaj, kar v meni vzbudi željo – to osebo bi pa rada spoznala.«

Prav tako so bili enotnega mnenja pri vprašanju, zakaj so se sploh odločili za navezovanje stikov preko interneta. Povzetek lahko strnem v naslednjih »modernih« besedah: hitro, enostavno, učinkovito.

»... na internetu je vse manj osebno, bolj pogumno se tam vzpostavi začetni odnos in ni tistega strahu pred zavrtnitvijo, da bi me oseba zavrnila.«

»Pa tle na internetu lahko prideš in greš, kadar ti paše.«

»Lej, jst bom samo eno stvar omenu in se boste mogoče vsi strinjal. K smo bli mi mlajši, smo hodil v diskoteke in tam je bil verjetnostni račun, da spadamo skupa, j višji, kot pa je danes. Danes ne mormo it v Globala, ker so najstnice; petek, sobota sama mularija...«

Na portalih za zmenke lahko posamezniki prvotno izbirajo potencialne partnerje zgolj po njihovem opisu ali morebitni fotografiji. Za prvi klik na določeno osebo se posamezniki odločajo na podlagi različnih dejavnikov.

»Jst si dam kriterij, da mi vrže ven vse punce do petindvajset let, pol pa vse preklikam in privlači me tisto, če kej napiše notr o sebi. Tiste, ki v profilu več napišejo, me bolj fascinirajo.«

»Mene tko, če gledam samo na splošno ... k gledam stran v službi, ko nimam veliko časa in oglase samo preletim ... me pritegne tisti prvi opis, ki je napisan nad profilom, z odebeljeno črno pisavo.«

»Moj prvi kriterij je pa ... sej se boste smejal ... horoskop. Se pravi, katero znamenje je po horoskopu.«

»Hm, slika pripomore k temu, da nekoga prej opaziš ... če prov mi jih ni dost ušeč. Torej, slika in predvsem predstavitvene besede. Nekdo, ki piše kot da je sam ena reklama, mi sploh ne more padet u oči ... to spregledam. Mora biti pač ena bolj originalna predstavitev, ne pa standarden opis, kako je človek kul in simpatičen, ker to itak vsi napišejo.«

»... Pravzaprav nisem veliko izbirala, ampak sem dobila glede na svoj opis ... profil ... kar nekaj ponudb in potem sem kontaktirala tiste, katerih predstavitev oziroma osebna karta me je pritegnila. Da so imeli neke podobne lastnosti ...«

Posamezniki, vključeni v internetne zmenkarije, imajo izredno pozitiven odnos do tovrstnega navezovanja stikov.

»Če ne družga, je stalno kdo dosegljiv za klepet, k isto razmišlja kot ti ...«

»...in več možnosti maš, da koga spoznaš k se skladata, kot pa v realnosti.«

Vsi udeleženci so bili enotnega mnenja, da jim je internetno navezovanje stikov prineslo v življenje veliko več koristi kot slabosti.

»Jst sem zdej dobr teden gor na portalu, pa mi je tolk sprememb prineslo v življenje. Začel sem mal drugač razmišljat.«

»Ja, men je ta portal spremenu življenje v tolk, da mi kr precej časa v službi gre za to.«

»... pa tko je, da se zlo velik ene pozitivne energije pretaka. Z negativci se itak nimaš kej pogovarjat. Če te eden skoz napada kok je bogi, pa kok ma probleme ... ej čao ... ne odgovarjaš več. Odgovarjaš samo tistim, ki oddajajo neko pozitivno sporočilo. Men recimo v tem obdobju, k se pač ločujem, mam pač še celo zgodovino za popucat in mi strašn paše, da dam mal ven iz sebe. Ko povem svojo zgodbo, potem dobim kakšno vzpodbudo, podporo ... uno, »ja sej men se je pa tud podobno zgodil; mormo bit pozitivni, optimisti«. Ta sporočila k

jih prebereš, pa ti recimo za en procent izboljša psihično stanje. Al pa recimo, zlo banalno rečeno, ampak več kot dobiš teh sporočil, drugač, več pozitivno razmišljam v življenju. In vidim, da nisem edin revež na tem svetu ...»

»Sej ni nujn, da boš najdu si punco, ampak boš najdu ljudi, k isto razmišljajo ...»

»Pr men je blo pa tko, da sem se enkrat kar dobro razumela z nekom, ko pa sva se dobila v realnosti, me je pa njegov nastop in predvsem zunanja podoba popolnoma odbila. Korist vidim predvsem v tem, da omogoča hitro navezovanje stikov ... slabost pa morda to, da nekateri ne odnehajo, ko jih v resničnosti spoznaš.«

Glede prihodnosti in življenjskih načrtov, lahko skupino udeležencev, ki navezujejo stike s potencialnimi partnerji tudi preko interneta, razdelim na dve skupini: skupina, ki ima postavljene bistvene cilje – poroka, družina, posel; in druga skupina, ki si ne postavlja nekih ciljev, ampak pušča prihodnost odprto.

»... najprej ta prava ženska, potem zasebni inštitut, da bom lahko to svoje življenje vzdrževal in nato glasbena kariera.«

»Jst kje se vidim čez par let ... po eni strani si nočem delat enih iluzij in načrtov, ker potem meriš sama odstopanja. Po drugi strani pa da nimaš neke vizije za prihodnost, tudi ne prideš nikamor. Imam eno vizijo, da bi pa striktno rekel to in to, to pa ne.«

»Mogoče je problem v tem, da ne vem točno kaj hočem u življenju ...»

»Ah ja ... jaz si pa tud puščam odprta vrata. Živim v sedanjosti in si ne gradim gradov v oblakih prihodnosti ... poskušam biti fleksibilna in slediti kažipotom življenja. Pomemben se mi zdi »zdaj« in ne »bo«.«

9.2 Druga fokusna skupina: posamezniki, ki navezujejo stik s potencialnimi partnerji po tradicionalni face-to-face poti

Drugo fokusno skupino sem izvedla v mesecu novembru 2005, prav tako v Ljubljani. V skupini je bilo pet udeležencev – tri dekleta in dva fanta. Njihova skupna značilnost je, da nobeden od njih še ni poskušal navezovati stika s potencialnimi partnerji preko interneta. Starostna struktura udeležencev je med 22 in 27 let. Pogovor ni potekal v tako sproščenem vzdušju kot prvi, ker je bilo čutiti določene napetost, predvsem med tistimi, ki so se poznali že od prej. V uvodu debate sem predstavila temo, metodo in način dela, nato smo pričeli s pogovorom.

Vseh pet udeležencev še študira. Nekateri ob študiju tudi delajo, vendar le občasno in preko študentskega servisa. Nihče ne občuti pomanjkanja prostega časa; preživljajo ga aktivno, vsak s svojimi hobiji.

»... u prostem času gledam televizijo, se ukvarjam z raznimi športi, hodm ven s prjatlj, rad zahajam u igralnice ...«

»... prost čas izkoristim za občasno športanje, potem za sprehajanje psička, če mam kašno pametno obdobje se spravim slikat...«

»Poskušam živet čim bol polno življenje.«

Pri opisovanju sebe niso izrazili nekih skupnih karakteristik, ki bi bile značilne za vse. Razen ene udeleženke so bolj izpostavljali svoje negativne lastnosti kot pa pozitivne.

»Torej neodločna, tekmovalna, včasih preveč čustvena, drugič premal, zaletava, iskrena, večinoma direktna, lojalna, pravična ... aja pa zlooo slaba lastnost: nevoščljivost, muhasta ... hm kaj še no ... Nasploh zlo nervzona oseba, pri rečeh ki mi veliko pomenijo, živčna za znoret.«

» ... ljubosumje, jeza, agresivnost, torej mam obe plati – tako dobro, kot slabo, konc koncev, sem le človk ...«

»Pogoto menjujem razpoloženje, zato sem mogoče včasih težavna za okolico ... pogosto mam občutek, da me ljudje ne razumejo al pa narobe interpretirajo.«

Nihče od udeležencev še ni imel izkušnje dolgotrajnejše resne partnerske zveze. Najdaljša partnerska zveza je trajala leto in pol. Večinoma imajo izkušnjo po več krajših bolj ali manj resnih partnerskih zvez. Ena udeleženka pa sploh še nima tovrstne izkušnje.

»Mela sem recimo štiri resne partnerske zveze. Trajale so dvakrat po dobre pol leta, leto in pol in 5 mesecev.«

»Mislim da lahk rečem sam: ena velka nula. V preteklosti sm imel več krajših vez, ki so trajale največ do tri mesce ... resnejše zveze še nisem mel, torej nisem še srečal prave ...«

»Saj ne gre za to, da ne bi še nikdar nikogar potencialnega spoznala, ampak je pač slučajno tisti potencialni že v zvezi z bog ve kom.»

Vsak posameznik je naštel nekaj bistvenih lastnosti, ki bi jih moral imeti njegov partner / partnerica. Vsi pa so poudarjali, da mora izražati določeno energijo, ki se jo lahko samo začuti.

»Reku bi, da takega človeka vidiš in veš da je pravi.«

» ... drugo je kemija privlačnost ... lahk da ni huda pa bi jo najraj požgal ... temu naprimer dam dost več poudarka.«

Zunanjega videza primarno niso izpostavljali kot odločilnega, vendar ima v kombinaciji z drugimi lastnostmi velik vpliv.

»Bit mora prijetnega videza, sproščena, komunikativna, odprta, nezakompleksana, razumna, imet mora neki kar druge nimajo ...«

»Partner mora bit iskren pa pošten, inovativen, sanjač in sposoben pokazat čustva. Pomembno mi je, da je sposoben sklepat kompromise. Če ma vse to in poleg tega še dobr zgleđa, je to to.«

Pri dolgoročnem razmišljanju glede partnerske zveze so se odgovori fantov razlikovali od odgovorov deklet. Fanta namreč ne razmišljata, da bi lahko z eno partnerico preživela celo življenje, medtem ko dekleta to predstavo in željo imajo.

»Verjamem, da je z nekom možno živet do konca življenja ... če je tu vse kar sem prej naštela. Ja, razmišljam tako dolgoročno, ko bo prišel pravi. Verjamem, da taka oseba obstaja in upam, da jo najdem ...«

»V bistvu ne razmišljam v smislu do konc življenja, ker že v sedanjosti mam take probleme da o prihodnosti sploh ne razmišljam ...«

Razvila se je polemična debata, ali za srečo res potrebujemo partnerja, ali smo samo navajeni, da sami ne znamo uživat sreče. Mnenja so ostala deljena.

»Men pa se zdi brez partnerja preživet življenje prov žalostno ... da ostaneš sam ... dej za bruhat.«

»Ja ne, Jasmina, tko smo navajen ... da rabiš enga ... na drug stran se pa pol oba prtožujeta – fak kok je prasec je drugo šlatal ... al pa pizdacr – vidm jo da se z enmu dol daje ... je nek obrambni mehanizem, ki te pripravi da srečo poiščeš sam v sebi ... ne da bi se zanašal na druge ... seveda pa je vprašanje, če ti to uspe in če si tega zmožen. Jst osebno sm ugotovu, da po vsej verjetnosti rabim eno ... sam nikol ne veš, mogoče mi bo sfural sam čez cel life it.«

»Res ne vidm smisla če si sam u vsem, u nesreči pa u sreči ... če maš nekoga k si iskreno z njim – ena nesreča ni tolk tragična, sreča pa se podvoji.«

»Kaj pa če maš tak prepričanje da jo lahk početveriš sam.«

»Srečo se vedno deli, drugač sploh sreča ni sreča.«

»Ne govorim o sreči v ljubezni ... ampak o sreči, da življenje živiš takšnega k hočeš ... in mogoče je to tudi brez partnerja ... ker ko je sreča deli ja ... to pomen da si jo deležen manj.«

Glede internetnega navezovanja stikov so imeli vsi udeleženci odklonilen odnos. Izpostavljali so prednosti face-to-face spoznavanja in slabosti spoznavanja preko interneta. Vendar so kljub temu izrazili podporo tovrstnemu navezovanju stikov, z argumentom, da nimajo nič proti.

»Ne verjamem kok je možno ampak vseeno ... v to morš verjet ... se mi zdi da je to za ljudi k so nekoliko bolj zaprti in ne pridejo takoj v ospredje ... jim je nekak lažje prek neosebne stika, se lažje vživijo, jih ne skrbijo svoji kompleksi, ker tega na drugi strani ne vidijo ... da ne bo pomote, to ni nič narobe«

»To je bolj tvegano, saj človeka ne poznaš, ga tudi ne moreš ocenit na prvi pogled ... z njim nimaš neposrednega stika, da bi dobil nek občutek. Tudi jst nimam nič proti temu. Res pa je, da marsikdo na ta način izživlja svoje fantazije ... lažje manipulira, saj je neviden.«

Udeleženci bi se internetnega navezovanja stikov s potencialnimi partnerji poslužili v skrajnem primeru razočaranja, osamljenosti in nezmožnosti navezovanja stikov v živo.

»Po moje bi se, če bi bila malo razočarana, željna moške družbe, pa v obdobju, ko drugač nebi mogla navezati stika.«

»Bi se ga verjetno, ko ne bi več ven hodila ... pač kaj pa češ družga delati k pa za računalnikom viseti pa en stik navezati.«

»... po mojem bolj odvisni kr od dneva in od prilike. Sam vseeno sem mnenja, da nekako lažje to narediš v živo ... seveda če sploh dobiš priložnost.«

Glede prihodnosti in življenjskih načrtov bi lahko rekla, da imajo vprašani bolj neke želje kot pa konkretne predstave o njihovem bodočem življenju. Navajali so splošne cilje, kot so dom, služba in družina. Bolj konkretno v tem trenutku še ne razmišljajo.

»Upam, da dobro zaposlena, z lastnim dohodkom, kakim otrokom ... koščkom strehe nad glavo, kjer bom uresničila vse svoje sanje in gojila vrednote, v katere verjamem.«

»Dolgoročno ne razmišljam živim iz dneva za dan ... seveda imam neke načrte, kjer pa bo seveda prihajalo do odstopanj. Upam pa da bo seveda kakšna zraven, k me bo podpirala ... al pa tudi če ne. Ja kaj bom počel če kaj pametnega, upam da tisti kar bo mene veselil, več ti bom povedal čez pet let.«

»Čez pet let – magisterij v žepu, zaposlitev pri podjetju ki se ukvarja z trženjem ... pomembno mesto v življenju bi imela še vedno umetnost in šport ... in seveda po možnosti s partnerjem s katerim bi se dalo vsaj razmišljat kako graditi skupno prihodnost. Čist običajno, sej pravim, zdele dve let da se še mal najdem, pol pa dost zajebancije.«

Skozi pogovor smo ugotovili, da je navezovanje stikov preko interneta možnost, ki bi se jo poslužili v skrajni sili. Toda možnost puščajo odprto. Vendar ni pogojena z njihovo zaposlenostjo oziroma pomanjkanjem prostega časa in časa za navezovanje stikov v živo.

»Vedno se najde čas za navezovanje stikov u živo, tud če si polno zaposlen. Pač med delom ... službo.«

»Če si tko zlo zaposlen, pol tud nimaš časa za internet.«

»Mislim, da ti gre manj časa, če se v živo zmeniš, kot pa predno se prek neta kaj zmeniš. Pa še vidita se oba in takoj vesta kako izgledata.«

9.3 Empirične ugotovitve

Cilj empirične raziskave je bil primerjati dve skupini posameznikov, ki se razlikujeta v tem, da ena skupina navezuje stike s potencialnimi partnerji preko interneta, druga skupina pa ne. Ugotoviti sem želela osebne značilnosti, značilnosti življenjskih stilov v povezavi s partnerskim življenjem in odnos do internetnega navezovanja stikov v posamezni skupini udeležencev ter razlike in podobnosti med skupinama.

Večja razlika med obema skupinama se je pokazala v samem opisovanju osebnih lastnosti in njihovem življenjskem stilu. Skupina, ki navezuje stike preko interneta, je izrazito poudarjala svoje pozitivne lastnosti in karakteristike. Navajali so svojo zaposlenost in veliko pomanjkanje prostega časa. Druga skupina je v večini najprej izpostavila svoje negativne lastnosti in vmes dodala kakšno pozitivno karakteristiko. Njihova značilnost je tudi, da ne občutijo pomanjkanja prostega časa.

Prav tako sta se skupini razlikovali glede vprašanj o partnerjih. V prvi skupini so vsi udeleženci že imeli izkušnjo daljše resne partnerske zveze. Pri opisu idealnih karakteristik partnerja so poudarjali podobnost v interesih, razmišljanju načinu življenja, ... Tisti, ki ne navezujejo stikov preko interneta, pa so poudarjali energijo, ki se jo lahko samo začuti. Kot je

to ubesedil eden od udeležencev: »Reku bi, da takega človeka vidiš in veš, da je pravi.« Poleg tega pa dolgotrajnejših resnih zvez ti udeleženci še niso imeli. Obe skupini sta se strinjali, da videz pri partnerju ni odločilnega pomena, ampak le eden izmed dejavnikov, ki mora nastopati v kombinaciji s posameznikovo osebnostjo in njegovimi karakteristikami.

Udeleženci obeh skupin so se med seboj najbolj razhajali prav pri vprašanju internetnega spoznavanja potencialnih partnerjev. Zagovorniki tradicionalnega navezovanja stikov so izpostavljali negativne strani internetnega posredovanja pri spoznavanju, negativne stereotipne lastnosti posameznikov, ki se poslužujejo tovrstnega spoznavanja ter izpostavljali prednosti face-to-face spoznavanja. Internetnega kontaktiranja bi se poslužili v skrajni stiski, vendar ne v primeru pomanjkanja časa, kar je bil glavni vzrok za začetek internetnega kontaktiranja prve skupine. Popolnoma drugačno mnenje je vladalo pri zagovornikih internetnega spoznavanja. Poudarjali so pozitivni odnos, koristi in prednosti tovrstnega spoznavanja. Skratka, izrazili so skrajno pozitivno mnenje o internetnem navezovanju stikov.

Glede prihodnosti in življenjskih načrtov se skupini med seboj nista razlikovali. Že sama mnenja znotraj skupin so bila deljena – nekateri imajo neko splošno predstavo o svoji prihodnosti, drugi prihodnost puščajo odprto.

10 SKLEP

Pluralizacija življenjskih izbir je zavzela tudi tako intimno področje človekove odločitve kot je odločitev za partnerja, izbira spolne usmerjenosti partnerja, poti iskanja partnerja in načina partnerskega življenja. Možne poti iskanja partnerja oziroma navezovanja stikov s potencialnimi partnerji so z razvojem informacijske in komunikacijske tehnologije dobile razsežnosti tudi v virtualnem prostoru. Skozi nalogo sem predstavila ključne dejavnike neposrednega face-to-face spoznavanja in navezovanja stikov s potencialnimi partnerji. Nasproti temu pa sem predstavila in analizirala alternativno virtualno posredovano navezovanje stikov.

Na podlagi teoretskih predpostavk in obravnavanih raziskav ne morem v celoti potrditi prve hipoteze, ki pravi, da se bistveni koraki selekcije potencialnih partnerjev v računalniško posredovanih odnosih ne razlikujejo od realnih odnosov v fizičnem kontaktu. Za bistvene

korake v fizičnem kontaktu po modelu filtriranja partnerjev veljajo filtri geografske bližine, podobnosti, komplementarnosti, medosebne privlačnosti in kompatibilnosti. V tem primeru gre torej za odločilni pomen fizične pojavnosti. Prav fizičnega vpliva in bližine pa primanjkuje v računalniško posredovanih odnosih, kjer se interakcija in privlačnost med dvema osebama oblikuje na podlagi opisa (virtualne identitete) in virtualnega diskurza. Prvotno selekcijo oseb, s katerimi se posameznik najbolj ujema, v večini primerov opravijo za to specializirani računalniški programi na podlagi posameznikovega opisa. Nadaljnje dogajanje, pogovori in stiki med optimalno določenimi osebami za kreiranje partnerske zveze, pa so v domeni in sposobnosti predstavljanja ter komuniciranja posameznikov samih.

Glede na navedene rezultate raziskav lahko prav tako le delno potrdim drugo hipotezo, ki pravi, da v kontekstu navezovanja stikov s potencialnimi partnerji preko računalniško posredovane komunikacije posamezniki oblikujejo »online« identiteto, ki se značilno razlikuje od njihove »offline« identitete. Pri tej tezi gre za kompleksno vzajemno vplivanje številnih dejavnikov: načina predstavitve posameznika, stila pisanja, vzdevka, samoprezentacije, komunikacijskih vzorcev, sogovornikove konstrukcije posameznika na podlagi diskurza, ... Popolnoma od vsakega posameznika je odvisno, ali bosta njegovi »online« in »offline« identiteti skladni ali ne. Mnogi izkoristijo okoliščine, ki omogočajo anonimnost, nevidnost zunanjih karakteristik, kreiranja specifične osebnosti in karakternih lastnosti. Vendar kljub na prvi pogled poljubnemu oblikovanju »online« identitete je kreiranje identitetne forme v virtualnem prostoru determinirano z identitetnimi konteksti iz realnega življenja. Torej, obstajajo določene vzporednice med »offline« in »online« identiteto posameznika.

V celoti pa lahko potrdim zadnjo hipotezo, ki pravi, da so partnerske zveze, vzpostavljene preko interneta, v nadaljevanju odnosa v face-to-face interakciji, uspešnejše od partnerskih zvez, vzpostavljenih brez posredovanja informacijske tehnologije. V prvi vrsti je to zasluga interaktivne in psihološke realnosti internetnega okolja, ki posameznikovo pozornost usmeri iz skrbi in ukvarjanja s fizičnim izgledom in pojavnostjo na odnose, komunikacijo in temeljito razkrivanje osebnosti. Pri parih, ki so se spoznali preko interneta, je tako mogoče izmeriti večjo medsebojno kohezijo, konsenz, naklonjenost, zadovoljstvo in daljše trajanje intimne zveze kot pri parih, ki so se spoznali brez posredovanja informacijske tehnologije.

Človek je prilagodljivo bitje. Sodobnemu načinu življenja je bil primoran prilagoditi tudi svoje intimno življenje. Za navezovanje novih stikov mnogim zaposlenim posameznikom preprosto zmanjka časa. Internetni portali tako postajajo rešilna bilka vedno večji množici samskih ljudi, ki imajo željo po partnerskem razmerju. Razlog se skriva v večji transparentnosti potencialnih partnerjev in v racionalizaciji časovne porabe za navezovanje stikov v primerjavi s tradicionalnim navezovanjem kontakta. Karakteristike virtualnega prostora, ki sem jih navedla v osmem poglavju, pa virtualni komunikaciji dajejo še dodatni čar in privlačnost za uporabnika.

Po načelu sodobnega načina potrošniškega življenja predstavljajo portali za zmenke skoncentriran trg ponudbe in povpraševanja na enem (virtualnem) mestu. Ta fenomen je povsem v skladu s sodobnim, hitrim tempom in načinom življenja, kjer vsi stremimo k maksimalnim koristim z minimalnimi investicijami. Minimaliziranje investicij pri internetnem spoznavanju je zlasti v večji racionalni porabi časa za navezovanje stikov in v računalniški pomoči pri selekciji primernih partnerjev.

Raziskave teoretikov in tudi moja empirična analiza so pokazale, da ima spoznavanje partnerjev preko interneta pomembne pozitivne rezultate. V primeru povzetih raziskav se to kaže v uspešnosti in dolgotrajnosti tako sklenjenih partnerskih zvez. V moji analizi pa se je to pokazalo v vplivu internetnih portalov na posameznikovo življenje. Uporabniki internetnih portalov za zmenke so namreč poudarili pozitivni pomen le-teh na njihovo življenje. Seveda obstajajo tudi predsodki, ki jih izražajo tisti, ki se internetnega navezovanja stikov iz različnih razlogov (še) niso poslužili. Z razširjenostjo in večjim številom uspešno vzpostavljenih partnerskih razmerij se bo razblinil tudi negativni prizvok ter negativno označevanje »partnerskih posredovalnic« in njihovih članov iz strani zunanjih opazovalcev.

Internetni portali za zmenke imajo več vidikov zadovoljevanja posameznikovih želja. Izpostavila in omejila sem se le na eno njihovo funkcijo – posredovanje stikov med posamezniki, ki iščejo resno partnersko zvezo. Za nadaljevanje in razvijanje takega razmerja mora internetnemu stiku nujno slediti srečanje v živo. Le tako smo lahko naklonjeni osebi in ne naši fikciji o osebi, ki si jo ustvarimo na podlagi virtualne komunikacije. Tukaj ne gre za fenomen internetne ljubezni, ampak je vloga interneta zgolj v mediaciji pri spoznavanju.

V nalogi se nisem dotaknila odkolnskega vedenja v virtualnem prostoru. Zavedam se, da obstaja, prav tako kot obstaja odklonsko vedenje tudi v face-to-face interakciji. Zaradi preobsežne teme smatram, da bi bil ta pojav bolj primeren za samostojno nalogo.

VIRI

- Bechar – Israeli, Haya (1999): From <Bonehead> to <cLoNehEAd>: Nicknames, play an identity on Internet Relay Chat. Dostopno na: <http://www.ascusc.org/jcmc/vol1/issue2/bechar.html>, 15.januar 2005.
- Beck, Ulrich in Elizabeth Beck-Gernsheim (1996): Individualizacija in tvegane svobode. V: Teorija in praksa, let. 33, št. 5, str. 817 – 838.
- Ben Ze'ev, Aharon (2004): Love online: Emotions on the Internet. The Cambridge University Press. New York.
- Deaux K., Wrightsman L. S. (1998): Social psychology. Cole Publishing Company. California.
- Dwyer, Diana (2000): Interpersonal relationships. Routledge. London.
- Feldman, R. S. (2001): Social Psychology. Prentice Hall. New Jersey.
- Gergen, K. J. (2001): The saturated Self. Dilemmas of Identity in Contemporary Life, Basic Books, New York.
- Giddens, Anthony (1991): Modernity and Self-Identity. Self and Society in the Late Modern Age. Stanford University Press. Stanford.
- Giddens, Anthony (2000): Preobrazba intimnosti: spolnost, ljubezen in erotika v sodobnih družbah. Založba *cf. Ljubljana
- Godina, Vesna (2001-2002): Socialna in politična antropologija. Interni zapiski iz predavanj na Fakulteti za družbene vede.
- Hinde, A. Robert (1997): Relationships. A Dialectical Perspective. Psychology Press. Cambridge.

- Holmes, David (1997): Introduction. V: David Holmes (ur.), *Virtual Politics; Identity & Community in Cyberspace*. Sage Publications. London.

- Houran, J. (2004): Do Online Matchmaking Tests Work? An Assessment of Preliminary Evidence for Publicized 'Predictive Model of Marital Success'. V: *North American Journal of Psychology*, 2004, letnik 6, Št. 3: 507 – 526.

- Jordan, Tim (2000): *Cyberpower: The Culture and Politics of Cyberspace and the Internet*. Routledge. London.

- Južnič, Stane (1993): *Identiteta*. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.

- Kuhar, Metka (2004): *V imenu lepote: družbena konstrukcija telesne samopodobe*. Fakulteta za družbene vede. Center za socialno psihologijo. Ljubljana.

- Melucci, Alberto (1996): *The playing Self: Person and Meaning in the Planetary Society*. Cambridge University Press. Cambridge.

- McKenna, Katelyn Y.A. in drugi (2002): Relationship Formation om the Internet: What's the Big Attraction? V: *Journal of Social Issues*, letnik 58, št. 1: 9 – 31.

- Musek, Janek (1995): *Ljubezen, družina, vrednote*. Educy. Ljubljana.

- Newman, D. M. (1999): *Sociology of Families*. Pine Forge Press. California

- Oblak, Tanja (2000): Mitske podobe o »življenju na mreži«: od poljubnih identitet do izgubljenih skupnosti v kibernetnem prostoru. *Teorija in praksa*, letnik 37, št. 6: 1052 – 1068.

- Praprotnik, Tadej (2003): *Skupnost, identiteta in komunikacija v virtualnih skupnostih*, Institutum Studiorum Humanitatis – Fakulteta za podiplomski humanistični študij. Ljubljana.

- Rus, V. S. (1999): Sociopsihologija kot sodobna paradigma socialne psihologije. Filozofska fakulteta. Ljubljana.
- Schofield Clark, Lynn (1998): Dating on the Net: Teens and the Rise of »Pure« Relationships. V: Steven G. Jones (ur.), Cybersociety 2.0; Revisiting Computer – Mediated Communication and Community. Sage Publications. London.
- Sieder (1998): Socialna zgodovina družine. Studia humanitatis. Ljubljana.
- Smith, Alan D. (2005): Exploring online dating and customer relationship management. V: Online Information Review, letnik 29, št. 1: 18 – 33. Dostopno na: <http://emeraldinsight.com>, 22.9.2005.
- Sveningsson, Malin (2002): Cyberlove: Creating Romantic Relationship on the Net. V: Fornas, J. in drugi (ur.) Digital Borderlands: Cultural Studies of Identities and Interactivity on the Internet, 48-78. Lang. New York.
- Šadl, Zdenka (1997): »Spremembe emocionalnih stilov – od industrijske moderne k visoki modernosti«. ČKZ, letnik 25, št.183: 161-176.
- Trček, F. (2003): Zasebnost na internetu. Inštitut za sodobne družbene in politične študije. Ljubljana.
- Trenholm S., Jensen A. (2004): Interpersonal Communication. Oxford University Press.
- Ule, Mirjana (2000): Sodobne identitete. V vrtincu diskurzov. Znanstveno in publicistično središče. Ljubljana
- Ule Mirjana, Kuhar Metka (2003): Mladi, družina, starševstvo; spremembe življenjskih potekov v pozni moderni. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.
- Ule, Mirjana (2004): Socialna psihologija. Fakulteta za družbene vede. Ljubljana.

- Verbinc, F. (1997): Slovar tujk. Cankarjeva založba. Ljubljana.
- Žvanut, M. (1994): Od viteza do gospoda. Znanstveni inštitut filozofske fakultete. Ljubljana.
- (1998) Leksikon Cankarjeve založbe. Cankarjeva založba. Ljubljana.

INTERNETNI VIRI:

- URL: <http://www.cnn.com>, 15. 3. 2003
- URL: <http://www.rider.edu/~suler/psycyber/showdown.html>, 4. 5. 2005
- URL: <http://proquest.umi.com>, 3. 6. 2005
- URL: <http://www.glreach.com/globstats/>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.ris.org>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.umc.org>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.animalpeople.com>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.jailbabes.com>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.millionairematch.com>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.jailmail.org>, 18. 6. 2005
- URL: <http://seniorfriendfinder.com>, 18. 6. 2005
- URL: <http://militaryphotopersonals.com>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.kupido.com>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.poljub.com>, 18. 6. 2005
- URL: <http://www.ona-on.com>, 18. 6. 2005
- <http://www.nlb.si/cgi-bin/nlbweb.exe>, 20.9.2005

PRILOGA

PRILOGA A: POGOVOR V FOKUSNI SKUPINI Z UDELEŽENCI, KI NAVEZUJEJO STIKE PREKO INTERNETA

Za začetek bi prosila, da se predstavite, kdo ste, vašo starost, status, kje živite?

GAŠPER: Moje ime je Gašper, prihajam pa iz Višnje Gore, mal še študiram, delam pa tud v domačem podjetju, kjer se ukvarjamo z zlatarstvom ... Študiram za diplomiranega ekonomista. Star sem pa-oziroma bom star 23 let.

MATEJ: Jst sem Matej, prihajam iz Grosupla, star sem ... čez dva dni 34 ...

VSI: Vse najboljše.

GAŠPER: A so bla huda Kristusova leta?

MATEJ: Ja, zlo huda, ha ha ha.

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: ... uglavnem, sem diplomiran politolog, delam tud magisterij iz javne uprave. Delam v državni upravi na področju prepovedanih drog, tko da se tud v službenem času s precej zanimivimi zadevami ukvarjam. No, tud jst sem zasvojen ... ampak z internetom ... ha ha ha.

VSI: Ha ha ha.

BOJAN: Zdej, da vas ne bo kap, star sem ... kok? Ja, sedemintrideset. Delam na svojem, mam svoj računovodski servis. Sem Ljubljčan, zlo zaposlen. V pisarni se nahajam zjutraj od sedmih pa zvečer do devetih, desetih. Tko da je internet moj edini stik s svetom. Kaj se pa gor dogaja, bom pa še kasnej povedu.

BORUT: Jst sem Borut, imam 29 let, diplomiran ekonomist. Doma sem v Gorici. Trenutno delam specializacijo iz menedžmenta, zraven sem pa še zaposlen v privatnem podjetju.

BOJAN: Sem mislil, da boš reku vsaj v Hitu ... ha ha ha.

VSI: Ha ha ha.

TANJA: Jst sem Tanja, stara 25 let, samska, sem tudi iz Nove Gorice ... pa se ne pozna z Borutom ... sama sebe pa smatram, da že živim v Ljubljani, ker sem večino časa tukaj. Tukaj sem pa zaradi študija. Študiram sociologijo.

ANA: Sem Ana in sem šestindvajsetletna študentka podiplomskega študija varstva okolja, sem iz Ljubljane. Kako bi se opisala ... za nekatere tečna, neprijazna, nezanimiva in za druge obratno. Živim pri starših, ker se mi je težko ločiti od moje sobe ...

VSI: Ha ha ha.

ANA: ... in predvsem zato, ker nimam bajnih osebnih dohodkov ... zgolj to, kar zaslužim s študentskim delom.

Kako je z vašim statusom – ste samski, ali je kdo v partnerski zvezi?

BOJAN: Jst sm na koruz.

GAŠPER: Samski.

MATEJ: Gašper, kolk časa še?

VSI: Ha ha ha.

GAŠPER: Po moje ne dolg ha ha ha

MATEJ: Čez en teden bom tud uradno samski, ker se takrat konča ločitveni postopek z mojo nekdanjo ženo.

BORUT: Samski.

TANJA: Jst tud samska.

ANA: Nekaj vmes ... ha ha ha. Z nekajletnim fantom sva se pred kratkim razšla ... sva še v stikih ... sem na pol samska, ker nisva ravno definirala, da hodiva oziroma da sva fant in punca, ker trenutno prijateljujem z drugim.

Kakšen je vaš vsakodnevni življenjski stil – kako živite, s čim se ukvarjate v prostem in delovnem času, ste zaposlena oseba?

GAŠPER: Ja, moje vsakdanje življenje zglada tko, da ... ne vem ... ob pol sedmih vstanem, grem v službo, delam v službi do večera, zvečer mam trening, mam svojo košarkaško ekipo in vsak vikend igramo. K mi pa kej časa ostane, se pa družim s prijatli, obvezno grem tud na portal ona - on, kjer sem zadnje čase zlo velik časa. Se zgodi, da me prijatli spravljajo ven, pa rajš zberem ona-on. Drugač pa ... ne vem ... mam zlo rad ljudi okrog sebe, sem zlo družaben. Zlo rad mam pa tud morje. Ne vem, rad jadram in spoznavam dobre punce. Tolk o men ... aja, delam pa še v domačem podjetju no, tko da sm zlo zaposlen. V bistvu je kr kul ...

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: Ja, jst poleg službe, kar mi ostane časa, se ukvarjam z glasbo. ... sem glih v takem obdobju, k zlo velik inspiracij prihaja. Pripravljam tud material za svojo avtorsko ploščo. Verjetno do spomlad bomo mogoče že kej nardil. Drugač sem še bol svež na ona-on, mam prvi zmenek naslednji teden. Pol leta sem približno samski in ... neki cajta je blo mal težko, pol pa k se je enkrat odprl, je pa sam še »rokenrol«. Pa s prijatli se seveda družim. Zadnje cajte okrog mene zbiram same pozitivce, tko da mi dajejo še dodatno energijo. Ukvarjam se tud s humanitarno dejavnostjo v svojem kraju ... podobno delovno področje kot v službi, sam da tam za dnar, tle pa za »džabe«. Tko ja, da če rabm, si vzamem čas zase, ni problema. Tud kakšno knjigo v roke vzamem, preberem kej zanimivga. Nisem pa ... kako bi reku ... odvisen od dela al pa raznih hobijev ... si vzamem čas.

BOJAN: Jst pa sm skoz na šiht, sej pravm, od jutra do večera. Podjetništvo je pač podjetništvo, dnar je dnar. In k se enkrat to začne, ne nehaš. In sej pravm, prostga časa tko rekoč nimam. Al pa ja ... al vzamem podjetništvo kot hobi al kot poklic. Ukvarjam se z vzajemnimi skladi, z naložbami. Zakaj sem na netu, bi mogu narest ornk študijo. Recimo ona on, kupido, to mi da tud neko relaksacijo. Zdej al grem na uradni list, al pa na razne te finančne strani, k jih majo razne firme ... tko da je to vse nekak povezan med sabo. Točn tko je, k si ti, Matej reku, da k odprem uradni list, se mi dogaja, da mi začnejo erotične misli it po glavi. Takrat lahko napišem celo pesem.

MATEJ: A dej nehi, men tud skoz, men skoz ha ha ha.

BOJAN: ha ha ha, če takrat tist verz takoj ne napišem, ga drug dan ne vem več, čeprov je verz čist enostaven. In jst sem začel te verze mal zbirat ... sicer so mi pol u Lublani vlomil v lokal in ukradl računalnik. Tko da je cel kup tega šlo. ... in zdej kaj lahko rečem, al je internet moj poslovni al moj privatni svet. Razmejitev med tema dvema ne morš narest. K mam vsega recimo, si rečem dost, grem ponavad na kupido gor, ne.

Na internet bi se vrnili še kasneje, zdej bi želela, da res opišete samo vaš življenjski stil.

BOJAN: No, potem je pa to to.

BORUT: Jst pa od osme do štire sem v službi, včasih se potegne več ... urnik je tak. Pa sej veste sami kolko traja dejansko delo, ne. Pol popoldanski čas, kolkor je prostega, ... poleti se je še kam šlo tko. Zdej pozimi pa bolj v Gorici, samo je tako mrtvo mesto, da se nimaš kam dat. Čez vikende grem ponavadi kam ven iz Gorice, do Ljubljane. In če ne kar delam dosti zdaj za šolo, zdej mi podiplomski kar dosti časa pobere, tako da ... ker ne hodiš ven je internet dejansko edini stik s svetom zunanjim in ... Zato sem tudi gor na teh straneh. Velikokrat grem med službo mal pogledat gor, največ pa sem gor v večernem času. ... Ja, se mi zdi, da sem zelo zaposlena oseba, predvsem zaradi šole ... seminarske in učit se je treba, brat literaturo.

TANJA: Sm študentka ... absolventka. Zdej opravljam občasna dela prek študentskega servisa. V prostem času grem ven s psom, poslušam glasbo, surfam po internetu, od tega večinoma preživim na msn-messengerju klepetam s prijatelji, ki ne živijo v Ljubljani, grem ven s kom na kavo. Čez teden večinoma čez dan, za vikende pa grem včasih k prijateljem, ker ne živijo v Ljubljani, in z njimi na pijačo ali koncert. Prijateljev, s katerimi se redno družim, nimam veliko, ker sem precej nezaupljiva. Tud partnerja nimam.

ANA: Moj življenjski stil pa je »mix n patch«, se pravi mešanica vsega po malem ... sej kdo si pa ne žali bit poseben? Zanima me veliko stvari – od športa do kulture. Velikokrat pa zmanjka denarja in časa za izpolnitev vseh želja. Rada bi mela več časa za branje knjg, hojo v hribe, obisk kakšne razstave, igranje inštrumenta, obisk kakšnega koncerta ... in še in še bi lahko naštevala. Med delovnim časom ... delam prek študenta ... sem vodička po Tehničnem muzeju Slovenije in njegovi gozdni učni poti. Delam pa tudi v Železniškem muzeju, kjer vodim in pomagam pri blagajniških poslih.

Kako bi opisali sebe – kakšna oseba ste?

GAŠPER: Oj, Jezus ... to je pa najtežji del. Sm zlo družaben, tko kt sem že prej povedal, mam rad dobre prijatle in dobre ljudi ob seb. Tud pr poslu, s katerim se ukvarjam, vidim, da je zlo pomembno, da dobiš neko zaupanje v nekoga ... Tko da ... ne vem ... zlo rad se s športom ukvarjam, razen tega, da kadim ... to je pač moja stvar. Sem zelo pozitiven človek. Vsaka stvar me nekak ... trmast sem ful, ne. Ponavad je to dobr, včasih ni, ne. Kaj bi še lohk povedu ... se mi zdi, da sem ta pomembno povedu, če se bom pa še kej spomnu, bom pa roko dvignu.

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: Ja, jst sm ravno tko kot Gašper zelo družaben, zelo komunikativen, včasih celo preveč ... po domač rečen »gobec vrtim«, pa me je to že v življenju dostkrat tepl. Večinoma pri negativcih. Tisti, ki so pač negativne osebnosti, jim to ni všeč. Recimo ... čak, neki sem hotu povedat, pa mi je iz glave ven ušlo ... ha ha ha. Hm, u glavnem no, rad se na svoj račun tud pošalim. Ampak s to razliko, da potem zarad tega si dovolm tud kerga družga mal »špiknt«. Do prave mere. Ne žalim, nisem nesramen in to pač nekaterim ni všeč, ne. Ko se delam norca iz sebe, se vsi smeji, k se pa kdaj s kakšnemu pošalim, potem so pa dolgi nosovi. Dejansko jst tko selekcioniram ljudi in tisti k enostavno se ne vidijo v tem, sami odpadejo, ne. U glavnem pa okrog mene ostajajo sami pozitivci in prihajajo novi in novi in novi. Tud ukvarjam se recimo s takim področjem, da imam zlo izrazito razvit socialni čut, sem pošten, iskren, povem tist kar mislim, se ne sprenevedam. Do zdej v življenju sem bil še vedno zvest svojim partnericam, kar za moje bivše partnerice ne morem potrdit ... za nobeno od njih ... žal. In pač iščem sebi ustrezno osebo.

BOJAN: Jst, kakšen sem ... ne vem.

MATEJ: Gobčen, ne? Si že prej reku.

VSI: Ha ha ha.

BOJAN: Ja res je, sam da je tko, da tm k bi mogu bit tih »stegnem gobec«, tam kjer bi mogu kej zint sem tih.

MATEJ: A ne, jst tud takrat »gobec stegnem« ha ha ha

VSI: Ha ha ha.

BOJAN: In sem zlo razočaran, če me kdo recimo okol prinese. Če recimo, sodeč po strankah ... pr cifrah se itak vse vidi. Zelo zamerim strankam, če ne zaupajo men. To pride iz odnosa, čovk človeku. Ker jst to kar delam, delam po njih načelih, po njih principih. To, da bi reku, da se glih držim zakonodaje, to ne, ampak nobena stranka kazni še ni plačala. Če ti stranka ne zaupa, maš lohk tle še ne vem kakšno pogodbo, do prekinitve pride. Če ti stranka ne zaupa, ni pravga odnosa in tle se pol tud posu zaključ. Razburim se recimo pri malenkostih. Izhajam pa iz načela ... če stranka rab pomoč, ji pomagam. Ampak najbolj sem pa razočaran, kadar od takih dobim nož v hrbet. Ampak jst ljudem zaupam.

BORUT: Zdej sebe opisovat je včasih malo težko, ne. Na splošno sem pozitivna oseba. Z ljudmi, ki jih spoznavam, vzpostavim osebni odnos, ne samo tisto bežno, površinsko ... ne glede na to, al so to dobavitelji, al so stranke, al so osebe, ki jih srečaš zasebno, al tiste, ki jih spoznaš samo po telefonu. Tko nekje eno zaupanje v ljudi imam. Sej res, da včasih dobiš tko nož v hrbet, vendar te to izoblikuje. Tko da ja ... rad spoznavam zmeri koga novga. Rad se tudi srečam z ljudmi, ki jih poznam, pa se že dolgo nismo srečali. Družaben sem. ... ne vem kaj čem še povedat. Rečmo, da je to to.

TANJA: Jst pa sm ... sramežljiva in nezaupljiva do ljudi, ki jih ne poznam dobro, zato mam včasih težave z navezovanjem stikov. U prvih stikih kot obrambni mehanizem uporabljam cinizem, ker na tak način preusmerim pozornost iz sebe na druge. Mislem pa, da sem prijazna, simpatična ... odprta oseba, kar se sicer pogosto pokaže šele kasnej. In ne maram plehkkih ljudi.

ANA: Občasno vesela, občasno žalostana ... intenzivna nihanja v razpoloženju ... občasno hitro vzkipljiva. Poskušam biti optimist, čeprav mi vsi pravijo, da stalno kritiziram vsevprek.

Kako pa je bilo z vašimi partnerskimi razmerji v preteklosti? Koliko resnih partnerskih zvez ste že imeli, kako dolgo so trajale, ter na kakšen način ste navezali stik s temi partnerji?

GASPER: Zdej tko je, mel sem eno resno punco, ki sem hodu z njo skor pet let. Spoznala sva se v srednji šoli, bla sva sošolca. Pet let je vse skupi trajal ... pač je tko, da je spoznala družga. To je bla moja prva ljubezen in se jo bom vedno spominjal kot se vsak ta prvo. Drgač pa ne vem, sem spoznal Mateja, pozitivca, in mi je svetoval naj grem na net. Nisem pa tak tip, da bi za eno noč. K vedno men je oče reku, najd si eno sebi primerno in si ustvar življenje z njo. Sm mal bol umirjen tip človeka ... sej gremo žurat, sej gremo ... sam nisem pa tist, k tko gledaš kakšne zunaj, k so mrtvo pijani.

MATEJ: Ja, jst sem do zdej mel tri resne zveze, ena se je tudi nadaljevala s poroko in z dvema otrokoma in se bo tudi v kratkem končala uradno z ločitvijo. Po enajstih letih skupnega življenja in po devetih letih zakona. Priznam, da sva mogoče zlo premlada rinla v zakon, še posebej moja, trenutno še, žena. Namreč, je bila stara šele devetnajst let. Po določenih letih skupnega življenja se ji je potem dobesedno utrgal. In logična odločitev je bila, da greva narazen. Ona si je že našla neko drugo zvezo ... jst sem pa odkril portal ona-on. Ha ha ha

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: Te tri bivše partnerice nisem spoznal preko interneta, ker takrat k smo se mi spoznaval, še ni blo interneta. So ble še tiste stare, tradicionalne metode. Druge dve zveze so trajale ... ena devet mescev, druga pa dve leti.

BOJAN: Jst pa ... pravm, da poročen nisem bil nikol in tud ne dam kej dost na poroko. Ker če se dva odloča za skupi, se odloča in to ne zadeva nobenga družga. To je moje načelo ... Dobro, pustmo to. Zdej deset let skupaj s partnerko živiva, ampak od kar sem začel delat na svojem ... od takrat to sploh ni več zakonska skupnost, ampak samo ekonomska skupnost. Živiva zato, da preživiva, ne stoji mi ob strani in ... zanima jo samo moj žiro račun ... jst dnar gor nalagam, ona ga dol jemlje. In zdej mi je enostavno tega dost. Odloču sem se, da najdem nekje eno garsonjero in da grem stran od nje. Pustim ji vse – stanovanje, avto, ... sam mir hočm met. Način razmišljanja je čist drugačen, ...

Do zdej sem vsega skup mel tri, štiri punce. Najdaljša je bla tista ... štiri leta, sedem mescev ... čak mal ... kok minut že?

VSI: Ha ha ha.

BOJAN: Ja ja, sem mel do minute natančno zračunan ha ha ha.

VSI: Ha ha ha.

BORUT: Zdej pa o meni ... dve razmerji sem mel. Eno je trajalo eno leto in eno tri leta. In spoznali smo se z eno preko prijateljev in drugo na enem potovanju ... smo bli skupaj in pol se je nadaljevalo. Zdaj sem samski leto in pol.

TANJA: Resne partnerske zveze nisem mela, nazadnje sem fanta imela konc srednje šole. To, da ne bom mela fanta, je bila napol posledica mojih negotovosti, napol pa stvar moje odločitve, da se ne bom zapletla z nekom, za katerega nisem skoraj stoprocentno prepričana da je v danem času pravi.

ANA: Doslej sem mela eno resno partnersko zvezo plus neki krajših – od treh mesecev do pol leta. Sicer pa je to relativno, kaj je to resno ... na začetku vsake se ti zdi, da je perfektno in da bo trajalo in trajalo. Ena zveza se je razvila iz internetnega poznanstva.

Kakšna mora biti oseba, da lahko postane vaš partner / partnerica? Kateri dejavniki igrajo odločilni pomen?

GAŠPER: Ojoj ... ja ne vem ... jst si tko predstavljam ... ja tko, moja idealna ženska, k bi jo mel oziroma če jo bom mel, mora bit nekak na isti valovni dolžini. Jat sem en tak pozitiven človek in v življenju imam ful ciljev, k bi jih rad dosegu. Tako, da bi mogla ta oseba v bistvu z mano shajat. Sej ljudje nismo popolni, tako da, ... iščem eno tako osebo ... jah, nisem preveč zbirčen glede tega. Rad pač pogledam poteze obraza pri ženski, pa zadnjica. To je kar se tiče vizualno. Notranja pa ne vem, mora mal spoštovat določena merila ... ta prva stvar je zaupanje. Pr men mora bit zaupanje, ker drugač je konc ... najbrž je to povsod enako. To je to ... lohk pa tud povem, da sem nor na blondinke.

MATEJ: Sej lohk si tud črno najdeš, pa jo na blond poštrihaš. Ha ha ha.

GAŠPER: Ne, črn sm že jst zadost ha ha ha.

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: Ja, u glavnem, jst sm, že kr zlo zlo zgodi mel pravilno predstavo, kakšno žensko si želim, pa ugotavljam, da nisem mel sreče, da bi tako spoznal. In to zarad tega, ker sem se verjetn vsake zveze v preteklosti lotil bolj vizualno in s čustvi. Se prav, se zaljubiš in potem si čist zmešan in potem ne razmišljaš kakšna oseba je sploh ta. Zdej se mi pa jst to zgodbo obrnil okol, pa me vizualno niti ne zanima tok zlo ... seveda mora bit mal kemije, pa obojestranska simpatičnost ... ampak do zdej sem mel kr lepe ženske. Moja ta zadna je krasna ženska za pogledat, noben se je ne bi branil. In nisem več v tem razmišljanju, da bi bla ne vem kakšna lepotica. In enostavno iščem osebo, ki bo moja sorodna duša, s katero mi bo tud tko v družbi z njo uredu, velik smeha, k bo zabavna, da se bo velik dogajal, da bomo velik okrog hodil, da bomo mel skupne interese, mogoče skupne hobije, da bova drug družga podpirala pri ambicijah in ciljnih ... za kar do zdaj nisem mel sreče. Vedno sem mel slabo vest, da ne smem bit preveč uspešen in ne počutiš se dobro, če ti prehitevaš nekoga za več stopnic naprej. Potem partner ostaja nekje zadaj in vedno bolj leze pod mizo. U glavnem iščem človeka, ki bo ambiciozen, ki bo mel svoje cilje, svoje sanje in bo tud velik naredu, da jih uresniči. In pa da bova drug družga pri teh ciljnih in sanjah podpirala. Da ne bom jst mel slabo vest, če bom hotu mogoče še en cd izdat. Pa če bom mel velik koncertov okrog, pa da ne bo tist: »spet greš v k...«. V tem smislu hočem met človeka, ki mi bo stal ob strani.

BOJAN: Tko kot je Matej predstavo, isto dam jst kontra nazaj. Videz ... dobr, ko sem bil v mladih letih je to bolj pomembno, danes videz ne. Emšo naredi svoje. Dobra, sej sem bil že jst dvakrat na lepotni operaciji. Rabm žensko, kot si reku ti, Matej, da gre z mano v korak. Da na svet gleda pozitivno, ne pa negativno. Zahtevam več od samega videza. In to vsaki gor na portalu tud napišem, da zahtevam zlo velik. Zalo velik, to poudarim.

BORUT: Ko spoznaš eno punco ali žensko ... sej neka simpatičnost mora bit, mora ti bit vizuelno všeč. Mene pri ženski me zanima, s kje je doma, kakšno izobrazbo ma. Ker izobrazba je zlo pomembna za to, kakšen način razmišljanja ima. Če imaš sam osnovno šolo, sigurno razmišljaš drugače, kot če imaš faks končan. To je eno. Sej ni treba, da ma ne vem

kakšno izobrazbo in ne vem kakšna priznanja. Leta niso tako pomembna, no ne da gremo v neke ekstreme ... Mene zanima, kakšna je ta oseba kot osebnost, če se razumeš z njo, če si na isti valovni dolžini. Ker če nimaš nič, vedno lahko neki ustvariš skupi. Če pa ni razumevanja sploh v zvezi, pol se ne morš niti lotit. Sem spoznal tudi punce, ki so ble tudi lušne, ma prideš v debato in si nimaš kej povedat. Če se srečaš po petih letih in greš na pijačo, si spet nimaš kej povedat. In takih se ne mislim niti lotit. Prov zaradi tega pol čem osebo spoznat, kakšna je kot osebnost, kako se razumeš skozi komunikacijo, kako se sprejemaš ... nič drugga. In pol dejansko prerasteš tiste površinske okvire in greš bolj na globino odnosa. Ker ne iščem tko kr neki, ampak čakam, da pride tista ta prava. Sej lahko spoznaš kakšno osebo, ki ustreza vsem kriterijem, vendar če ni to obojestransko, pol neki rinit tle naprej in se pretvarjat, je tudi brez veze. Sej vidim pri mojih sošolcih. Moji sošolci so stari od triindvajset do petdeset let in mi imamo žure skupi, mi imamo izlete skupi ... večdnevne ... se dobimo na pijači skupi in se razumemo. Pa nas ne zanima od kje je kdo, kako izgleda. Ko smo skupi, se razumemo. In isto mi je pomembno tudi pri zvezi... pri ženski. Da je neki več kot samo tisto, da se neki delaš. Zdej pa če sem neki časa sam in nimam tolko zvez, se niti ne sekiram zaradi tega. Če ne dobim tistega, kar iščem, pol mi je uredi, da sem sam.

TANJA: Mene pa pritegne, da je simpatičen, inteligen, odprta oseba, ki se ne ustavi pri izgledu, ampak mu je bol pomembno kaj povem ... moja notranjost. Neka skupna zanimanja in interesi morajo obstajat. Kljub temu, da ne maram sodit po videzu, mi je pomembno, da me nekdo, poleg karizmatičnosti, privlači tud fizično ... Če prov sem mnenja, da do nekoga, ki mi je zlo všeč kot oseba, lahko kaj kmalu čutim tud fizično privlačnost. Ob sebi hočem met človeka, s katerim je mogoče debatirat neskončno dolgo, ki je razgledan ... sposoben kombinirati racionalnost z bolj psihološkim razumevanjem stvari. In predvsem nekoga, kateremu se da popolnoma zaupat. Pomembna mi je komunikacija med dvema, na človeški ravni, ne maram ob sebi zaprte osebe, nagnjene h kreganju ... Sm zlo zahtevna, ker me pogosto zmotijo malenkosti. Ja, pa pomembno mi je tud zanimanje druge osebe zame ... to mislem da tud močno pripomore h temu, da sem js njemu tolik bolj naklonjena.

ANA: Težko je definirat, kaj je pri določeni osebi odločilno ... vsaki osebi pristojijo različne lastnosti ... pri eni te bodo take pritegnile, pri drugi pač ne. Pomembno mi je, da goji podobna zanimanja ... na nek način se to kaže iz kakšnega družinskega ozadja izhaja ... športna aktivnost, kulturne prireditve ... Tud zunanji izgled je pomemben, saj je to prva stvar, ki te pritegne ... ne mislim v smislu popolnosti potez, ampak nekaj, kar v meni vzbudi željo – to osebo bi pa rada spoznala.

Kako to, da ste se odločili za navezovanje stikov s potencialnimi partnerji prav preko interneta ... poleg vseh drugih poti spoznavanja?

BOJAN: Katere pa so druge poti?

Kaj mislite, katere poti še imamo?

VSI: žure, na delovnem mestu, faks, kafiči, športne aktivnosti ...

MATEJ: Lej, jst bom samo eno stvar omenu in se boste mogoče vsi strinjal. K smo bli mi mlajši, smo hodil v diskoteke in tam je bil verjetnostni račun, da spadamo skupaj višji, kot pa je danes. Danes ne mormo it v Globala, ker so najstnice; petek, sobota sama mularija ...

BORUT: Smo bli za novo leto v Pragi s študenti ... sama mularija, sedemnajst, osemnajst let. In vsi se ga nalivajo.

MATEJ: No, tko da sem šel po liniji najmanjšega odpora in sem se na ona-on prijavo.

VSI: Ha ha ha, res je tko.

Se pravi, da se ne počutite nekako v tej družbi, ki se nahaja na raznih žurih?

MATEJ: Ne, sej ni problem, sej se počutiš uredi, sam lažje je navezat stik preko interneta.

BOJAN: Se pravi, navezat prvi stik, ker pol naprej je pa treba v živo se tud dobit. Sam sem vidu tud to, da je lažje navezat stik z nekom, ki je v istem »fihu« kot ti. Z eno učitelco se nikol ne ujamem tko dobr k z eno komercialistko.

GAŠPER: Ja, izobrazba je tle ful pomembna. No, jst sem ekonomist in se s trgovci ne morm pogovarjat.

BORUT: Če lahko malo vskočim ... na internetu je vse manj osebno, bolj pogumno se tam vzpostavi začetni odnos in ni tistega strahu pred zavrnitvijo, da bi me oseba zavrnila.

BOJAN: Ne morš dobit klofute ...

VSI: Ha ha ha.

BORUT: Če boš pa tko pristopil h kateri v živo in te bo zavrnila, boš pa bolj prizadet in si boš bolj k srcu vzel.

VSI: Res je.

MATEJ: Pa tle na internetu lahko prideš in greš kadar ti paše.

TANJA: Ko sm doma dobila internetno povezavo sem bla navdušena tko da sm precej časa visela na internetu. Slučajno sem poznala uno stran ona-on, ker jo je ustanavljal kolega enega prijatla, tko da sm iz čiste radovednosti ustvarla profil in si začela najprej dopisovat. Potem sem pomislila, da bi mogoče tako lahko spoznala koga ... na varni distanci, glede na to, da sm v prvih stikih bolj nerodno bitje, ha ha ha, pa tudi izkušenj s fanti nimam pozitivnih ... večinoma negativne. Ampak nikol nisem tega vzela smrtno resno, v smislu, zdej je pa to misija iskanja partnerja, ampak z mero rezerve, če bo bo, če ne pa ne ... Skeptična sem pa itak vedno bila, ker najdeš na internetu vse možno.

ANA: Da bi spoznavala prek interneta sploh ni bil moj primarni namen ... ko smo dobili internet, sm tko k ti, Tanja, čist navdušena... ha ha ha ... velik sm srfala in si posledično naložila velik programčkov za chat in naletela tudi na veliko strani za spoznavanje. Iz gole radovednosti sem se logirala in prijavla na dve.

Na podlagi česa izberete osebo na portalu, s katero nato stopite v kontakt? Se pravi, kaj je tisti prvi kriterij za selekcijo?

GAŠPER: Jst si dam kriterij, da mi vrže ven vse punce do petindvajset let, pol pa vse preklikam in privlači me tisto, če kej napiše notr o sebi. Tiste, ki v profilu več napišejo, me bolj fascinirajo. Tist oglas, k ni opisana osebe, tist mene tko ...

MATEJ: Če piše »drugo« al pa »povem ti kasneje« ...

GAŠPER: Ja, tist je men čist mim.

BORUT: Mene tko, če gledam samo na splošno ... k gledam stran v službi, ko nimam veliko časa in oglase samo preletim... me pritegne tisti prvi opis, ki je napisan nad profilom, z odebeljeno črno pisavo.

MATEJ: Ja ja.

BORUT: Zdej tko, če je zanimiv tisti opis, pol lahko vzpostaviš nek stik – ji pišeš mejl ali ji pošlješ sms, če je online. So določene osebe, ki so mi zanimive in so določene, ki mi niso. In lahko imajo dve tudi zelo podobne opise in mi en oglas bo vzbudil pozornost, drug pa ne. Ni stoprocentnega pravila. In če pol pogledam tudi oddaljenost ... če si iz Ljubljane, imaš na vse konce nekje enako razdaljo. Če pa si iz Gorice, pa Maribor ali Murska Sobota postane že malo problem.

MATEJ: Enkrat je ena napisala, da je doma sto kilometrov iz Jesenic, pa sem ji jst napisal, v katero smer?

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: Moj prvi kriterij je pa ... sej se boste smejal ... horoskop. Se pravi, katero znamenje je po horoskopu. In men vse povsod, kamorkol pogledam v astrološke knjige, men kot tehtnici najbolj pašejo dvojčice pa vodnarke, pa mogoče še levinje, pol se pa počas že neha. To je moj prvi kriterij. Potem me pa pritegne ta črni opis nad profilom in mogoče mal

pogledam kakšne hobije ima ... če hodi v opero, potem odpade, ker jst pač ne. Kere pa rade hodjo na koncerte – rock, pop, latino – tle not se jst bolj najdem. Pa pomembno je, da knjige berejo, ker to pomen, da so mal bolj razgledane, da se da z njimi kej pogovarjat. Potem pač ta opis preberem in najdem neki, kar nama je skupnega in navežem pač tist prvi stik. Ponavad pa se skoz debato dejasnko pokaže, al je tist, kar je napisala res, al je napisala branje zato, ker bere Novo, pa Lady, pa Direkt in take stvari. Če je tko, pol se kontakt hitro neha. Tko, da to so moji glavni kriteriji. Iščem sorodno dušo. Če mata čimveč skupnih stvari, je manj možnosti za kasnejše konflikte.

BOJAN: Men se zdi svinjarija in žalitev, če nekdo svojga opisa ne napiše. Kaj potem ta sploh išče? Mene pri oglasih najbolj pritegne to, če je ženska iz podjetniških voda. Ampak tega je malo, da bi v profilu pisalo, da je podjetnica. Z nekom, ki ni v teh vodah kot jaz, bi blo oziroma je težko potem shajat. Čist drugačen dialog je pol.

BORUT: Ja, ampak nikol ne veš, kje se draguljček skriva. Mene lahko pri podobnih opisih ena zanima, druga pa ne. Ne vem zakaj. Nekaj je drugače, kar me pritegne. Al je bolj provokativen opis.

TANJA: Hm, slika pripomore k temu, da nekoga prej opaziš ... čeprov mi jih ni dost ušeč. Torej, slika in predvsem predstavitvene besede. Nekdo, ki piše, kot da je sam ena reklama, mi sploh ne more padet u oči ... to spregledam. Mora biti pač ena bolj originalna predstavitev, ne pa standarden opis, kako je človek kul in simpatičen, ker to itak vsi napišejo. Kje je potem razlika ...? Pomembna mi je glasba, katero poslušajo, vera ... ateisti zaželjeni, katoliki, kar jih je večina, ki niso ateisti, so me odbijali ... starost, ne premlad, in ne čez trideset let. In to kaj išče ... če explicitno navaja, da išče resno zvezo ali avanturo, vnaprej odpade.

ANA: Takrat, ko sem bila aktivna v to smer, še ni bilo digitalnih fotoaparatorov oziroma jih ni nihče uporabljal, tako da nisem niti mogla izbirat na podlagi videza. Pravzaprav nisem veliko izbirala, ampak sem dobila glede na svoj opis ... profil ... kar nekaj ponudb in potem sem kontaktirala tiste, katerih predstavitev oziroma osebna karta me je pritegnila. Da so imeli neke podobne lastnosti ...

Kakšne spremembe – koristi, slabosti – je prinesel tovrstni način navezovanja stikov v vaša življenja?

BORUT: Ti bom zdej jst povedal moje: da vidim malo tudi kako punce razmišljajo, kaj one iščejo po internetu, kako se same opisujejo, in kako potem izgleda, ko jo realno spoznaš. So bla kakšna obdobja, k smo se dopisovali in ko sem čakal tisti odgovor. Kot da bi bil konkretno odvisen od te strani. Pride tako obdobje, ko spoznaš eno, s katero se ujameta.

GAŠPER: To mam jst zdej, to se men zdej dogaja. Do zdej se mi dogajajo sam pozitivne stvari. Sam zdej se mi zadnje čase dogaja, da mi pišejo ženske, ki me ne zanimajo tolko. Tiste, k pa bi jih jst rad spoznal, pa jim pišem mejl al pa voščilnico ... pa ne izrazjo glih zanimanja. No, čeprov zdej me ena glih na »dejt« vabi. Jst sem zdej dobr teden gor na portalu, pa mi je tolk sprememb prineslo v življenje. Začel sem mal drugač razmišljat.

MATEJ: Ja, men je ta portal spremenu življenje v tolk, da mi kr precej časa v službi gre za to. VSI: Ha ha ha.

MATEJ: ... in vidim zlo velik pozitivnih stvari v temu. K se pogovarjam z ljudmi ... mislim z ženskami ... Gašper je edini, ki ga mam kot moškega med priljubljenimi ...

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: ... da ga vidim, kdaj je gor. Pa vidim, da je pravi džanki – prov odvisen je ratu od tega.

GAŠPER: Zadnič sem bil do pol štirih zjutri ... od desetih, do pol štirih, pa je tko hit minil ...

MATEJ: Pa tko je, da se zlo velik ene pozitivne energije pretaka. Z negativci se itak nimaš kej pogovarjat. Če te eden skoz napada kok je bogi, pa kok ma probleme ... ej čao ... ne odgovarjaš več. Odgovarjaš samo tistim, ki oddajajo neko pozitivno sporočilo. Men recimo v

tem obdobju, k se pač ločujem, mam pač še celo zgodovino za popucati in mi strašno paše, da dam mal ven iz sebe. Ko povem svojo zgodbo, potem dobim kakšno vzpodbudo, podporo ... uno, »ja sej men se je pa tud podobno zgodil; mormo bit pozitivni, optimisti«. Ta sporočila k jih prebereš, pa ti recimo za en procent izboljša psihično stanje. Al pa recimo, zlo banalno rečeno, ampak več kot dobiš teh sporočil, drugač, več pozitivno razmišljam v življenju. In vidim, da nisem edin revež na tem svetu ... ha ha ha, ki je mel pač probleme z ženskami v življenju in se dost lažje počutim, ker sem eden od mnogih, ki iščejo neki sebi primernege. In slej ko prej ... no sej, kok časa pa sm gor ... dobr mesec. Zadnje čase sm bolj intenzivno. Od tega sem dva tedna sam čakal – dal opis gor in čakal, da me bo kakšna kliknila. Pa ni blo nič. Pol sem se pa enkrat odloču, si vzel čas in sem kar šel lepo »cak cak«, pa sem kar pisal. Nč me ni zanimal kaj je – vitke, srednje, močne postave ... tist kar mi je blo zanimiv, sem kar klikal. In pol sem dobil ene par takih sogovornic ... ene so že odpadle, druge so zanimive. Pol sem začel pa že mal bolj selekcijo delat in zdej počas ožam krog do ... mogoče taprave ... upam. Na en trnk že cuka.

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: Ja ja, na enga je že prjel, zdej pa če bo to dobra riba, madona ga bomo sral.

GAŠPER: Jst mam tud ta teden svoj prvi zmenek iz ona-on. Zdej še čakam ... dons k domov pridem se bova zmenla ... tud ven ne grem dons, tud zato k mam jutrn službo.

BOJAN: Jst pa službo kr domov nesem ...

MATEJ: Jst pa službe nikol domov ne nosm ... mene v službi družba čaka

VSI: Ha ha ha.

BOJAN: Ja, morm rečt, da mi je tole internetno zmenkovanje izredno pozitivno. Recimo če pogledaš ... dons sem pogledu gor na Kupido in mam gor do dons pettaužnt tristo odgovorov.

VSI: Uf ...

BOJAN: Ja, vse skupi ... No, in lahko rečem da je zelo mal tistih, s katerimi je prišlo do intimnega odnosa. To so čist prijateljski odnosi, tud poslovni z nekaterimi. Jst se fenomenalno gor počutim. Najbol me mot to, kar mi ženska dela, k mi hod za hrbet in čez škil ... zato pa k grem v pisarno, najprej to odprem, da preberem, kaj se je ponoč dogajal. Skratka zlo zlo pozitivno ... če ne bi blo tega, ne vem.

GAŠPER: Človk lohk vid kaj zamuja, recimo sej ti je lohk ena oseba lušna, ... ampak če začneš pa mal z druge perspektive gledat, je pa internet res najboljši.

MATEJ: Sej ni nujn, da boš najdu si punco, ampak boš najdu ljudi, k isto razmišljajo...

BOJAN: Zato pa pravm ... gor se tud posli lohk sklepajo ... sam do stika naj pride. Ena me vabi dol u Sevnico, ena v Novo mesto, zdele mi je ena iz Kranja na dušo pihala ... sam vse je predaleč, tko da ostanemo sam pri poslu ...

MATEJ: Pa sej to ni tko deleč ...

BOJAN: Una s Kranja mi še bajto ponuja.

VSI: Ha ha ha.

GAŠPER: Kok je pa stara?

BOJAN: Deset let je mlaj od mene.

BORUT: Kaj zdej, bajta al ženska?

VSI: Ha ha ha.

BOJAN: Je je, internet je zlo vrede zadeva ... kar se tiče navezovanja stikov.

MATEJ: A lohk še eno zgodbo povem, kar se mene tiče je še najbolj zanimiva. Gor na on-on je bla ena punca ... strašno lepa ženska, bla je res fenomenalna. Jst še dons ne vem, al je to prava slika al ne. U glavnem pritegnila je mojo pozornost in že zarad tega sem ji odpisal in ji par komplimentov dal. In sva vzpostavla zlo dobro komunikacojo. Velik sva se pogovarjala in pisala o stvareh, ki naju oba zanimajo ... kaj bereva in tko. Bla sva iz istga »foha«, ona je bla komunikologinja, pa sva najdla kr neki skupnih točk. In potem je ona kr naenkrat zginla iz interneta. Enostavno se je odjavla. In k se odjaviš grede vsi stiki, vsi mejli dol ... se zbršejo,

tud tisti, k jih je ona teb pošiljala. Jst sem bil ... tok sem bil ... kr hodu sm po pisarni gor pa dol, tresu sm se in se spraševal kaj pa zdej. Čist razburjen sem bil. Končn se mi je zdel, da sem najdu eno ... tiste par dni k sem z njo komuniciral, mi je zlo velik pomenlo. Sem rad dobil njeno pošto in ona je tud priznala, da sm uredu sogovornik in da rada dobiva moje mejle in tko naprej. In epilog te zgodbe pa je, da bo pa verjetn pesem posvečena tej ženski na mojmu cd-ju. Definitivno. Naslov komada je Klara s portala ...

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: K se je ona odjavla, sm doživlu tko močne emocije, da sm dubu inspiracijo in še isti dan je bil komad napisan. In upam ... mogoče je pa to tud namen bil, da ji napišem komad, da ga ona sliši in da se mogoče odzove. Ker ona bo mene lažje najdla, ker sem jst o seb več povedal, kot ona men.

BORUT: Drugač je vse ok, internet je super. Edino, kar je mene zmotlo, je to, da ženske tko gledajo na zunanost. Sem navezal stik z eno žensko, ki pa mi je odgovorila, da sem premali zanjo. Pol sem pa ustvaril še en oglas, kjer sem povišal mojo višino za dva centimetra. Samo za dva ... je pa ista ženska bla takoj za spoznavanje. Če pa rečem na splošno, mi je internet s tem spoznavanjem prinesel v življenje same pozitivne stvari.

TANJA: V bistvu se do zdej večinoma ni nič obneslo v resničnem življenju, niti na ravni prijateljstva ... s kom četam prek msn-ja. Mogoče sem bolj odprta do ljudi, ki jih ne poznam. Sem spoznala fanta, k sva se precej si dopisovala in tudi nekaj mela, zdej pa ne vem. Korist od njega sem imela predvsem zato, ker sva se glede glasbe ... metala ... razumela, zarad česar sm šla pol tudi na metalski forum, kjer sm spoznala res super ljudi. Zdaj večinoma »skvotiram« na tem forumu, kjer si izmenjujemo mnenja ... bolj ali manj resna, srečamo pa se na koncertih. Z določeno osebo sem se tudi ful ful spoprijateljila, mogoče je potencialni partner, ful sem vesela tudi da sem njegovo družbo spoznala, k so super osebe. V bistvu je to res posledica tega, da sem bla na ona-on, ha ha ha. V bistvu sem ugotovila, da je dost boljš, če grem nekam, kjer majo ljudje že takoj kak podoben interes. Tudi na metal forumu maš celo paleto ljudi ... samo jih ne družu to, da iščejo prijatelje ali partnerje, ampak muzika. Na koncu pa se prijateljstva in zveze itak lahko razvijejo in se, ker vse skupaj deluje kot ena skupnost ... ljudje se med sabo poznajo na netu in v realnem življenju.

ANA: Pr men je blo pa tko, da sem se enkrat kar dobro razumela z nekom, ko pa sva se dobila v realnosti, me je pa njegov nastop in predvsem zunanja podoba popolnoma odbila. Korist vidim predvsem v tem, da omogoča hitro navezovanje stikov ... slabost pa morda to, da nekateri ne odnehajo, ko jih v resničnosti spoznaš.

In še zadnje vprašanje: Kje se vidite čez pet let? Kaj mislite, da boste počeli takrat v življenju, kakšne imate načrte?

GAŠPER: To je pa zlo zanimivo, ja ... Ja ne vem, recimo, če zdej govorim o poslu ... recimo moj oče je zdej že osemnajst let obrtnik in jst sm zlo tak zagnan človk, ne. Me ful velik stvari zanima v življenju, mam ful ciljev. Sm si zastavu cilje, ne glede na to, da mam doma obrt ... sm pripravljen naprej pelat tist, kar je oče ustvaru v teh osemnajstih letih. Pa recimo si ustvart neko famulijo, bi lohku reku eno družino ... tko da ne vem. Čez pet let, deset je zame še mal preresno vprašanje. Služba, družina to lohku rečem, da je cilj. Moj cilj je pa tud met čoln oziroma gliser ... mene morje zlo privlači ... K sva s punco nehala pol leta nazaj, nisem vedu kaj nej ... s službo sem vse zrihtu ... sam mogu sm še pr seb. Zdej ne glede na to, al je blo dopoldne, popoldne, sem šel v Portorož in sem se usedu na kamen ob vodi in se mpremleval ... Mene to ful pomirja. Men je morje ... jst vidim, da sm zrastu z morjem. Zdej to je to ... sori k ti ne morm več pomagat ... ampak to je to.

MATEJ: Ja jst mislem, da se moj novi začetek glasbene kariere ne bo nehala s tem cd-jem in da bo sledilo še nadaljevanje, k smo se tok resno in organizirano lotli stvari. Privlekel sem vse živo – kolege ... evo, še on (op.Gašper) je dubu pr men službo.

GAŠPER: Dodatni zaslužek ...

MATEJ: Tko, da jst se vidm kr u tem, da bi se z glasbo ukvarjal, da bi pač nadomestil izgubljen čas iz mladosti ... iz preteklost. Takrat sem se jst mogu prilagajat drugim in nisem ... te moje sanje niso prišle do realizacije ... vsaj ne do takšne realizacije, k sm si jst želel. Do zdej sem se prilagajal drugim ljudem. In bom zdej to gonu do konca ... pa tud če bom še takrat špilal, ko bom tuk strak k Mick Jagger ... al pa dokler me ne bojo pokopal. Potem druga stvar je ... odloču sem se tud v tem obdobju šestih mesecev, da ne bom postal inventar države uprave. In se bom lotu stvari, k jih znam, za katere sm prepričan, da jih obvladam in za katere vem, da sem eden boljših v Sloveniji na področju drog. Se bom enostavno lotu dela zase. Ustanavljam zasebni inštitut ... razvojno raziskovalni inštitut na tem področju. Dejavnost bom razširu še na druga področja rizičnega obnašanja mladostnikov in izkoristu vsa svoja poznanstva in veze, k jih mam v Evropi in Sloveniji. In pa seveda najdet osebo, ki bo sledila temu tempu. Ustvarit neko novo zvezo, ne izključujem otrok. Nikoli ne rečem nikoli, tko da mogoče te pol prime, pa si spet kakšnega zaželiš. To je v bistvu to. Če pa zdej drugač pogledam, pa postavim prioritete ... bom glih okrog obrnu. Najprej sem predstavu te svoje sanje in cilje in šele nato sem omenu žensko, ki bi sledila temu. Ampak najbolj si pa želim najdet žensko. Ker če bom tako žensko najdu, potem bosta prva in druga stvar bistveno lažje ... če bom najdu tako, k bo stopla z mano v korak. Tud če si še tolik želim, pa če najdem eno pacientko spet, potem vem, da to pa to ne bo ... z žensko se bo pa tud slej ko prej končal. In bom spet na začetku. Tko se mi je že zgodil. Tega nočem, zato sm tak vrstni red naredu – najprej ta prava ženska, potem zasebni inštitut, da bom lahko to svoje življenje vzdrževal in nato glasbena kariera.

BOJAN: Ker men se je tud to zgodil ... jst sm se zarad babe sesul. Moja ženskaa je šla tolik deleč, da mi je stranke ven iz lokala metala. In to takrat, k smo se za težke posle pogovarjal. Zato hočm it sam naprej in si v petnajstih letih postavit neko finančno varnost, čeprav bom takrat mogoče že na spisku SPIZ-a.

MATEJ: Vi še boste, mi pa ne več ha ha ha

VSI: Ha ha ha.

MATEJ: No, da smo realni, dobili bomo tolik ... (vrže kovanec za pet tolarjev na mizo)

BORUT: Sm mislu, da ga ne boš najdu (kovanec) ... to bi blo bolj realno

VSI: Ha ha ha.

BOJAN: Ampak ne bom vrgu poško v koruzo tud pr ženskah. Men je želja, da v naslednjih letih dobim ... tko kot je Matej reku ... da ti ženska stoji ob strani. Pol vse ostalo laufa.

MATEJ: Več možnosti maš, da si uspešen na drugih področjih, če dobiš enga uredu sopotnika. Ne pa enga odvisnika, k se šlepa ...

BORUT: Jst kje se vidim čez par let ... po eni strani si nočem delat enih iluzij in načrtov, ker potem meriš sama odstopanja. Po drugi strani pa da nimaš neke vizije za prihodnost, tudi ne prideš nikamor. Imam eno vizijo, da bi pa striktno rekel to in to, to pa ne.

BOJAN: Pa ti morš met sanje, vizijo ...

BORUT: Ja, sej vizijo imam. Se ne bojim zase, da ne bi uspel v poslu. Vidim se tud v družini. Posel in družina na prvem mestu.

TANJA: Am, tle se pojavjo težave ... V bistvu se sploh ne vidm s partnerjem, pa ne zato ker bi dajala prioriteto karieri, ker nisem blazno ambiciozen človek. Najprej mi je pomembno bit srečna v življenju. Ne vidim niti, na kakšnem delovnem mestu bi lahko bla. Tukaj ... luknja. Mogoče je problem v tem, da ne vem točno, kaj hočem u življenju ... edino kar vem je to, da bom do soljudi drugačna, ker mislim, da mi je v tem obdobju najpomembnejše vzpostavljanje stika same s sabo in z drugimi ... Komplicirano, ne? U bistvu sm mela osebnne probleme v preteklosti in se zdej pospešeno pobiram, mogoče bodo s tem prišle tudi ambicije in načrti, zaenkrat pa žal ne.

ANA: Ah ja ... jaz si pa tud puščam odprta vrata. Živim v sedanjosti in si ne gradim gradov v oblakih prihodnosti ... poskušam biti fleksibilna in slediti kažipotom življenja. Pomemben se mi zdi »zdaj« in ne »bo«.

MATEJ: Jst si pa zlo želim, da če mi slučajno uspe v glasbeni karieri, hočem svojo žensko najdet prej. Ker potem se bodo leple same pleh p***. Tega se pa zlo bojim. Tko, da se tud men počas čas izteka, ker zdej pa cd že dobiva neko podobo ...

VSI: Ha ha ha.

BORUT: Ma lahko pa zavlačuješ tudi s cd-jem ...

VSI: Ha ha ha.

Prišli smo do konca, in ugotovili, da je navezovanje stikov preko interneta prineslo v življenje veliko pozitivnega ...

MATEJ: Življenje z njim je rock n roll ...

GAŠPER: Mene mami prov vzpodbuja k temu ... zdej zadnje dni me še sploh sprašuje zjutri: »a je blo ponoč kej novga, a ti je kakšna odpisala«?

BOJAN: Pr men je edino kar je slabga, da je ženska blazno ljubosumna. Ampak ona je ljubosumna, tud če gledam tečajnico banke Slovenije ...

VSI: Ha ha ha.

BORUT: Zato pa je fajn, da mi k brskamo po ona-onu, da tud dobimo eno iz tam. Če sta dva taka skupi, je internet pol sam še akcija.

TANJA: Če ne družga, je stalno kdo dosegljiv za klepet, k isto razmišlja kot ti ...

ANA: ... in več možnosti maš, da koga spoznaš k se skladata, kot pa v realnosti.

PRILOGA B: POGOVOR V FOKUSNI SKUPINI, Z UDELEŽENCI, KI NE NAVEZUJEJO STIKOV PREKO INTERNETA

Za začetek bi prosila, da se predstavite kdo ste, vašo starost, status, kje živite?

TANJA: Tanja Medved, živim u Lovrencu ... na vasi. Študiram in večino časa preživljam u Ljubljani. Stara sm 27 let ... joj ... nezaposlena ...še zaenkrat.

ŠTEFAN: Štefan Tepeš, 24 let, mam status študenta ... 4 letnik FDV. Živim pa na Škofljici.

UROŠ: Pozdravljeni, sm Uroš Bric, 25 letni študent ... živim v Grosuplju pr starših.

ŠTEFAN: Jz tud pr starših.

JASMINA: Sm 22-letna študentka Jasmina Rezar, doma iz Ceriklej na Gorenjskem. Tud živim pri starših.

BARBARA: Sem Barbara, študentka komunikologije smer trženje na FDV-ju, na dan čarovnic sem dopolnila 23 let. V Ljubljani stanujem v Šiški skupaj s še tremi cimrami, sicer pa sm doma v Stojncih, luškani vasi, ki je deset minut vožnje z avtomobilom oddaljena od Ptuja.

Kakšen je vaš življenjski stil – kako živite, s čim se ukvarjate v prostem in delovnem času, koliko imate prijateljev, imate partnerja?

JASMINA: Kaj pa ... jst nam ta prva.

ŠTEFAN: Bom pa jst. Živim normalno življenje študenta, u prostem času gledam televizijo, se ukvarjam z raznimi športi, hodm ven s prjatli, rad zahajam u igralnice, u delovnem času ... delam na Iliriki in v Cankarjevem domu hostesna služba ... Prijateljv imam dost ta pravih ... lohk bi zožil na prste ene roke ... torej 5. Partnerice pa nimam.

JASMINA: No prov no ... prost čas izkoristim za občasno športanje, potem za sprehajanje psička, če mam kašno pametno obdobje, se spravim slikat, drgač ga čez vikende preživim v domači kuhinji, seveda po polnoči sem že v lokalu ... čez teden me lahk kdaj pa kdaj najdejo v Iliriki, na faksu in seveda doma za knjigo ... kako torej izkoristim prosti čas, je odvisno od obdobja ...vedno pa delam, žuram ... prijateljv mam dovolj ...spet odvisno od obdobja, kateri zavzame tisto prvo mesto ... haha partnerja seveda nimam.

UROŠ: Živim z motom smej se iz dneva v dan in užij dan. Rad mam sprehode u naravi, s psom, če je možno, preprosto in enostavno življenje, iskrenost, direktnost, u prostmu času se ukvarjam s športom ... nogomet, košarka, rokomet ... potem kakšen bowling sm pa tja ... Delam kot anketar pr raziskovalnem društvu CATI in pa RM plus. Prijateljv iz dneva v dan manj – glede količine in pa iz dneva v dan boljše – glede kakovosti. Žurat se mi ne da več tok, ker je pršu čas, ko ti sm druženje in sprehodi več pomenijo kakor pijančevanje u diskotekah. Ugotovu sm, da čez dan lahk narediš več in pa boljše stvari ... Glede šole kar se da malo, čim manj tem boljše, bolj za prakso, ... tudi moja malenkost brez partnerja ... kar je trenutno čist hudo ... vn hodm pa predvsem v sobotah ... petke mam zase in občasno za kakšne "prijateljice" (s prsti pokaže navednice). Včasih so to bile fuk kolegice.

ŠTEFAN: Zdi se mi da z leti spoznavam kako pomembni so prjatelji in jim zato probam namenit čim več kvalitetnega časa.

TANJA: Trenutno pišem diplomo. Zraven si poiščem kako delo prek študentskega servisa, ker nimam drugih dohodkov, je to tud nujno. Živim v podnajemniškem stanovanju, s še tremi študentkami. V prostem času se rekreiram – vse oblike športa v naravi ... hoja, tek, rolanje, kolesarjenje, badbinton, ... Srečujem se s kolegi na pijačah, hodim v kino, kake rastave in podobno. Nimam partnerja.

BARBARA: Poskušam živet čim bol polno življenje, pr čemer je seveda potrebno upoštevati, da si vsak lahko po svoje tolmači, kaj to pomeni polno življenje. Za nekoga je mogoče pač polno življenje to, da ustreza normam družbe, torej, da je lepo urejen, ma partnerja, razpolaga

z vsaj toliko financami, da mu omogočajo ugodno življenje ... zame je mogoče polno življenje to, da sem lahko do določene mere svobodna, da poznam tistih nekaj ljudi, ki me osrečujejo, da mam priložnost navezovat nove stike, da lahko na jesenski večer sedim nekje u stari Ljubljani in na dolgo in široko debatiram o čemer koli že pač ... Poznam veliko ljudi in mam kar nekaj prijateljev. Rada navezujem stike ... Pogovarjam se z vsakim, ki načne pogovor ... seveda ga velikokrat načnem tud jaz, ... ni pa seveda nujno, da človeka že prej poznam ... naključni pogovori na ulici, na vlaku, v trgovini ali na stojnici znajo kar popestriti kakšen dan. Maratonske pogovore imam pa običajno z ljudmi, ki me malo bolj poznajo in so me sposobni dolg prenašat. Sicer pa sproti ocenjujem, kakšnega sogovornika mam in o čem in na kakšen način se bom pogovarjala, vseh ljudi namreč ne moreš metati v isti koš. V prostem času se rada ukvarjam s športom, predvsem rada tekam v naravi, rolam, kolesarim, igram odbojko, smučam ... Že od malih nog rišem hiše vseh velikosti, oblik in stilov, sicer pa rada narišem tud kakšno pokrajino al pa kej podobnega. Zanima me oblikovanje notranjih prostorov, zato sem občutljiva na kombinacije barv, materialov in stilov ... Ob dobri glasbi rada zaplešem in pojem. In da zaključim – ne, fanta nimam.

Kako bi opisali sebe – kakšna oseba ste?

TANJA: Včasih mal depresivna, načeloma pa veseljakinja in optimistka ... Včasih premalo spontana, rada planiram vnaprej in imam stvari pod nadzorom. Velik mi pomeni, da mam okrog sebe ljudi, ki me podpirajo pri mojih dejanjih in konstruktivno svetujejo če je potrebno. To je to...

JASMINA: Torej neodločna, tekmovalna, včasih preveč čustvena, drugič premal, zaletava, iskrena, večinoma direktna, lojalna, pravična ... aja pa zlooo slaba lastnost: nevoščljivost, muhasta ... hm kaj še no ... Nasploh zlo nervzona oseba, pri rečeh ki mi veliko pomenijo, živčna za znoret.

UROŠ: Ugotovu sm da sem živčen, kar se da diskreten, nepopustljiv, trmast, neučakan, kar se da točen, če se le da sposoben, avanturist, rad probavam nove stvari, kar se da racionalen, delaven, potem v določenih primerih pedanten ... poštenost mi tudi ni tuja vrlina, navajen skromnega življenja ... optimist a hkrati realen, potrpežljiv kar se tiče prijateljstva in ljubezni. Zvest? Ja recimo ... prevaral nisem nikol tko da...resen v enih in humorist v drugih situacijah ... timski delavec. Potem vročekrvnen, tekmovalen glede uspeha karire in v športu, v ljubezni in prijateljstvu pa ravno obratno: kar se da netekmovalen. Včasih sramežljiv, a vseeno ko je treba samozavsten, da povem tist, kar si mislim, živim sam svoj »lajfk« ... Kar se da brez vpliva prijatelov ... nenaiven, čustven le, ko je zame pomembna in resna stvar, toda če ni se ne norčujem iz tega – pač spoštujem.

JASMINA: Ja, name pa okolica močno vpliva, tko da se lahk iz popolnoma prijazne osebe, dobre volje seveda ... spremenim v res zateženo, slabe volje ... temu baje eni rečejo čustvena nestabilnost al kaj že ... Aja pa seveda razpoloženja ne znam prekrit, tko da vsak dojame, kdaj mi kaj ni prav, kaj me prizadane in tko naprej.

UROŠ: Ja sam nasprotja se baje privlačjo ... hm, kaj pa funkcionirajo? Kaj pa vem ... mogoče, mogoče tud ne. Jst osebno mam negativno izkušnjo ...

ŠTEFAN: Jst sm prijazen, velikodušen fant, ki probam bol osrečevat okolico; če se le da, nerad vstopam v konflikte, vendar sem ponavadi v le te primoran ... mam tud slabe lastnosti ... rad padem pod vplive nežnejšega spola., ki ponavad to rade izkoristijo. Včasih se rad zlažem, vendar to le take majhne koristne laži ... sveto mi je prijateljstvo – za prijatelje vse, pravjo ... torej probam bit dober človk, se pa po ponavad ta dobrota lahko sfiži in pokažem svojo temnejšo plat ... ljubosumje, jeza, agresivnost, torej mam obe plati – tako dobro, kot slabo, konc koncev, sem le človk ...

BARBARA: Jst sebe prov nerada opisujem. Pogoto menjujem razpoloženje, zato sem mogoče včasih težavna za okolico ... pogosto mam občutek, da me ljudje ne razumejo al pa narobe

interpretirajo. Poskušam se prilagajat skupnim interesom, ko je to potrebno in po drugi stran stat trdno za svojimi stališči, ko vem, da mam prav ... Kaj naj se povem? Skratka, prilagajam se situacijam – ko je potrebno bit resen, sem resna, ko je nekaj v zraku, sem romantična, v določenih trenutkih sem lahk že preveč pocukrana in raznežena, ko mi gre na jok jočem ... včasih brez razloga ..., ko sem vesela, pojem in preveč govorim in če slučajno takrat nimam nikogar, s komer bi se lahk pogovarjala, potem pač nekam drugam preusmerim to energijo. A preveč govorim?

VSI: Ha ha ha ... ne.

Kako pa je bilo z vašimi partnerskimi razmerji v preteklosti? Koliko resnih partnerskih zvez ste že imeli, kako dolgo so trajale ter na kakšen način ste navezali stik s temi partnerji?

TANJA: Mela sem recimo štiri resne partnerske zveze. Trajale so dvakrat po dobre pol leta, leto in pol in 5 mesecev. Partnerje sem spoznala večinoma v lokalih in diskotekah, kamor sem takrat zahajala. Sprva sem z vsemi postala prijateljca, nato se je razvilo v partnersko razmerje ... in trajalo, dokler je.

ŠTEFAN: Mislim, da lahk rečem sam: ena velka nula. V preteklosti sm imel več krajših vez, ki so trajale največ do tri mesce ... resnejše zveze še nisem mel, torej nisem še srečal prave ... lahk bi se reklo razočaran v ljubezni – torej veliko ljubezen imam, ki pa me zavrača ... Navezava stikov ni težka .. navezav sem jih u šoli, na faksu, v službi, ker sem prijetnega videza in zlo komunikativen, mi to ni predstavljalo nikakršnih problemov ...

JASMINA: Jst sm mela eno resno partnersko zvezo, trajala je eno leto in pol ..ni pustila nobenih ne vem kako slabih izkušenj s tipi, a ko je blo konc, sem sklenila, da nikdar več ne grem v neko zvezo, če sploh nisem prepričana, če je to to kar hočm ... Stik s partnerjem pa sem navezala lepo v treznem stanju ob kavici in kinom in takimi bedarijami ...

UROŠ: Ja kako je bilo ... veselo mučno, težko pričakujoče, drugič spet adijo pamet ... pač vsakdanje. U bistvu nobeno, sam fuk kolegica se je smatralo kot kao resna zveza ... trajala ene pol leta ... ampak tisto resno mislim ... zdej po mojem nism lih izkušen, vem pa, kolko je ura, kdaj kdo koga obrača, kljub čustvom ... stik sm navezal predvsem prek pogovorov, komunikacija, to je najbolj važn ... in pa to da se še dans srečujeva in pogovarjava o vseh bistvenih in nebistvenih stvareh življenja ... to se pravi, prav ta komunikacija mi je rešila to prijateljstvo, kljub temu, da sva kao nehala se za en čas družit ... pač eni pridejo vsakič skupaj ... pa če to smtraš kot žalostno ali pa veselo usodo ... recimo tkole velik se mam še za naučit samo komaj čakam ... jeeeee.

VSI: Ha ha ha.

JASMINA: Pr men je pa tko, da je bivši oseba, s katero nočm met več globljih stikov, razen živjo, adijo in na zdravje.

ŠTEFAN: Jst se pa prov trudm, da nobeni ne dam priložnosti, ker mislim, da nobena ne bo dosegla standardov osebe, tako zunanje, kot notranje ... kot oseba, ki mi je ukradla srce ... no vsaj do zdej sm vse možnosti zavračal.

BARBARA: Ker nism mela še nobenih resnih razmerij, ti nimam kej povedat na to temo ... na žalost. Saj ne gre za to, da ne bi še nikdar nikogar potencialnega spoznala, ampak je pač slučajno tisti potencialni že v zvezi z bog ve kom.

Kakšna mora biti oseba, da lahko postane vaš partner / partnerica. Kateri dejavniki igrajo odločilni pomen?

TANJA: Partner mora bit iskren pa pošten, inovativen, sanjač in sposoben pokazat čustva. Pomembno mi je, da je sposoben sklepat kompromise. Če ma vse to in poleg tega še dobr zgleda, je to to.

ŠTEFAN: Torej dejavnikov je več ... bit mora prijetnega videza, sproščena, komunikativna, odprta, nezakompleksana, razumna, imet mora neki kar druge nimajo ... zabavna ... Težko je tko opisat. Reku bi, da takega človeka vidiš in veš, da je pravi ... Na žalost pa pri moških odločilni dejavnik predstavljajo zunanje lastnosti, pa lahko smo vsi pametni ... tako je tudi pri meni...čeprav vem, da to ni prov ... ker se prava lepota skriva šele notri ...

JASMINA: Moj pa ...

VSI: Ha ha ha.

JASMINA: ... mora bit bit komunikativen, zanimiv v pogovoru, mora bit energičen, delat več stvari hkrati ... zanimiv, drugačen od ostalih ... energijo mora met, pa vedet kaj hoče narest iz sebe in to pomen, da ma zastavljene cilje, da se zaveda da nič ni samo po seb umevno, da si ne vzame stvari na način kar bo pa bo, če bo slabo bom zadovoljen če dobro pa še tolik bolj – vedno mora stremet k boljšem ...

UROŠ: Nasprotje ali pa čist ista oseba. Predvsem mora bit skrivnostna, da izžareva neki posebnega, neki, kar ne morš dobit na tem svetu. To se prav, ne sme bit tist stereotip ženske ... no lahko je ... sam jst morm vidt neki popolnoma družga, drugačnega. Zdej mora se znat pogovarjat, pa predvsem prilagajat. Ker če tega ni, hmal vsak konča na svojem bregu ... pričakujem od ženske, da bo vsaj petdeset procent tolik nardila kokr jst za njo. Če ne še več. Evo ne sme bit pa igralka, da v družbi glumi in igra, men bi pa pol govorila ta je tak, tvoj frend pa tak ... to ne bi zdržal, bi kmal pobral šila in kopita ... glede na to, da smo ljudje emocionalana bitja, mora bit predvsem čustveno nelabilna, znat brzdat svoja čustva in jih izražat, če se le da in na pravi način ... seveda tud zunanji videz, ampak to z leti zmanjšuje na pomenu ...

JASMINA: Po drugi strani pa se mi zdi pomembno pr osebi, da ji lahk verjamem, da je oseba taka, da dobim vtis, da kar nardi, naredi prov, da tud če dela napake ... mora me znat prepričat ... na koncu pa največ šteje to, da sm na partnerja lahk ponosna.

UROŠ: Videz pa kokr za koga. Sigurn je pomembn, sam ni pa vse tko k seks, tko k sam pogovor ... je še en sestavni del ... kjer pa jst osebno ne dajem velzga pomena ... drugo je kemija, privlačnost ... lahk da ni huda, pa bi jo najraj požgal ... temu naprimer dam dost več poudarka.

BARBARA: Nimam ravn nekih določil, kakšen naj bi bil pravi partner zame ... da bi iskala nekoga s točno določenimi lastnostmi. Saj sam začutiš človeka, če si z njim na isti valovni dolžini ... če se ti življenje nenadoma zdi lepše. Pomembno je mogoče to, da se rad in lahko pogovarja o različnih stvareh, da je odkrit glede svojega mišljenja, da če se že ne rad ukvarja s športom, da ga vsaj spremlja. Ne predstavljajm pa si, da bi mela partnerja metroseksualca al pa pretirano feminiziranga moškega ... Mislim, da mi tud ne bi bilo pretiran všeč, če bi bil vedno, glede vsega, apatičen. Všeš so mi fantje, ki me znajo razbremenit u stresnih trenutkih ... pa taki, ki najdejo prave besede ob pravem trenutku, takšni, ki na glas preklinjajo, ko so jezni, in pojejo u avtu, ko so srečni ... pa da majo v življenju cilje, vendar ne podrejajo vsega tem ciljem ... Načeloma pa mi je pravzaprav všeč, da smo si moški in ženske različni in da jih me vedno ne razumemo in da oni ne nas.

Zakaj mislite, da so ravno te lastnosti partnerja tako pomembne?

TANJA: Kaj sm že omenla ... Ja iskren in pošten mora bit, ker se mi zdi to najpomembnejše za zvezo, partnerski razvoj in napredovanje. Pa, da se zanima za svet, življenje, mu ne manjka volja in energije za nova znanja ... ker lahko le tako oba rastema.

In sanjač, ker sama verjamem, da obstajajo stvari, kot so ljubezen, sreča, mir... Ker sanje odpirajo vrata...da je sposoben pokazat in izrazit čustva, ...da se čez nekaj let ne zbudim ob mrtvem ... čustveno ... človeku, ob katerem bom tudi sama umirala. In da je za kompromise ...

ker brez njih v današnjem tempu življenje ni mogoče. Ego mora dat prostor in mesto še enmu egu.

UROŠ: Bom kratek tokrat ... ker so to želje h katerim stremim.

JASMINA: Haha, jst pa mislem da bi bla lahko s tako osebo srečna in seveda ona z mano.

ŠTEFAN: Ne vem, težko bi dejal ... res ne vem ... takšen sem in takšno rabm.

BARBARA: Jst pa pravm tak, vsak živi svoje življenje in vsak ma svoje priorotete, zato pač tudi v partnerju iščeš neki, kar ti je čim bol blizu ... neki, kar boš lahk razumel ... sicer lahk pride prevečkrat do nesoglasij ... Neke lastnosti so ti pač pomembne, ker dopolnjujejo celotno sliko ... so kot puzzle, vsak delček je drugačen, nekateri so si zelo podobni, na koncu pa vedno nastane neka slika.

Zakaj si pravzaprav želite imeti partnerja? Kdaj začutite, da bi lahko z nekom preživeli celo življenje? Ali razmišljate tako dolgoročno?

TANJA: Verjamem, da je z nekom možno živet do konca življenja ... če je tu vse, kar sem prej naštel. Ja, razmišljam tako dolgoročno, ko bo prišel pravi. Verjamem, da taka oseba obstaja in upam, da jo najdem ...

JASMINA: Da bi blo moje življenje za njegovo večje in obratno ... polnejše. Ja, tud to se mi je že zgodl. In upam, da k bo zopet, da bo do konc živleja.

UROŠ: ja sej to je vprašanje, k se sprašujem. Na primer le kako menihom uspe ... pa nunam ... pa sam pršu do zaključka, ker moreš sprost it svoj nagon Ja ni kej, nč ni tok močno kokr je narava ... Kdaj začutm? Anytime. Ja ne vem, to je bolj spontano, če pa že, pa se mi zdi da pozimi, ko kao vse umira vse se končuje in takrat naj ne bi bil sam ... polet pa sam gas, če se da ... takrat te meče ... nujno se moreš spraznt ... V bistvu ne razmišljam v smislu do konc življenja, ker že v sedanjosti mam take probleme, da o prihodnosti sploh ne razmišljam ... Ne vem no ... nekak kako je blo pa včas ... človk je socialno bitje, k je že čez celo zgodovino tko ...pač rabiš enga zdravn ... oziroma več ljudi, sam vseen se mi zdi prava umetnost prežvet sam brez partnerja, ker s tem podiraš stereotipe, da človk nujno rab enga ... če maš seveda tako moč da ti to uspe.

JASMINA: Men pa se zdi brez partnerja preživ et življenje prov žalostno ... da ostaneš sam ... dej, za bruhat.

ŠTEFAN: Verjetn to enostavno začutiš, ne vem, jz tega še nism zato težko rečem, ... ne ne razmišljamo tako dolgoročno.

BARBARA: Jst zase sicer lahk razmišljam tko dolgoročno, vendar pr men ne gre za resno razmišljanje, ampak bolj za poigravanje z mislimi.

UROŠ: Ja ne, Jasmina, tko smo navajen ... da rabiš enga ... na drug stran se pa pol oba prtožujeta – fak kok je prasec je drugo šlatal ... al pa pizdacr – vidm jo da se z enmu dol daje ... je nek obrambni mehanizem, ki te pripravi da srečo poiščeš sam v sebi ... ne da bi se zanašal na druge ... seveda pa je vprašanje če ti to uspe in če si tega zmožen. Jst osebno sm gotovu, da po vsej verjetnosti rabim eno ... sam nikol ne veš, mogoče mi bo sfural sam čez cel life it.

BARBARA: Ja ne, posluš i, rodili smo se kot človeška bitja z določenimi potrebam ... In potem je partner tu zato, da te dopolnjuje, da te potegne z dna, ko si na dnu, da te potegne s sabo v sedma nebesa, ko je tam, da ti stoji ob strani, da veš, da obstaja tisti nekdo, ki te pozna, razume, je del tebe, nekdo, ki te ima rad ... ljudje pač rabimo to potrditev za zdrav čustven razvoj.

JASMINA: Res ne vidm smisla, če si sam u vsem, u nesreči pa u sreči ...če maš nekoga, k si iskreno z njim – ena nesreča ni tolk tragična, sreča pa se podvoji.

UROŠ: Kaj pa če maš tak prepričanje, da jo lahk početveriš sam.

JASMINA: Srečo se vedno deli, drugač sploh sreča ni sreča.

UROŠ: Ne govorim o sreči v ljubezni ... ampak o sreči, da življenje živiš takšnega k hočeš ... in mogoče je to tudi brez partnerja ... ker ko je, se sreča deli ja ... to pomeni, da si jo deležen manj.

Na kakšne načine vse lahko spoznamo potencialnega partnerja oz. navežemo z njim stik?

JASMINA: Napijemo se ga ...

VSI: Ha ha ha.

TANJA: Na vsakem koraku, na ulici, avtobusu, gostilni, delovnem mestu ... verjamem u naključja al kakorkoli to poimenujemo. Ni potrebno žurat, zahajati v diskoteke, ženitne posredovalnice ...

JASMINA: Ja, pa vpišemo se v katere dejavnosti ... ma povsod.

UROŠ: Eye contact, s humorjem, z posebnostjo, norčavostjo ... načinov je ful ... sam nkol ni pa optimalnega načina ... je kombinacija vsega ... je bolj posledica, da potegneš največ in najbolj v okviru danih situacij ...

JASMINA: Ne, se delaš simpatičnega, pa prijaznega, pa mal se zasmejčkaš, pa v očke pogledaš in se delaš da te ful zanima, kaj ma oseba za povedati, v resnici ga pa sploh ne poslušáš.

ŠTEFAN: Lahk ga spoznamo na faksu, recimo sošolca, znanca, na delovnem mestu, sodelavca ... torej skoz obliko ki se ji reče pogovor ... koketiranje z očmi, na ustnicah ...

UROŠ: Kaj pa da se sam pogledata in oba vesta: to je to ... pol se pa šele začne ...

BARBARA: Pač pride kakšen dan, ko se morda zaletiš v nekoga ... se pogovarjaš na avtobusni postaji, ko čakaš na bus, greš v trgovino, stopiš komu na čevelj ... ali pa morda rabiš kakšno pomoč in ti v življenje stopi nek nov človek, s katerim navežeš stike.

Kakšno je vaše mnenje o spoznavanju partnerjev preko interneta?

TANJA: Nekaterim uspe!

VSI: Ha ha ha.

TANJA: Zakaj pa ne? A nisem tip, k s bi mu dalo sedet za kompjuterom. Jst rajš grem ven, na kavo, pijačko, sprehod in tam je polno potencialnih ... partnerjev.

JASMINA: Ma ni isto ... nikol ne veš, pr čem si ... sam kaj vem, lahk pa ravn po internetu spoznaš tisto, kar hočeš. Ja, živleje je polno presenečenj ...

ŠTEFAN: Mislem, da je to za une, k so bolj plašni, oziroma nimajo dovolj samozavesti, da bi to storili u živo ... je pa tko, jz to podpiram ... je pa drugač tko, kot je rekla Jasmina.

UROŠ: Ne verjamem, kok je možno ampak vseeno ... v to morš verjet ... se mi zdi da je to za ljudi, k so nekoliko bolj zaprti in ne pridejo takoj v ospredje ... jim je nekak lažje prek neosebnege stika, se lažje vživijo jih ne skrbijo svoji kompleksi, ker tega na drugi strani ne vidijo ... da ne bo pomote, to ni nič narobe ... samo vsen sm mnenje da to zame osebno ni pravi način ... poznam pa dost ljudi, k so še vedno skupi, k so se poročil, poznam pa tudi nekatere k še vedno vztrajajo in bi blo dost bolj za njih, če bi šli v družbo se nasmejal kašno rekel ...več izkušenj komunikacije ... kot sem rekel, težko na splošno govorit, od posameznika do posameznika različno, kdo ima kakšne cilje.

BARBARA: Ja res, sej smo otroci informacijske družbe, sam mislim, da je navezovanje stikov prek neta bolj sekundarna opcija. To je bolj tvegano, saj človeka ne poznaš, ga tudi ne moreš oceniti na prvi pogled ... z njim nimaš neposrednege stika, da bi dobil nek občutek. Tudi jst nimam nič proti temu. Res pa je, da marsikdo na ta način izživlja svoje fantazije ... lažje manipulira, saj je neviden.

Zakaj bi se ali zakaj se ne bi poslužili takega načina navezovanja stikov?

TANJA: Po moje bi se, če bi bila mal razočarana, željna moške družbe, pa v obdobju, ko drugač nebi mogla navezat stika.

JASMINA: Jst se ne bi se ker bi misla, da zej ti pa en glupec naklada, pa še ne vidiš ga ... pa mogoče je res grozn pa frik pa ... Bi se ga verjetn, ko ne bi več ven hodila ... pač kaj pa češ družga delat, k pa za računalnikom viset pa en stik navezat.

UROŠ: Ne bi, ker se mi zdi, da sem zadost odprt glede tega ... seveda pa ni izključljiva možnost ... po mojem bolj odvisn kr od dneva in od prilike. Sam vseeno sem mnenja, da nekako lažje to narediš v živo ... seveda če sploh dobiš priložnost.

ŠTEFAN: Jz se verjetn ne bi zaradi tega, ker mi je u živo velik bol in bol zanimivo in je un adrenalin, a bo, al ne ... in je bolj osebno.

BARBARA: Jst nimam nč proti tej opciji, zato bi se poslužila te možnosti ... ampak zaenkrat recimo pač ne čutim neke potrebe po tem. Osebno nisem tisti tip človeka, da bi visela non stop na internetu, tud nimam vedno dostopa do njega.

Kje se vidite čez pet let? – Kaj mislite, da boste počeli takrat v življenju, kakšne imate načrte?

TANJA: Upam, da dobro zaposlena, z lastnim dohodkom, kakim otrokom ... koščkom strehe nad glavo, kjer bom uresničila vse svoje sanje in gojila vrednote, v katere verjamem.

UROŠ: Poetično

VSI: Ha ha ha.

ŠTEFAN: Hm ... upam, da bom živel na kakšnem samotnem otoku, na katerem ne bo skrbi in problemov.

UROŠ: Še bolj poetično ...

VSI: Ha ha ha.

UROŠ: Dolgoročno ne razmišljam, živim iz dneva za dan ... seveda imam neke načrte, kjer pa bo seveda prihajalo do odstopanj. Upam pa, da bo seveda kakšna zraven, k me bo podpirala ... al pa tud če ne. Ja kaj bom počel č kej pametnega, upam da tist, kar bo men veselil, več ti bom povedal čez pet let.

ŠTEFAN: Verjetno se vidm kot kat leteči menedžer, oziroma človk, k se bo ukvarjal ... rad bi bil športni menedžer, deloval bi na področju, ki mi je zanimivo, predvsem pa bi rad delal na terenu, oziroma ne bi rad bil zaprt v kakšni pisarni. Košarka, nogomet ... probal bi postaviti temelje za novo Olimpijo ...

UROŠ: Ja, Štefan, sam da ne boš urejal njihov budget, k pol se mi zdi da ne bo več Olimpije.

VSI: Ha ha ha.

ŠTEFAN: In s partnerico.

JASMINA: Čez pet let – magisterij v žepu, zaposlitev pri podjetju, ki se ukvarja z trženjem ... pomembno mestu v življenju bi imela še vedno umetnost in šport ... in seveda po možnosti s partnerjem, s katerim bi se dalo vsaj razmišljat, kako graditi skupno prihodnost. Čist običajno, sej pravim zdele dve let da se še mal najdem, pol pa dost zajebancije.

BARBARA: Tud jst nimam neke fiksne slike o tem, kašno naj bi bilo moje življenje čez pet let. Se mi zdi, da je svet danes malo preveč nepredvidljiv ... ne samo, da se tempo in način življenja spreminjata, tud ljudje se spreminjajo ... svoja mišljenja, nazore. Vem le, da bi rada delala nekje na svojem področju, recimo v kaki trženjski agenciji ... bova z Jasmino sodelavki, a ne Jasmina?

JASMINA: Bom tvoja šefica.

VSI: Ha ha ha.

BARBARA: Pa rada bi mela nekje svoj prostor pod soncem in partnerja, ki bi me razumel in s katerim bi gradila prihodnost, še naprej srečevala zanimive ljudi, odkrivala kakšne zakotne ulice evropskih mest ... Nič posebnega.

Na koncu smo. Ugotovili smo, da je navezovanje stikov preko interneta možnost, ki bi se jo poslužili v skrajni sili. A možnost puščate odprto. Ali mislite, da bi se prej odločili za to možnost, če bi bili bolj zaposleni in bi imeli manj prostega časa?

BARBARA: Vedno se najde čas za navezovanje stikov u živo, tud če si polno zaposlen. Pač med delom ... službo.

TANJA: Če si tko zlo zaposlen, pol tud nimaš časa za internet. Se strinjam z Barbaro.

ŠTEFAN: Mislim, da ti gre manj časa, če se v živo zmeniš, kot pa predno se prek neta kaj zmeniš. Pa še vidita se oba in takoj vesta, kako izgledata.

UROŠ: Pa prek neta se ne zaljubiš v osebo, ampak v njen opis. In to pol ni tisto pravo. Manj kot bi mel časa, kasnej bi se odloču za spoznavanje preko interenta, ker je tko kot so rekle punce.

JASMINA: Se strinjam z vsem ... nimam nč dodatnega za povedat.

PRILOGA C: MOSS - MERJENJE OBISKANOSTI SPLETNIH STRANI

Testno merjenje, 12. april – 16. maj 2005

Krovna blagovna znamka	Glavna domena	Doseg	% uporabnikov iztujih IP št.	%rednih uporabnikov interneta	% slovenske populacije 10 do 75 let	Prikazi spletnih strani in podstrani na katerih je bila merilna koda
Najdi.si	www.najdi.si	650.950	13.20%	58.00%	33.60%	55.776.504
Siol.net	www.siol.net	316.542	18.10%	26.60%	15.40%	31.082.734
24ur.com	24ur.com	311.230	18.40%	26.10%	15.10%	15.947.215
Bolha.com	www.bolha.com	285.970	22.30%	22.80%	13.20%	15.057.151
Matkurja	www.matkurja.com	208.992	14.90%	18.20%	10.60%	5.240.422
Spletni imenik - tis.telekom.si	http://tis.telekom.si	133.709	16.40%	11.50%	6.60%	3.572.619
Spletna Mladina	www.mladina.si	121.812	23.70%	9.50%	5.50%	1.108.141
Večer	www.vecer.com	118.813	18.70%	9.90%	5.70%	5.578.131
www.volja.net	www.volja.net	112.963	11.50%	10.30%	5.90%	3.877.600
glasujzame.com	www.glasujzame.com	110.755	12.70%	9.90%	5.70%	22.806.204
Delo	www.delo.si	106.915	22.80%	8.50%	4.90%	3.437.132
Kolosej	www.kolosej.si	91.610	17.10%	7.80%	4.50%	1.389.124
Mobisux	www.mobisux.com	81.356	16.70%	6.90%	4.00%	7.431.293
Dnevnik	www.dnevnik.si	78.597	22.50%	6.20%	3.60%	1.295.702
Finance-on.net	www.finance-on.net	60.885	16.30%	5.20%	3.00%	4.342.526
Jokerjeva stranka	www.joker.si	59.758	19.00%	5.00%	2.90%	5.045.225
Avtooglasnik.com	www.avtooglasnik.com	59.731	17.80%	5.00%	2.90%	3.585.116
ona-on.com / ona-on.net	www.ona-on.com / www.ona-on.com	52.742	13.20%	4.70%	2.70%	19.689.791
Kulinarična Slovenija	www.kulinarika.net	41.547	16.50%	3.60%	2.10%	1.814.224
Telekom Slovenije, d.d.	www.telekom.si	40.603	14.30%	3.60%	2.10%	291.718
Napovednik.com	www.napovednik.com	39.182	15.90%	3.40%	2.00%	423.126
SLONEP.net	www.slonep.net	34.870	16.40%	3.10%	1.80%	626.618
Odklop.com - last minute počitnice	www.odklop.com	34.171	13.90%	3.00%	1.70%	614.126
Svarog.org	www.svarog.org	32.141	14.50%	2.80%	1,6%	299.954

Krovna blagovna znamka	Glavna domena	Doseg	% uporabnikov iztujih IP št.	%rednih uporabnikov interneta	% slovenske populacije 10 do 75 let	Prikazi spletnih strani in podstrani na katerih je bila merilna koda
NEPREMIČNINSKI OGLASI - nepremicnine.net	www.nepremicnine.net	30.858	13.10%	2.80%	1.60%	2.962.428
Zaposlitev.net	www.zaposlitev.net	27.300	12.10%	2.50%	1.40%	691.397
Računalniške novice	www.racunalniske-novice.com	25.714	12.10%	2.30%	1.30%	762.599
RockOnNet - spletni časopis za glasbofile	www.rockonnet.com	25.270	17.10%	2.10%	1.20%	280.953
ŽVPL	www.zvpl.com	25.162	19.60%	2.10%	1.20%	193.219
Računovodja.com	www.racunovodja.com	24.837	19.40%	2.10%	1.20%	734.210
Ringaraja.net	www.ringaraja.net	22.495	13.60%	2.00%	1.20%	4.665.391
Mladinska knjiga Založba -mladinska.com	www.mladinska.com	21.420	13.80%	1.90%	1.10%	251.595
Mladinska knjiga Založba - emka.si	www.emka.si	18.921	9.50%	1.80%	1.00%	159.358
Portal Vzajemci.com	www.vzajemci.com	14.141	15.50%	1.60%	0.90%	458.141
mojAvto.net	www.mojavto.net	17.518	15.50%	1.50%	0.90%	246.978
www.revijakapital.com KAPITAL, revija za naložbo denarja	www.revijakapital.com	17.021	17.60%	1.40%	0.80%	139.701
Poljub.com	www.poljub.com	14.572	17.60%	1.20%	0.70%	636.889
Portal Telemach.net	www.telemach.net	14.365	7.20%	1.40%	0.80%	207.288
Kvarkadabra - časopis za tolmačenje znanosti	www.kvarkadabra.net	13.626	14.30%	1.20%	0.70%	168.442
IGRALEC.COM	www.igravec.com	13.188	10.70%	1.20%	0.70%	196.218
Spletna revija o vsem lepem, Lepa-si.com	www.lepa-si.com	10.035	13.40%	0.90%	0.50%	322.440
Mojdenar.com	www.mojdenar.com	9.829	24.20%	0.80%	0.40%	204.348
PORTAL	www.lajf.com	9.631	11.60%	0.90%	0.50%	269.370
Podjetnik	www.podjetnik.si	7.980	15.40%	0.70%	0.40%	109.126
GV IN Poslovni plet	www.gvin.com	6.968	13.30%	0.60%	0.40%	75.140
Nasvet.com	www.nasvet.com	6.790	33.00%	0.50%	0.30%	22.869
Podstran Dela	ddp.delo.si	5.690	16.20%	0.50%	0.30%	45.988
Spletni trgovski center kadarkoli.com	www.kadarkoli.com	4.552	11.10%	0.40%	0.20%	48.579

